

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISĖJŲ ETIKOS KODEKSAS –
PRAKTINIS VADOVAS**

**TEKSTO PROJEKTO RENGĖJAI: A. NORKŪNAS, A. GUTAUSKAS,
T. VALYTĖ, A. PAULIUKAITĖ**

**VILNIUS
2017**

IVADAS

SUTRUMPINIMAI:

TEK – Teisėjų etikos kodeksas.

TEDK 2010-16-1 – Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2010 metų 16 protokolo 1 punktą.

TEDK 2010-12-22 NR. 18P-14 – Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2010-12-22 sprendimas Nr. 18P-14.

TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1 - Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2013-05-06 išvada Nr. 58P-1.

TEDK K 2014-12-08 Nr. 17P-212 – Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 2014-12-08 konsultacija.

TGT 2010-10-25 Nr. 21P-8 – Teisėjų garbės teismo 2010-10-25 sprendimas Nr. 21P-8.

LVAT 2013-02-11 – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2013-02-11 nutartis.

LAT 2011-02-15 – Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011-02-15 nutartis.

BTEP – Bangaloro teisėjų elgesio principai, priimti teismų pirmininkų posėdyje Taikos rūmuose, Hagoje, 2002 m. lapkričio 25–26 d.

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ ETIKOS KODEKSAS – PRAKTINIS VADOVAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Kodekso paskirtis

Šis Lietuvos Respublikos teisėjų etikos kodeksas (toliau – kodeksas) nustato pagrindinius Lietuvos Respublikos teisėjų (toliau – teisėjų) elgesio principus. Kodeksas reglamentuoja teisėjų elgesį tiesioginių pareigų atlikimo metu ir elgesį, nesusijusį su tiesioginių pareigų atlikimu.

TEDK sprendimai:

Komisija neturi teisių ir įgaliojimų spręsti, ar teisėjas padarė pranešime apie įtarimą nurodytas nusikalstamas veikas, kadangi šias aplinkybes nustatyti ir įvertinti gali tik baudžiamąją bylą nagrinėjantis teismas.

Įstatymai nedraudžia spręsti teisėjo drausminės atsakomybės klausimo, kol nėra užbaigtas ikiteisminis tyrimas ar išspręsta teisėjui iškelta baudžiamoji byla.

Komisija, nesvarstydama, ar teisėjas padarė pranešime apie įtarimą nurodytas nusikalstamas veikas, turi teisę vertinti ir vertina, ar teisėjas, atsižvelgiant į pranešime apie įtarimą nurodytus faktus ir aplinkybes, savo veiksmais nepažemino teisėjo vardo. TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.

TEK nuostatos turi būti suprantamos kaip principinių, t.y. pagrindinių taisyklių rinkinys, bet ne išsamus atvejų sąrašas. Ar buvo pažeista teisėjų etikos taisyklė, kiekvienu atveju sprendžiama pagal tai, ar teisėjas savo elgesiu užtikrino nurodyto principo įgyvendinimą. TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.

LAT nutartys:

Teisėjui specialių (didesnių) reikalavimų nustatymas yra objektyviai pateisinamas ir nulemtas viešojo intereso. Dėl to žmogaus saviraiškos laisvė, kaip tokia, ir teisėjo statuso nulemtos šios laisvės tam tikros išlygos viena kitos nepaneigia ir juolab neprieštaruoja. Neneigiant teisėjo saviraiškos laisvės, reiškiamais įsitikinimais ir (arba) skleidžiama informacija negalima pažeisti TEK. LAT 2011-05-05.

Kritiškai vertintini pareiškėjos argumentai, kuriais, atsiribojant nuo pareiškėjos kaip teisėjo statuso, teigiama apie jos elgesį esą ne kaip teisėjos. TEK reglamentuoja teisėjų elgesį ne tik tiesioginių pareigų atlikimo metu, bet ir elgesį, nesusijusį su tiesioginių pareigų atlikimu. LAT 2011-05-05.

2 straipsnis. Kodekso tikslas

Kodekso tikslas – apibrėžti veiklos ir elgesio principus, kurių turi laikytis teisėjas, vykdydamas teisės aktuose nustatytas funkcijas ir laisvu nuo tiesioginių funkcijų vykdymo metu; įtvirtinti, kad teisingumas ir kitos bendrai priimtoms žmogiškosios vertybės teismų veikloje turi prioritetą; didinti visuomenės pasitikėjimą teismais ir teisėjais, kelti jų autoritetą.

3 straipsnis. Kodekso taikymas

Šis kodeksas be išlygų taikomas visiems teisėjams.

TEDK:

Komisija turi kompetenciją svarstyti klausimą dėl drausminės atsakomybės taikymo teisėjui, kurio įgaliojimai sustabdyti, nes teisėjo įgaliojimai nėra pasibaigę. TEDK 2010-16-1.

Objektyvus klausimo dėl teisėjo drausminės atsakomybės nagrinėjimas užtikrinamas sudarant galimybę teisėjui pasisakyti paaiškinimuose raštu ar žodžiu dėl drausminės atsakomybės pagrindą galinčių sudaryti aplinkybių buvimo ir jų vertinimo. Tai yra teisėjo teisė, kuria jis naudojasi savo nuožiūra. TEDK 2010-16-1.

Komisija nagrinėja teikimus dėl drausmės bylos iškėlimo konkrečiam teisėjui už konkrečius veiksmus ar neveikimą, kurie gali būti pagrindas drausminei atsakomybei. TEDK 2010-2-5.

Teisėjo vardą žeminančiu poelgiu gali būti pripažintas teisėjo profesinių pareigų nevykdymas arba aiškiai aplaidus vykdymas, tačiau ne tai, kad teisėjas padarė procesinės ar materialinės teisės pažeidimus. TEDK 2010-2-2.

Teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro akivaizdus ir šiurkštus teisėjo pareigų pažeidimas ar nevykdymas, o ne bet koks net ir mažiausias padarytas prasižengimas. TEDK 2012-4-5.

TGT sprendimai:

TGT pagal savo kompetenciją negali spręsti nei nutarties atitikties BPK, nei teismo procesinio dokumento teisėtumo ir pagrįstumo klausimų, nes priešingu atveju būtų sudarytos prielaidos pagrįstai manyti, kad yra kišamasi į teismo veiklą – teisingumo vykdymą. TGT 2011-02-04 Nr. 21P-1.

Asmuo yra praradęs teisėjo statusą. Drausmės byloje jos nagrinėjimo TGT metu nėra vieno iš teisėjų drausminės atsakomybės požymių (sąlygų) – teisėjų drausminės atsakomybės subjekto. Ši aplinkybė eliminuoja teisėjų drausminės atsakomybės taikymo galimybę, todėl TGT nenagrinėja aplinkybių dėl teisėjų drausminės atsakomybės kitų požymių (sąlygų) egzistavimo ar neegzistavimo. TGT 2010-11-29 Nr. 21P-10, TGT 2011-10-26 Nr. 21P-9.

Termino praleidimas eliminuoja drausminės atsakomybės taikymo teisėjui galimybę ir dėl to nėra pagrindo analizuoti ir vertinti aplinkybių, lemiančių teisėjo drausminės atsakomybės požymių (sąlygų) egzistavimą ar neegzistavimą, todėl iškeltos drausmės bylos tolimesnis procesas yra negalimas ir jį turi būti nutraukta. TGT 2012-10-26 Nr. 21P-8.

Kadangi asmuo yra praradęs teisėjo statusą, nėra vieno iš teisėjų drausminės atsakomybės požymių (sąlygų) – teisėjų drausminės atsakomybės subjekto, todėl iškeltos drausmės bylos tolimesnis procesas yra negalimas, ir ši drausmės byla turi būti nutraukta. TGT 2014-04-11 Nr. 21P-3.

LVAT nutartis:

TEDK turi aiškiai apibrėžtas savo veiklos ribas institucija, kuriai nėra priskirtinos viešojo administravimo subjekto funkcijos. LVAT 2013-02-11.

LAT nutartys:

Teisėjų drausminės atsakomybės subjektu gali būti tik teisėjas, todėl asmeniui, netekusiam teisėjo statuso, Teismų įstatymo nuostatos dėl drausminės atsakomybės netaikomos. LAT 2011-02-14.

TGT yra speciali teismų savivaldos institucija, skirta nagrinėti išimtinai teisėjų drausmines bylas ir teisėjų prašymus dėl garbės pažeidimų. LAT 2011-02-14.

Ši savivaldos institucija neturi įstatymu suteiktų įgaliojimų nagrinėti ir spręsti dėl asmenų, nesančių teisėjais, tarp jų ir buvusių teisėjų, elgesio vertinimo, taip pat prašymų dėl jų garbės gynimo. LAT 2011-02-14.

Pagal Konstituciją joks TGT sprendimas drausmės byloje, kurioje buvo nagrinėta, ar teisėjas savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, kad ir koks jis būtų (inter alia nutraukti drausmės bylą, jeigu nėra drausminės atsakomybės pagrindo; apsiriboti bylos svarstymu; paskirti teisėjui drausminę nuobaudą), neapriboja, juolab nepaneigia Respublikos Prezidento konstitucinių įgaliojimų kreiptis į specialiąją teisėjų instituciją patarimo dėl teisėjo, kuris savo poelgiu pažemino teisėjo vardą, atleidimo iš pareigų (Konstitucinio Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutarimas).

Prezidentui paskelbus dekretą dėl asmens atleidimo iš teisėjo pareigų, jis neteko teisėjo statuso ir TGT neturėjo teisinio pagrindo [drausmės] bylą nagrinėti, juolab pagal kompetenciją kitaip vertinti ir spręsti dėl teisėjo poelgio, kurį įvertino Respublikos Prezidentas pagal jam suteiktus įgaliojimus. LAT 2011-02-14.

TGT nėra tas teismas (valdžios institucija), kuris vykdo teisingumą. Šis teismas sprendžia, ar atitinkamas teisėjas nepadarė veiksmų, kurie yra įvardyti Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje. LAT 2011-02-15 nutartis byloje Nr. 1P-1184/2011.

LAT pirmininko sudaryta LAT trijų teisėjų kolegija [skundui dėl TGT sprendimo nagrinėti] taip pat nėra Konstitucijoje nustatytas teisingumą vykdančias teismas (valdžios institucija) ir kaip teismų praktiką Lietuvos Respublikoje formuojantis teismas. LAT 2011-02-15 nutartis byloje Nr. 1P-1184/2011.

Nagrinėjant teisėjų drausmės bylas precedento reikšmę administracinėse, baudžiamosiose ar civilinėse bylose turintys išaiškinimai neteikiami. Todėl negali būti atmesta tikimybė, kad bendrosios kompetencijos ar specializuotų teismų praktikoje, ar net konstitucinės jurisprudencijos lygmeniu gali būti pateiktas kitoks nei šioje drausmės byloje Teismų įstatymo 47 straipsnio nuostatų aiškinimas. Tačiau, kolegijos nuomone, net ir tokiu atveju, teisėjos veiksmai negalėtų būti vertinami kaip teisėjo vardą žeminantis poelgis. Teisėjo (teisėjų kolegijos) sprendimo pripažinimas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu savaime nereiškia, kad teisėjas (teisėjų kolegija), kurio (kurios) sprendimas pripažintas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu, savo pareigas atliko akivaizdžiai aplaidžiai. LAT 2010-11-09 nutartis byloje Nr. 1P-640/2010.

Teisėjų [drausminės] atsakomybės klausimai sprendžiami per savivaldos institucijas, kartu užtikrinant teisėjams jų teisių apsaugą. Būtent per savivaldos institucijas teisėjams turėtų būti užtikrinama galimybė apginti, jų manymu, pažeistas teises [drausminės atsakomybės taikymo procese], taip pat ir tais atvejais, kai teisėjas mano, kad jo teises pažeidžia viena iš savivaldos institucijų. LAT 2012-02-20 nutartis byloje Nr. 1P-2/2012.

Drausmės byla teisėjui dėl pareiginio nusižengimo mažareikšmiškumo galėtų būti nekeliama tik tais atvejais, kai su išvada dėl teisėjo veikos kvalifikavimo pareiginiu nusižengimu, nors ir mažareikšmiu, sutinka pats teisėjas. Kitais atvejais TEDK, pripažinusi, kad teisėjas padarė pareiginį nusižengimą, turėtų kelti jam drausmės bylą ir perduoti ją nagrinėti TGT. Taip būtų įgyvendinta teisėjo teisė į teisminę gynybą teismų savivaldos pagrindu įsteigtame TGT, o nesutinkant su šio teismo sprendimu – LAT. LAT 2012-02-20 nutartis byloje Nr. 1P-2/2012.

4 straipsnis. Kodekso šaltiniai

Kodeksas parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos teismų įstatymu, Jungtinių Tautų Pagrindiniais Teismų Nepriklausomumo Principais, Europos Tarybos Ministrų Komiteto Rekomendacijomis, Visuotine teisėjo chartija bei Europos teisėjų chartija „Dėl teisėjų statuso“, kitais teismų ir teisėjų veiklą reglamentuojančiais nacionaliniais ir tarptautiniais aktais.

BANGALORO TEISĖJŲ ELGESIO PRINCIPAI. Haga, 2002 m.

II SKYRIUS PAGRINDINIAI TEISĖJŲ ELGESIO PRINCIPAI

5 straipsnis. Pagrindiniai teisėjų elgesio principai

Pagrindiniai teisėjų elgesio principai šie:

- 1) pagarba žmogui;
- 2) pagarba ir lojalumas valstybei;
- 3) teisingumas ir nešališkumas;
- 4) nepriklausomumas;
- 5) konfidencialumas;
- 6) skaidrumas ir viešumas;
- 7) sąžiningumas ir nesavanaudiškumas;
- 8) padorumas;
- 9) pavyzdingumas;
- 10) pareigingumas;
- 11) solidarumas;
- 12) profesinės kvalifikacijos kėlimas.

6 straipsnis. Pagarba žmogui

Vadovaudamasis pagarbos žmogui principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) gerbti žmogų, jo teises ir laisves;
- 2) gerbti teisę ir visada veikti taip, kad nebūtų pažeidžiami teisingumo principai;
- 3) pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus ir siūlymus, o nepagrįstus prašymus atmesti taktiškai; tačiau teisėjas turi būti reiklus proceso tvarkos pažeidėjams;

4) laikytis bylų nagrinėjimo grafiko, o jį pakeitus paaiškinti proceso dalyviams pasikeitimo priežastis;

5) atliekant pareigas, gerbti proceso dalyvių teises ir orumą, jokia forma ar būdu neskatinti jų nesilaikyti įstatymų bei kitų teisės aktų, juos pažeisti.

BTEP:

Lygybės principas:

Tinkamam teisėjo pareigų vykdymui labai svarbu užtikrinti visų asmenų lygybę prieš teismą.

Taikymas:

5.3 Teisėjas vykdydamas savo pareigas turi skirti pakankamai dėmesio visiems asmenims, pavyzdžiui, bylos šalims, liudytojams, advokatams, teismo personalui ir kolegoms, jų neišskiriant pagal pareigas ar statusą.

TEDK:

Pareiškėjos teiginiai dėl galimo teisėjo moralizavimo yra susiję su teisėjo pareiškiamais įspėjimais ir pastabomis laikytis posėdžio tvarkos. Tai yra teisėti teisėjo veiksmai siekiant užtikrinti tinkamą teismo proceso eigą. TEDK 2011-5-3.

Teisėjas, nesuteikdamas advokatui teisės pasisakyti bei pateikti naujus įrodymus, apribojo jo galimybę pasinaudoti procesinėmis teisėmis. Teisėjas nepakankamai dėmesingai reagavo į proceso dalyvio pareikštą prašymą ir neužtikrino, kad protokole būtų nurodyta, kaip išspręstas prašymas bei išdėstyti jo motyvai. Komisija šiuos teisėjo veiksmus vertina kaip TEK įtvirtintų pagarbos žmogui ir pareiškimo principų pažeidimą (6 str. 3, 5 p., 15 str. 2, 3 p.). TEDK 2011-2-3.

Teisėjo veiksmai, kuomet jis, siekdamas visapusiškai ir išsamiai išnagrinėti baudžiamąją bylą, iširti teismui pateiktus įrodymus, uždavė proceso dalyviams klausimus ir garsino teismui pateiktą susirašinėjimo medžiagą, nelaiikytini teisėjo etikos reikalavimų pažeidimu. Komisijos nuomone, šie teisėjo veiksmai negali būti traktuojami kaip pareiškėjų ir kitų proceso dalyvių teisių ar orumo pažeidimas, ar kaip siekimas asmeniui suteikti neigiamą moralinį aspektą. TEDK 2012-1-2.

Teisėjo veiksmuose, nusprendus nukentėjusios prašymu saugoti asmens privatumą ir teismo nutartimi paskyrus neviešą teismo posėdį ir jo metu nepašalinus iš posėdžių salės apklaustų liudytojų bei jų akivaizdoje tiriant nukentėjusiosios asmeninio intymaus gyvenimo aplinkybes, yra TEK įtvirtinto pagarbos žmogui principo pažeidimo požymių. TEDK 2012-1-2.

Kad nebuvo patenkintas advokatės prašymas atidėti bylos nagrinėjimą, negali būti vertinama kaip nedėmesingumas jos prašymui. Aplinkybės, kad numanoma advokatės gimdymo data ir atidedamo teismo posėdžio data sutapo bei dėl to ieškovas buvo įpareigotas susirasti kitą atstovą, sudaro pagrindą išvadai dėl asmens nediskriminavimo pažeidimo požymių. TEDK 2012-2-3.

TEDK sprendimai:

Teisėjas, pasinaudodamas savo tarnybine padėtimi ir prašydamas tarpininkauti, kad gydytojas išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą bei to prašydamas gydytojo tiesiogiai, t.y. prašydamas atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdamas fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydamas padėti gydytojui šį neteisėtą veiksmą nuslėpti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydamas sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus, 13 straipsnio 3 punktą bei 14 straipsnio 11 punktą. TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.

Teisėja, formaliais pagrindais palikusi skundą nenagrinėtą, net nesiėmusi jokių veiksmų išsiaiškinti svarbių su įtariamajam įstatymo suteiktų teisių įgyvendinimu susijusių aplinkybių, nebuvo pakankamai pareiškinga ir neužtikrino vienos iš pagrindinių įtariamojo teisių – turėti savo pasirinktą gynėją. Komisija daro išvadą, kad šiuose teisėjos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse

įtvirtintų pagarbos žmogui ir pareiagingumo principų (6 str. 1 p., 15 str. 1 p.), reikalaujančių gerbti žmogų, jo teises ir laisves bei nepažeisti įstatymų ir kitų teisės akty, pažeidimo požymių, kas sudaro pagrindą teisėjai iškelti drausmės bylą. Be to, teisėjai, palikus nenagrinėtą įtariamojo gynėjo skundą, kuriuo įtariamajam asmeniui pratęstas suėmimo terminas, teisėja neišnagrinėjo teismui paduoto skundo, t.y. neatliko konkrečios teisėjo pareigos. Šios pareigos atlikimas įtvirtintas BPK 130 straipsnyje – aukštesniojo teismo teisėjas privalo išnagrinėti skundą ne vėliau kaip per septynias dienas nuo jo gavimo dienos. Dėl teisėjo pareigos – išnagrinėti skundą dėl nutarties pratęsti suėmimo terminą, neįvykdymo atsirado neigiamos pasekmės – buvo apribota žmogaus laisvė. Proceso taisyklių, kuriose įgyvendinti principai, turintys užtikrinti pagrindines žmogaus teises, laikymasis ir tikslus vykdymas neabejotinai yra svarbi teisėjo pareiga, kuri nebuvo atlikta, kas pagal Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalį pripažįstama teisėjo vardu žeminančiu poelgiu. TEDK 2013-10-24 Nr.18 P-26

Teisėja nebuvo pakankamai kantri, dalykiška ir korektiška, aiškindamasi kai kurių asmenų vėlavimo į teismo posėdį aplinkybes ir užtikrindama teismo posėdžio tvarką: posėdžio metu su proceso dalyviais kalbėjo pakeltu tonu, moralizuodama kai kuriuos iš jų, nebuvo pakankamai oficiali ir dalykiška, kelis kartus parodė savo susierzinimą. Teisėjos veiksmuose yra pagarbos žmogui ir pavyzdingumo principų pažeidimų požymių, kas sudaro pagrindą kilti teisėjos drausminei atsakomybei. TEDK 2013-10-24 Nr.18 P-26

Teismas turi diskrecijos teisę spręsti, kurias sprendimo dalis be įžanginės ir rezoliucinės skelbti, tačiau bet kokių atveju procesinio sprendimo paskelbimas turi būti toks, kad atvykusiems jo išklausti asmenims būtų aiškus sprendimo tekstas, jo motyvai, nebūtų pakenkta teismo autoritetui ir nebūtų parodyta nepagarba proceso dalyvių teisėms. Komisija nustatė, kad pareiškėjai paprašius, teisėjas nusprendė skaityti visą sprendimo tekstą, ne tik jo įžanginę ir rezoliucinę dalį. Teisėjas sprendimą skaitė labai skubėdamas, greitakalbe, jo tariami žodžiai susilieja ir tampa sunku suprasti sprendimo turinį, jo motyvus ir esmę. Įvertinus šias aplinkybes, Komisijos nuomone, pareiškėjos priekaištai, kad teisėjas sprendimą skelbė netinkamai ir ji nesuprato sprendimo esmės, pagrįsti.

Komisija nusprendė, kad pareiškėjos teikime nurodomų teiginių dėl to, kad teisėjas grasino užklijuoti burną lipnia juosta, skirti baudą bei kalbėjo pakeltu balsu, neleido pasisakyti ir pan., nėra pagrindo vertinti taip, kaip teikime apibūdina pareiškėja. Teisėjas ne kartą įspėjo pareiškėją laikytis posėdžio tvarkos, tačiau jai nepaisant teisėjo nurodymų (kalbant be teismo leidimo, pertraukiant kitus kalbančius asmenis, nuolat komentuojant pasisakymus), teisėjas pasakė apie Civilinio proceso kodekse nustatytą galimybę skirti baudą ir retoriškai, vaizdingai, bet neperžengdamas etikos normų, pasamprotavo apie tai, kaip priversti pareiškėją laikytis tvarkos. Šių aplinkybių Komisija nevertino kaip grasinimo susidoroti ar elgesio, už kurį teisėją reikėtų traukti drausminėn atsakomybėn. Nors pagal Teisėjų etikos kodekso 14 str. 4 p. teisėjas turėtų vengti balso pakėlimo, tačiau tam tikrais atvejais, kiek yra reikalinga procesui vadovauti ir suvaldyti, teisėjas turi teisę kalbėti garsiau ir griežtesniu balso tonu. TEDK 2015-07-28 Nr. 18 P-19

Teisėjas darbe po pietų pertraukos nebuvo dėl pateisinamos priežasties – pablogėjusios sveikatos – ir vien tai, kad dėl susiklosčiusių aplinkybių (telefono neturėjimo, prastos savijautos) apie tai jis nepranešė teismo administracijai, nėra pagrindo jo veiksmuose įžvelgti etikos pažeidimų požymių. Atkreiptas teisėjo dėmesys į tai, kad jis būtų pareiagingesnis ir žinodamas, kad po pietų turi nagrinėti bylas, net ir tuo atveju, jei buvo pamiršęs savo telefoną darbe, turėtų dėti daugiau pastangų, kad informuotų teismo administraciją apie susirgimą ir negalėjimą atvykti į posėdį. TEDK 2016-04-04 Nr. 18 P-2

Teisėjui yra keliama aukštesni elgesio standartai nei kitiems asmenims. Kiekvienas teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos, o tai, be kita ko, reiškia, kad teisėjas turi elgtis mandagiai, korektiškai, padoriai, pavyzdingai. Teisėjas net ir sudėtingose, konfliktinėse situacijose turi išlaikyti kantrybę, bendrauti mandagiai, dalykiškai, nevartoti žodžių ar formuluočių, dėl kurių gali kilti tam

tikrų interpretacijų, dviprasmybių, taip pat vengti žargonų, paniekinamų žodžių ir posakių, ypač tuo atveju, kai kalbama apie konkrečius asmenis. Teisėjas visose situacijose turi elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo vardas ir nepakenkta teismo autoritetui. Iš pateiktų objektyvių duomenų Komisija nustatė, kad konfliktinėje situacijoje teisėja elgėsi nemandagiai, nepagarbiai, nekultūringai. Komisija atkreipė dėmesį, kad pavyzdingo teisėjo elgesio reikšmė yra ta, jog teisėjas profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu turi suteikti pagrindą tam, kad visuomenėje ir teisme būtų gerbiamas, kad saugotų teisėjo vardą ir teismo autoritetą. Teisėjas, turėdamas priekaištų teismo darbuotojams, juos turėtų išsakyti aiškiai ir dalykiškai, pokalbis gali būti griežtas, bet be perteklinių emocijų, užgauliojimų. Konfliktinių situacijų su kartu dirbančiais ar kitais asmenimis sukėlimas ar įsitraukimas į tokias situacijas, jų sprendimas ne taikiai, korektiškai ir mandagiai, o aštrinis replikuojant, moralizuojant, kalbant perdėtai griežtu, pakeltu balsu ir pan., nesiderina su teisėjo pavyzdingo elgesio reikalavimais. TEDK 2016-10-24 Nr. 18P-10

TGT sprendimai:

Teisėjas, neatidžiai susipažindamas su pateikta medžiaga, dėl to nepastebėdamas nusišalinimo pagrindo egzistavimo ir išspręsdamas su nuosprendžio vykdymu susijusį klausimą baudžiamojoje byloje, kurioje jis buvo pripažintas nukentėjusiuoju, nesilaikė TEK reikalavimų ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. Tokiu aplaidžiu elgesiu teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2010-05-31 Nr. 21P-4.

Teisėjas neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iš karto po jo paskelbimo. TGT vertinimu, nors teisėjas paaiškino, kad su asmeniu geranoriškai susitarė, jog jis atvyks pasiimti sprendimo kitą jam patogią dieną, tai negali būti pateisinama priežastis nesilaikyti CPK reikalavimų. TGT 2010-06-14 Nr. 21P-5.

Teisėjas ne visada tinkamai organizavo savo darbą, ne visada elgėsi pareigingai, rūpestingai ir atidžiai: pasiėmė nemokamų atostogų, nors tomis dienomis turėjo daug darbo, neatvyko į darbą be pateisinamos priežasties, daug kartų nesilaikė įstatymų nustatytų pirmojo teismo posėdžio baudžiamojoje byloje paskyrimo, procesinių dokumentų surašymo, paskelbimo terminų ir procesinių dokumentų nuorašų išsiuntimo tvarkos, tuo aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas.

Teisėjas sistemingai nesilaikė BPK nustatytų terminų, keletą kartų nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad įvyktų teismo posėdis, nepakankamai kontroliavo jo nurodymus vykdančios posėdžių sekretorės darbą, surašant nuosprendžius buvo neatidus ir nerūpestingas, rašymo apsirikimus taisė pažeidžiant procesines jų taisymo taisykles, pavieniais atvejais atskirose baudžiamosiose bylose laiku neišsprendė bausmių bendrinimo nuteistajam klausimo, nenurodė nuosprendyje jo apskundimo tvarkos, neįteikė nuosprendžio nuorašų proceso dalyviams, nesiėmė priemonių, kad bylose dalyvaujantys asmenys pateiktų nustatytos formos medicinines pažymas dėl ligos. Dėl teisėjo nemokamų atostogų ir neatvykimo į darbą nebuvo atlikta keletas procesinių veiksmų jo nagrinėtose baudžiamosiose bylose. Teisėjas, padarydamas šiuos pažeidimus, pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2010-06-14 Nr. 21P-6.

Teisėjas nesilaikė civilinių bylų nagrinėjimo, tvarkymo ir saugojimo reikalavimų, taip pat protokolų ir kitų procesinių dokumentų surašymo terminų, laiku neperdavė bylų raštinei, vilkino civilinių bylų nagrinėjimą. Taip teisėjas aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas ir pažeidė TEK 5 straipsnio 4 ir 5 punktus. TGT 2011-03-21 Nr. 21P-3.

LAT nutartis:

Vykstant ikiteisminiam tyrimui teisėja viešai pasisakydama dėl nurodyto proceso dalyvių kaltės padarius nusikalstamas veikas nepaisė nekaltumo prezumpcijos ir pažeidė TEK 6 straipsnio 1 punkto reikalavimus. LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.

7 straipsnis. Pagarba ir lojalumas valstybei

Vadovaudamasis pagarbos ir lojalumo valstybei principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) laikytis duotos teisėjo priesaikos;
- 2) elgtis politiškai neutraliai ir korektiškai, viešai nereikšti savo politinių įsitikinimų, neužsiimti agitacija;
- 3) atsižvelgti į tai, kad viešai reiškiamas asmeninė nuomonė apie konkrečias bylas gali būti suvokiama kaip oficiali;
- 4) tarnybinį pažymėjimą, mantiją, ženklus naudoti tik vykdant savo pareigas teisės aktų nustatyta tvarka, vertinti juos ir saugoti.

TEDK sprendimai:

Teisėjas, būdamas pareigūnas, kurio priedermė taikyti įstatymus, saugoti, ginti ar atkurti pažeistas piliečių, šalies gyventojų teises bei laisves, viešais pareiškimais dėl nepasitikėjimo teismais, siūlymais elgtis savavališkai, o ne įstatymų nustatyta tvarka ginti jas teisme, propaguoja teisinį nihilizmą ir neigia teisinę valstybę kaip vertybę, diskredituoja valstybės teisinę sistemą, menkina visuomenės pasitikėjimą teismų institucijomis ir teisėjais. Tokie raginimai „pasidaryti teisingumą patiems“, t.y. skatinimas teisinius ginčus spręsti ne teismine tvarka, vertintini kaip teisminės valdžios diskreditavimas. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P-6.

Teisėjas, aiškindamas proceso dalyviams teismo sprendimą, privalo elgtis pagarbiai, be puikybės, išdidumo, bet ir be perdėto familiarumo. Aiškindamas teismo sprendimą, teisėjas nėra saistomas formalių reikalavimų, ką ir kaip turėtų sakyti, tačiau teisėjui būtina kalbėti dalykiškai, nenukrypti nuo byloje reikšmingų faktinių ir teisinių aplinkybių, nesant būtinybės, neaptarinėti pašalinių klausimų. Teisėjas turi prisitaikyti prie paaiškinimų besiklausančių asmenų gebėjimo juos suprasti (išsilavinimo, gyvenimiškos patirties ir kt.).

Gerbdamas teisę ir proceso dalyvio teises, teisėjas neturėtų kritiškai vertinti to, kad asmuo siekia pasinaudoti įstatyme įtvirtinta jo, kaip proceso dalyvio, teise apskusti teismo sprendimą. Teismas priima sprendimus Lietuvos Respublikos vardu; teisėjai, nagrinėdami bylas, vadovaujami teise, klauso tik įstatymo. Vadinasi, teisėjui nedera dėstyti savo skeptiškos nuomonės apie teisę, įstatymus, kuriais vadovavosi priimdamas sprendimą. Teisėjas privalo korektiškai kalbėti apie valstybės valdžios institucijas, demokratiją, teisingumą.

Teisėjo pavyzdingo elgesio reikšmė yra ta, kad teisėjas profesinėje veikloje (ir privačiame gyvenime) savo elgesiu turi suteikti pagrindą tam, kad visuomenėje būtų gerbiamas, kad saugotų teisėjo vardą ir teismo autoritetą. Teismo proceso dalyvių moralizavimas nesiderina su teisėjo pavyzdingo elgesio reikalavimais.

Teisėjas privalo taisyklingai kalbėti ir rašyti, mintis dėstyti aiškiai, nevartoti žodžių ar formuluočių, dėl kurių gali kilti nepamatuotų interpretacijų, dviprasmybių; teisėjui derėtų vengti žargonų, paniekinamų žodžių ir posakių, ypač tuo atveju, kai kalbama apie konkrečius asmenis, tad viešam kalbėjimui, įskaitant teismo sprendimo komentavimą, derėtų pasirengti iš anksto.

Komisija pripažino, kad teisėjas, neformaliai bendraudamas su proceso dalyviais, padrikai kalbėjo apie su byla nesusijusius dalykus – demokratiją, valdžios rinkimus, teisingumą. Tuose abstrakčiuose posakiuose galima justti tam tikras abejones ar skeptiškumą dėl paminėtų visuomenės institutų, tačiau, Komisijos vertinimu, tai – gebėjimo neformaliai bendrauti, sklandžiai dėstyti mintis, trūkumas, bet ne esmės – pagarbos ir lojalumo valstybei stokos – klausimas. Komisijos vertinimu teisėjo elgesio (žodžių, posakių) trūkumai nėra tokio laipsnio nusižengimai teisėjų etikai,

kurie leistų pripažinti, kad teisėjas pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, pagarbos ir lojalumo valstybei, pavyzdingumo principus. Nenustačius Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalyje nurodytų nusižengimų požymių, kelti drausmės bylą atsisakyta. TEDK 2015-06-15 Nr. 18 P-14

TEDK konsultacijos:

Teisėja prašo išaiškinti, ar nebūtų teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu pasinaudotų mieste veikiančio Trečiojo amžiaus universiteto rektorės pasiūlymu nemokamai keliauti į Briuselį vienos europarlamentarės kvietimu. Teisėja teigia nagrinėjanti bylą dėl rinkimų teisės pažeidimo, tačiau byla nėra tiesiogiai susijusi su Europos parlamento rinkimais, su europarlamentare ar jos atstovaujama partija. Nagrinėjamoje konkrečioje situacijoje egzistuoja tam tikri nepageidautini veiksniai, kurie teisėjo elgesį etikos požiūriu leistų vertinti neigiamai. Teisėjas, pasinaudodamas galimybe nemokamai nuvykti į Briuselį konkrečiai politinei partijai priklausančios Europos Parlamento narės kvietimu, pašaliniam objektyviam stebėtojų leistų suabejoti teisėjo politiniu neutralumu, o pati kelionė galėtų būti įvertinta kaip dovana, kurios gavimas galėtų sukelti įtarimų dėl teisėjo šališkumo ar tam tikro suinteresuotumo. Komisijos manymu, toks teisėjo elgesys neatitiktų minėtų etiško teisėjo elgesio standartų. TEDK K 2016-04-25 Nr. 17P-98

TGT sprendimai:

Teisėjui teismo posėdžių metu su atsakove bendraujant rusų kalba, atsižvelgiant į norą padėti atsakovei susivokti, atsipalaiduoti, nukreipti dėmesį nuo kalbos barjero link ginčo esmės nėra pagrindo pripažinti, kad teisėjas sąmoningai nesilaikė ištikimybės, pagarbos ir lojalumo Lietuvos Respublikai reikalavimų pagal TEK 7 straipsnio 1 dalį. TGT 2012-01-20 Nr. 21P-1.

Teisėjų garbės teismas pažymėjo, kad konstitucinė teisė kritikuoti valstybės įstaigų ar pareigūnų darbą yra laiduojama kiekvienam piliečiui. Todėl įstatymo projekto kritika negali būti vertinama kaip valdžių padalijimo principo pažeidimas ar Seimo nario teisių inicijuoti teisės aktų projektus (jo įgaliojimų) suvaržymas ir pagrindas teisėjo drausminei atsakomybei. TGT 2014-05-12 Nr. 21P-4

LAT nutartis:

Teisėja nuolat viešai per įvairias masinės informacijos priemones išsakydama nuomonę apie netinkamą baudžiamosios bylos tyrimo eigą ir tvarką, komentuodama ikiteisminio tyrimo pareigūnų bei prokurorų priimamus konkrečius sprendimus, jų procesinius veiksmus, pažeidė TEK 7 straipsnio 3 punktą. LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.

8 straipsnis. Teisingumas ir nešališkumas

Vadovaudamasis teisingumo ir nešališkumo principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

1) kalba, veiksmais, priimamais sprendimais nediskriminuoti atskirų asmenų ar visuomenės grupių dėl lyties, seksualinės orientacijos, amžiaus, rasės, religijos ar įsitikinimų, odos spalvos, tautybės ar etninės priklausomybės, šeimyninės padėties ir imtis teisėtų priemonių pastebėtai diskriminacijai pašalinti;

2) neturėti asmeninio išankstinio nusistatymo priimant sprendimus ir nereikšti išankstinės nuomonės nagrinėjamos bylos klausimais;

3) nedemonstruoti savo simpatijų ar antipatijų ir išskirtinio dėmesio atskiriems asmenims ar jų grupėms, bylose dalyvaujantiems asmenims;

4) nagrinėjant bylas nepasiduoti valdžios ar valdymo institucijų, pareigūnų, žiniasklaidos priemonių, visuomenės bei atskirų asmenų įtakai;

5) konfliktinėse situacijose elgtis nešališkai, ieškoti objektyviausio ir teisingiausio sprendimo;

6) nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti bylos nagrinėjimui;

7) nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais;

8) vengti viešų pasisakymų leidžiančių nuspėti nagrinėjamos bylos baigtį, taip pat nesvarstyti nagrinėjamos bylos su proceso dalyviais ne teismo proceso metu;

9) neatstovauti teisme, išskyrus atstovavimo pagal įstatymą atvejus, pranešti teismo pirmininkui, jei teisėjo ar jo šeimos narių, giminaičių byla teisinga tam teismui, kuriame teisėjas dirba, kad pastarasis spręstų klausimą dėl bylos perdavimo kitam teismui, o jei byla nagrinėjama Lietuvos Aukščiausioje Teisme, Lietuvos vyriausioje administraciniame teisme ar Lietuvos apeliaciniame teisme, kad būtų užtikrintas nešališkumas.

10) nereikšti asmeninės nuomonės nagrinėjamos konkrečiose bylose bendraujant su visuomene ir žiniasklaida.

BTEP:

Nešališkumo principas:

Nešališkumas yra labai svarbus tinkamam teisėjo pareigų vykdymui. Šis principas taikytinas ne tik sprendimui, bet ir sprendimo priėmimo procesui.

Taikymas:

2.1 Teisėjas savo pareigas vykdo be palankumo, šališkumo ar išankstinio nusistatymo.

2.2 Teisėjas savo elgesiu teisme ir už jo ribų turi išsaugoti ir sustiprinti visuomenės, teisės profesijos atstovų ir bylos šalių pasitikėjimą teisėjo ir teismų nešališkumu.

2.3 Teisėjas turi elgtis taip, kad sumažintų atvejų, kai jį reikia nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo arba sprendimo priėmimo, skaičių.

2.4 Teisėjas sąmoningai neturi reikšti nuomonės apie bylą, kuri nagrinėjama ar gali būti nagrinėjama teisme, jei nuomonė gali turėti įtakos proceso rezultatui ar aiškiai pažeisti proceso teisingumą. Teisėjas taip pat viešai ar kitu būdu neturi reikšti nuomonės, jeigu ji gali pakenkti asmenų teisei į teisingą bylos nagrinėjimą ar klausimo svarstymą.

2.5 Teisėjas turi nusišalinti nuo teismo proceso, jei jis negali išnagrinėti bylos nešališkai arba jeigu protingam stebėtojui gali atrodyti, kad teisėjas negali nešališkai išnagrinėti bylos. Šiuos veiksmus apima toliau pateikti pavyzdžiai, tačiau jais neturi būti apsiribojama:

2.5.1 teisėjas yra šališkas ar iš anksto nusistatęs bylos šalies atžvilgiu arba turi asmeninių žinių apie ginčijamus bylos įrodymus, susijusius su teismo procesu,

2.5.2 teisėjas anksčiau dirbo advokatu arba buvo svarbus liudytojas nagrinėjamoje byloje,

2.5.3 teisėjas arba jo šeimos narys turės ekonominės naudos iš bylos baigties.

Neturi būti reikalaujama teisėją nusišalinti nuo bylos, jeigu kitas teismas negali išnagrinėti bylos arba jei bylos neišnagrinėjimas būtų vertinamas kaip rimtas nusižengimas teisingumui.

Teisingumo principas:

Teisingumas ir teisingumo įvaizdis yra svarbūs visam teisėjo veiklos įgyvendinimui.

Taikymas:

4.1 Savo veikloje teisėjas turėtų vengti netinkamo arba neigiamą nuomonę sudarančio elgesio.

4.2 Teisėjas, kaip nuolatinis visuomenės stebėjimo objektas, turėtų savo noru sutikti su asmeniniais apribojimais, kurie paprastaiems piliečiams atrodytų našta. Teisėjas turėtų elgtis taip, kad jo elgesys neprieštarautų teisėjo pareigų orumui.

4.3 Teisėjas savo asmeniniuose santykiuose su teisininkais, nuolat dalyvaujančiais šio teisėjo teismo procesuose, turėtų vengti situacijų, kurios galėtų sukelti įtarimą dėl palankumo arba šališkumo.

4.4 Teisėjas turi nedalyvauti nagrinėjant bylą, kurioje jo šeimos narys atstovauja bylos šaliai arba kokiui nors būdu yra susijęs su byla.

4.5 Teisėjas negali leisti teisininkams teisėjo darbo patalpose priimti klientus arba kitus teisininkus.

4.6 Teisėjas, kaip ir kitas pilietis, turi teisę į žodžio, tikėjimo, susivienijimų ir susirinkimų laisvės, tačiau naudodamasis šiomis teisėmis teisėjas visada turi elgtis taip, kad išsaugotų savo pareigų orumą, teismų nešališkumą ir nepriklausomumą.

4.7 Teisėjas turėtų informuoti apie asmeninį arba savo patikėtinių finansinį suinteresuotumą bylos baigtimi ir imtis pagrįstų veiksmų sužinoti apie savo šeimos narių finansinį suinteresuotumą.

4.8 Teisėjas negali leisti asmeniniams, socialiniams ar kitiems santykiams daryti netinkamą įtaką jo, kaip teisėjo, elgesiui ir sprendimams.

4.9 Teisėjas negali naudotis arba leisti kitiems naudotis jo padėtimi, siekiant asmeninės, savo šeimos narių ar kitų asmenų naudos. Teisėjas taip pat negali sudaryti įspūdžio ar leisti kitiems asmenims sudaryti įspūdį apie jį, kad atitinkamos padėties asmenys gali daryti netinkamą įtaką teisėjo pareigų vykdymui.

4.10 Konfidenciali informacija, gauta vykdant teisėjo pareigas, negali būti naudojama arba atskleidžiama tikslais, nesusijusiais su teisėjo pareigų vykdymu.

4.11 Teisėjas gali:

4.11.1 rašyti, skaityti paskaitas, mokyti ir dalyvauti su teise, teisine sistema, teisingumo įgyvendinimu arba kitais klausimais susijusioje veikloje,

4.11.2 dalyvauti valstybės institucijos vykdomame viešame svarstyme dėl klausimų, susijusių su teise, teisine sistema, teisingumo įgyvendinimu ir pan.,

4.11.3 būti valstybės institucijos arba kitos vyriausybės komisijos, komiteto ar patariamiosios institucijos narys, jeigu ši narystė neprieštarauja teisėjo nešališkumui ir politiniam neutralumui,

4.11.4 dalyvauti kitoje veikloje, jeigu ši veikla nesumenkina teisėjo pareigų orumo arba kitais būdais netrukdo teisėjo pareigų vykdymui.

4.12 Teisėjas negali dirbti advokatu, kol jis eina teisėjo pareigas.

4.13 Teisėjas gali steigti teisėjų asociacijas arba jungtis prie jų ar dalyvauti kitų organizacijų, atstovaujančių teisėjų interesams, veikloje.

4.14 Teisėjas ir jo šeimos nariai negali nei prašyti, nei priimti jokio atlygio už vykdant teisėjo funkcijas atliktą ar atliekamą arba atsisakytą atlikti darbą.

4.15 Teisėjas neturi sąmoningai leisti teismo personalui arba kitiems asmenims, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja, prašyti kokios nors atlygio už vykdant teisėjo funkcijas atliktą ar atliekamą arba atsisakytą atlikti darbą arba tokį atlygį priimti.

4.16 Vadovaujantis įstatymais ir teisės aktuose nustatytais reikalavimais dėl visuomenės informavimo, teisėjas tam tikra proga gali gauti simbolinę dovaną, apdovanojimą arba išmoką, jei ši dovana, apdovanojimas ar išmoka nebus suvokiama kaip mėginimas įtakoti teisėją arba nesukels įtarimo dėl teisėjo šališkumo.

Lygybės principas:

Tinkamam teisėjo pareigų vykdymui labai svarbu užtikrinti visų asmenų lygybę prieš teismą.

Taikymas:

5.1 Teisėjas turi žinoti ir suprasti visuomenės įvairovę ir skirtumus, kylančius dėl įvairių priežasčių, įskaitant rasę, odos spalvą, lytį, religiją, nacionalinę kilmę, luomą, neįgalumą, amžių, šeiminių padėčių, lytinę orientaciją, socialinį ir ekonominį statusą bei kitas atitinkamas priežastis (nereikšmingi pagrindai).

5.2 Vykdydamas savo pareigas teisėjas savo žodžiais ar elgesiu asmenims ar asmenų grupėms negali parodyti šališkumo ar išankstinio nusistatymo dėl nereikšmingų pagrindų.

5.3 Teisėjas vykdydamas savo pareigas turi skirti pakankamai dėmesio visiems asmenims, pavyzdžiui, bylos šalims, liudytojams, advokatams, teismo personalui ir kolegoms, jų neišskiriant pagal pareigas ar statusą.

5.4 Teisėjas sąmoningai neturi leisti teismo personalui ar kitiems asmenims, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja, jo akivaizdoje skirtingai elgtis su suinteresuotais asmenimis.

5.5 Teisėjas turi teisę reikalauti iš advokatų susilaikyti nuo žodžių ar elgesio, kurie rodytų jų šališkumą arba išankstinį nusistatymą remiantis nereikšmingais pagrindais, išskyrus atvejus, kai priežastys yra tiesiogiai susijusios su nagrinėjamu klausimu ir gali būti teisėtas gynybos objektas.

TEDK:

Teismui buvo svarbu laiku išnagrinėti atskirąjį skundą, kol jis neprarado savo aktualumo. Priešingu atveju, jeigu byla būtų buvusi nagrinėjama po to, kai įvykis dėl kurio byla yra reikšminga, jau būtų įvykęs, kultų rimtų abejonių dėl teismo neveikimo. Tai, kad teisėjai skubos tvarka išnagrinėjo atskirąjį skundą, savaime nereiškia, kad jie pataikavo trečiųjų suinteresuotų asmenų interesams ir buvo šališki. TEDK 2010-9-5.

Procesiniai veiksmai ir priimti procesiniai sprendimai – atleidimas nuo dalies žyminio mokesčio, procesinio termino pratęsimas, laikinųjų apsaugos priemonių taikymas – yra susiję su teisingumo vykdymu konkrečioje byloje, todėl jų vertinimas nepriklauso Komisijos kompetencijai. TEDK 2010-11-2.2.

Teisėja, komentuodama tam tikrus su ja ir jos artimais žmonėmis asmeniškai susijusius realius įvykius, kurie šiuo metu yra tiriami ir visos aplinkybės nėra iki galo išaiškintos, išdėstė savo poziciją ir jų vertinimą, o reikšdama nuomonę nevartojo įžeidžiančių, nepagarbių ar necenzūrinių žodžių. TEDK daro išvadą, kad nėra pagrindo svarstyti teisėjos drausminės atsakomybės klausimo. TEDK 2011-1-5.

Teisėjų nepriklausomumo principas yra tiesiogiai susijęs su teisėjo teise veikti nepriklausomai ir neįtakojamam, kai jis priima procesinius sprendimus. Iškilusios abejonės dėl teisėjų nepriklausomumo ir galimo šališkumo gali būti sprendžiamos tik proceso įstatymų nustatyta tvarka, teisėjui pareiškiant nušalinimą ar jam pačiam nusišalinant. TEDK 2011-2-8.

Teisėja procesinių veiksmų atlikimo metu neturėjo duomenų apie asmenį, kuris buvo nužudęs jos brolių, o ėmėsi reikiamų priemonių abejonėms dėl jos galimo šališkumo pašalinti iš karto po to, kai gavo informacijos apie galimą interesų konfliktą, nėra faktinio pagrindo teigti, jog teisėjos veiksmuose yra etikos pažeidimo požymių. TEDK 2011-3-2.

Pareiškėjas skundžiasi dėl procesinio pobūdžio dalykų, susijusių su teisiniu bylos nagrinėjimu ir teismo proceso vedimo tvarka – posėdžių datos, išskyrus artimiausiąją, buvo preliminaros ir derinamos su visais proceso dalyviais; kaltinamasis, naudodamasis savo teisėmis, penkis kartus reišė teisėjui nušalinimus.

Nušalinimo klausimų sprendimas pagal procesinių įstatymų reikalavimus yra išimtinai bylą nagrinėjančio teismo prerogatyva.

Dėl pareiškėjo teiginių, kad teisėjas iš karto po prašymų išnagrinėjimo neleido jam paskaityti pareiškimo dėl nušalinimo, Komisija pažymi, kad teismo procesą veda ir jam vadovauja teisėjas, jis koordinuoja visą posėdžio eigą. Pažymėtina, kad pareiškėjo teisės, teisėjui nurodžius, kad jo prašymus nagrinės vėliau, nebuvo suvaržytos.

Teisėjas įvertino tai, kad teisiamasis išanalizavęs teismo posėdžių garso įrašus, daro liudytojams poveikį, ir siekdamas išvengti skundų dėl žmogaus teisių pažeidimų, teismo posėdžio metu pareiškėją supažindino su BPK numatytais garso įrašymo priemonių naudojimo teismo posėdyje ribojimais. Komisija pažymi, kad teisėjo priimtas sprendimas neleisti daryti teismo posėdžio garso įrašų yra procesinio pobūdžio ir Komisija neturi teisės jo vertinti. TEDK 2011-5-4.

Patalpos, kur yra teisėjų kabinetai, nėra atskirtos, todėl iš esmės į teisėjų kabinetus gali pakliūti pašaliniai asmenys. Komisijos nuomone, teisme nėra užtikrintos tokios sąlygos, kad pašaliniai asmenys negalėtų nevaržomai pakliūti pas teisėjus. Skunde nurodytos aplinkybės nesudaro teisėjų drausminės atsakomybės pagrindų. TEDK 2011-5-5.

Pareiškėjui kilo abejonių dėl teisėjų galimo šališkumo, kadangi jie nagrinėjo klausimą, susijusį su universitetu, kuris buvo jų darbdavys. Dėl darbo santykių ypatumų ir iš to išplaukiančio teisėjo kaip darbuotojo pavaldumo universiteto administracijai yra pagrindo vertinti, kad egzistuoja interesų konfliktas. Komisija vertina, kad šioje situacijoje bet kokiam pašaliniam nepriklausomam asmeniui yra pagrindo spręsti, kad teisėjai, nagrinėdami skundus, neužtikrino visiško nepriklausomumo nuo universiteto administracijos. TEDK 2011-7-1.

Bylos nagrinėjimo atnaujinimas, faktinių bylos aplinkybių vertinimas, sprendimo priėmimas ir jo motyvavimas yra teismo procesinė veikla. TEDK 2011-8-5.

Nenusišalinimo aplinkybės yra išskirtinai susijusios su teismo procesine veikla, į kurią TEDK neturi teisės kištis.

Dėl tolimesnės proceso eigos į bylą įtraukus naują asmenį, Komisija pažymi, kad nurodytų aplinkybių neturi teisės vertinti, nes tai yra teismo procesinė veikla.

Komisija nustatė, jog pareiškėjų teiginiai dėl teisėjos konsultavimosi su advokate yra nepagrįsti, nes teisėja klausė visų proceso dalyvių nuomonės konkrečiu klausimu.

Komisija pažymi, kad ji nėra kompetentinga nagrinėti klausimų, susijusių su dokumentų klastojimu. Tai padaryti gali tik atitinkamos teisėsaugos institucijos. TEDK 2012-1-5.

Dalis aplinkybių, susijusių su įrodymų rinkimu ir vertinimu (prašymai dėl dokumentų originalų išreikalavimo ir liudytojos iškvietimo), yra procesinio pobūdžio. Komisija vertina, kad teismo posėdžiuose, kurie vyko po paskelbtos pertraukos arba bylos nagrinėjimo atidėjimo, nenagrinėjant bylos iš esmės, ir kuriuose teismo sudėtis nesikeitė, šis teismo sudėties nepaskelbimo faktas nelaikytinas pažeidimu, kaip pagrindu drausminei atsakomybei.

Komisija, vertindama aplinkybes dėl teisėjui pareikšto nušalinimo klausimo išsprendimo protokoline nutartimi ir prokuroro nuomonės atsiklausimo (ar reikia išeiti priimti nutarties į pasitarimų kambarį), pažymi, kad įstatymas aiškiai nustato, kad dėl nusišalinimo ar nušalinimo teismas nusprendžia pasitarimų kambaryje, o teisėjui teiraujantis prokuroro nuomonės dėl išėjimo priimti nutarties į pasitarimų kambarį, savo elgesiu teisėjas galėjo sudaryti įspūdį, kad neišmano įstatymų. Komisija vertina, kad toks elgesys nėra visai tinkamas ir atkreipia į tai teisėjo dėmesį. Komisija sprendžia, kad šie nustatyti teisėjo darbo trūkumai nėra tokie dideli ir esminiai, kad juos būtų galima kvalifikuoti kaip pagrindą iškelti teisėjui drausmės bylą. TEDK 2012-2-1.

Dėl teikime išdėstytų aplinkybių, susijusių su teisėjai reikštais nušalinimais ir teisėjos priimtu su tuo susijusiu procesiniu sprendimu bei jame išdėstytais motyvais, Komisija pažymi, kad šių aplinkybių vertinimas neįeina į jos kompetenciją, nes tai išskirtinai susiję su teismo procesine veikla.

Už procesinių dokumentų išsiuntimą yra atsakingi teismo raštinės darbuotojai, kuriems pavestos šios funkcijos, o ne teisėja. TEDK 2012-2-3.

Vadovaudama teismo posėdžiui, teisėja turėjo teisę užduoti papildomus ir patikslinančius klausimus, pasitikslinti dėl duodamų atsakymų, taip pat nutraukti kalbančius asmenis, jeigu jie nukrypsta nuo nagrinėjamos bylos aplinkybių, ir kitais būtiniais atvejais turi teisę šalinti proceso dalyvių klausimus, nesusijusius su nagrinėjamos bylos esme, ir imtis atitinkamų priemonių užtikrinti posėdžio tvarką. Teisėja procesą vedė pagal šias nuostatas ir etikos pažeidimų nepadarė. TEDK 2012-3-2.

Teisėjas dalyvavo nagrinėjant administracinę bylą, kurioje pareiškėjas yra antstolis, nepaisant to, kad vienoje iš jo anksčiau vykdytų vykdomųjų bylų teisėjas buvo skolininkas. Komisijos vertinimu, nagrinėjamu atveju teisėjas nesiėmė visų priemonių, kad jo nagrinėjamoje administracinėje byloje pareiškėjui visiškai nekiltų jokių abejonių teismo nešališkumu, todėl laikytina, kad teisėjas neužtikrino TEK 8 straipsnyje įtvirtinto teisingumo ir nešališkumo principo. TEDK 2012-4-1.

Vien tai, kad teisėjos situoktinis atliko tam tikrus veiksmus, sprendžiant ikiteisminio tyrimo pareiškėjos atžvilgiu pradėjimo klausimą, savaime nesudaro pagrindo teigti, kad teisėja buvo šališka. Komisija sprendžia, kad nėra jokių objektyviai pagrįstų duomenų apie teisėjos šališkumą ar suinteresuotumą, kurie etikos prasme galėtų būti vertinami kaip interesų konfliktas, sudarantis pagrindą svarstyti teisėjos drausminės atsakomybės klausimą. TEDK 2012-5-2.

Aplinkybės, susijusios su prašymų nagrinėjimu, faktinių bylos aplinkybių vertinimu ir procesiniame sprendime tam tikrų išvadų padarymu, – procesiniai klausimai ir TEDK nenagrinėjami. TEDK 2012-6-4.

Pasakymas teismo posėdžio dalyviams, kad posėdžiui vadovauja bylą nagrinėjantis teisėjas, savaime nesudaro pagrindo vertinti teisėjo veiksmus drausminės atsakomybės aspektu. TEDK 2012-6-4.

Dalis aplinkybių (susijusių su atleidimu nuo dalies žyminio mokesčio sumokėjimo, priešieškinių priėmimo klausimo išsprendimu, termino situoktiniam susitaikyti skyrimu, pareikšto nušalinimo teisėjai išsprendimu, santuokos metu įgyto turto padalinimu) yra procesinio pobūdžio.

Komisija atkreipia teisėjos dėmesį į tai, kad teismo posėdžių metu teisėjai bendraujant su proceso dalyviais derėtų elgtis solidžiau, santūriau ir kančiau, kad nė vienam iš procese dalyvaujančių ar jį stebinčių asmenų nekiltų nė menkiausių abejonių dėl palankumo vienai iš šalių. TEDK 2012-7-1.

Teisėja, tik sužinojusi, kad bylos šaliai UAB vadovauja asmuo, kuris buvo pripažintas kaltu dėl šios teisėjos šmeižimo, nusišalino nuo bylos nagrinėjimo, taigi pašalino bet kokias abejones dėl galimo savo suinteresuotumo bylos baigtimi, todėl nurodytos aplinkybės nesudaro teisėjų drausminės atsakomybės pagrindų. TEDK 2012-7-3.

Teisėjos padėjėjas dalyvavo teismo posėdyje. Teisėja nurodė, kad ji neturėjo galimybes girdėti, ką posėdžio metu šnabždėjosi policijos atstovas ir padėjėjas. Teisėjos teigimu, jų elgesys bylos nagrinėti netrukdė, todėl teisėja į juos neatkreipė dėmesio. Komisija atkreipia teisėjos dėmesį į tai, kad ateityje derėtų atidžiau stebėti procesą ir imtis visų įmanomų priemonių užtikrinti, kad proceso dalyviams nekiltų jokių abejonių teismo objektyvumu. TEDK 2012-7-3.

Teisėjo veiksmai jam sprendžiant asmens kasacinio skundo priėmimo klausimą byloje, kurioje buvo ginčijami teisėjui artimos moters tėvo priimti įsakymai, pagrįstai kelia abejonių teisėjo nešališkumu. Šios aplinkybės pašaliniam asmeniui pagrįstai galėjo sukelti abejonių dėl interesų konflikto egzistavimo. TEDK 2012-7-4.

TEDK sprendimai:

Teisėja, būdama skolininke vykdomojoje byloje, nebendradarbiaudama su teismo sprendimą įgyvendinančiomis institucijomis (antstole, vaiko teisių apsaugos tarnyba), vaiko perdavimo dieną neatvykdama perduoti vaiko ir neteikdama informacijos, parodė nepagarbą institucijoms, todėl tokie teisėjos veiksmai neatitinka padorumo principo reikalavimų pagarbiai elgtis su kitais

asmenimis, t. y. institucijomis ir jų pareigūnais ar darbuotojais, atliekančiais savo pareigas. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

Teisėjas privačiuose santykiuose neturėtų menkinti kitų asmenų, kurie atlieka savo pareigas, ir turėtų jiems rodyti deramą pagarbą.

Viešai reiškdami savo nuomonę, teisėjai turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir dėl ištartų žodžių galinčias kilti pasekmes. Teisėjo vieši pasisakymai, ko turėtų baimintis savo pareigas vykdančiai antstolė, prasilenkia su padorumo ir pavyzdingumo principų reikalavimais. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

Teisėjas darbo kabinete bendravo su asmeniškai pažįstamais asmenimis, kurių skyrimo bankroto administratoriais klausimus, taip pat kitus jų procesinius prašymus vėliau sprendė bankroto byloje; teisėjas iš minėtų asmenų neatlygintinai kelis kartus priėmė materialinę vertę turinčių daiktų; teisėjas paprašė kito teisėjo surašyti procesinį dokumentą bankroto byloje už bankroto administratorių; teisėjas kreipėsi į gydytoją prašydamas išduoti jo dukrai nedarbingumo pažymėjimą – yra požymių, jog teisėjas, bendraudamas su asmenimis ir žinodamas, kad jie, kaip bankrutuojančių įmonių atstovai, bankroto administratoriai, buvo proceso dalyviai teisme nagrinėjamoje bankroto byloje, neatlygintinai paimdamas iš jų materialinę vertę turinčių daiktų, o vėliau sprendamas jų skyrimo bankroto administratoriais klausimus bei kitus procesinius prašymus bankroto byloje, nenusišalindamas nuo šių klausimų nagrinėjimo, nusižengė TEK 8 straipsnio 6 punkte ir 11 straipsnio 2 punkte įtvirtintiems teisingumo, nešališkumo, skaidrumo ir viešumo reikalavimams. TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.

TEK 8 straipsnio 7 punktas įpareigoja teisėjus nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais. Taigi, teisėjas tokių konsultacijų ne proceso metu negali teikti asmenims, kurie yra dalyvaujantys byloje asmenys, juo labiau rašyti už juos ar pavesti kitiems asmenims už juos surašyti procesinius dokumentus, kuriuos pats teisėjas nagrinės. TEDK konstatuoja, kad teisėjo veiksmai, prašant kito teisėjo surašyti procesinį dokumentą bankroto byloje už bankroto administratorių, vertintini kaip TEK įtvirtintų teisingumo ir nešališkumo principų nesilaikymas. TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.

Teisėjas asmeniškai pažįstamo vardu savo darbo kabinete paruošė ir atspausdino sutikimą administruoti UAB. Šio dokumento pagrindu vėliau jis buvo paskirtas administruoti bankrutuojančią įmonę. Šiuo atveju svarbus yra pats faktas, kad teisėjas geram savo draugui, dalyvaujančiam tame pačiame teisme kito teisėjo nagrinėjamoje byloje, padėjo minėtą sutikimą surašyti. Nors teisėjas nurodė, kad techninės paslaugos draugui suteikimas – rašytinio sutikimo administruoti įmonės turtą atspausdinimas – negali būti traktuojamas kaip konsultacija teisiniais klausimais, TEDK vertina, kad TEK 8 straipsnio 7 punkte įtvirtintas draudimas konsultuoti asmenis teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais turėtų būti suprantamas plačiąja prasme, kaip teisėjo teisingumo ir nešališkumo principo išraiška. TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.

Reikalavimas nekonsultuoti kitų asmenų yra vienas iš reikalavimų įgyvendinant teisėjo ir teismo teisingumą ir nešališkumą. Teisėjo nešališkumo reikalavimas, Komisijos nuomone, turėtų būti užtikrinamas teisėjui neteikiant asmenims teisinių konsultacijų, išskyrus tuos atvejus, kai įstatymas leidžia atstovavimą, o taip pat neteikiant kitokios pagalbos ar paslaugų, kaip antai, rašyti ar padėti rengti už juos procesinius dokumentus savo ar kitų teisėjų nagrinėjamoje byloje. Šiuo atveju yra TEK 8 straipsnio 7 punkte įtvirtinto reikalavimo pažeidimo požymių. TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.

Bylos vilkinimas, kaip pagrindas teisėjo drausminei atsakomybei, gali būti nustatytas tada, kai bylos nagrinėjimas užtęsiamas dėl teisėjo kaltės be jokių priežasčių.

Komisija nustatė, kad teisėjas neturėjo informacijos apie ieškovo giminystę su tame pačiame teisme dirbančia teisėja, todėl nenustatė pagrindo teisėjo veiksmuose įžvelgti nešališkumo principo pažeidimo požymių.

Teisėja nežinojo apie tai, kad teisme nagrinėjama jos brolio byla, o neturėdama tokios informacijos ji negalėjo įvykdyti pareigos raštu pranešti teismo pirmininkui apie šį procesą. Taigi teisėjos veiksmuose nėra pagrindo įžvelgti nešališkumo ir pareigingumo principų požymių. TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-7

Komisijai nepateikta neginčytinų duomenų apie tai, kad teisėja telefoninio pokalbio metu su pareiškėjo advokate svarstė nagrinėjamą bylą bei reiškė išankstinę nuomonę dėl laikinųjų apsaugos priemonių šioje byloje taikymo ir taip galėjo pažeisti teisėjo nešališkumo principą.

Teisėjų etikos kodekse nėra nuostatų, kategoriškai draudžiančių teisėjui bendrauti su proceso dalyviais ne teismo proceso metu, todėl teisėjo pokalbis, kaip antai, apie teismo posėdžio datą, teisėjų etikos požiūriu nelaikytinas smerktinu.

Komisija pabrėžia, kad bendraudamas su kitais asmenimis betarpiškai, telefonu ar kitais būdais teisėjas privalo kalbėti dalykiškai, pagarbiai, padoriai, laikytis kitų teisėjų etikos reikalavimų.

Komisija pataria teisėjai vengti situacijų, galinčių kelti abejonių dėl to, ar teisėja elgiasi etiškai. Daugelį organizacinių klausimų ne teismo proceso metu teisėjo pavedimu gali spręsti teisėjo padėjėjas, kiti teismo darbuotojai, todėl prireikus susisiekti ir kalbėti su teismo proceso dalyviais tai atlikti labiau derėtų šiems asmenims, bet ne teisėjui. TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-11.

Komisijai nepateikta objektyvių (techninių ar kt.) duomenų apie tariamus teisėjos pokalbius su pareiškėjos buvusiu sutuoktiniu bei teisėjos turimą asmeninį suinteresuotumą bylos baigtimi, pati teisėja kategoriškai tai neigė. Aplinkybė, kad teisėja pavedė teismo darbuotojai paskambinti pareiškėjos buvusiu sutuoktiniu ir išsiaiškinti vykdomojo rašto išdavimui svarbias aplinkybes, yra susijusi su byloje pateikto prašymo nagrinėjimu (Komisija tokių teisėjos procesinių veiksmų pagrįstumo tikrinti neturi teisės). Be to, Teisėjų etikos kodekse nėra nuostatų, kategoriškai draudžiančių teisėjui pačiam ar per teismo darbuotojus bendrauti su proceso dalyviais, todėl ne kiekvienas teisėjo pokalbis su proceso dalyviu teisėjų etikos požiūriu savaime būtų laikomas smerktinu. TEDK 2015-12-14 Nr. 18 P-23

Nagrinėdamas baudžiamąją bylą teisėjas nevengė griežtesnių pasisakymų, balso pakėlimo, moralizavimo, ne itin pagarbių ir mandagių frazių, taip pat replikų, nesusijusių su byla, kurios proceso dalyvių galėjo būti suprastos nevienareikšmiškai. Teisėjas taip pat ne visada laikėsi dalykiško ir pagarbaus bendravimo su kitais asmenimis reikalavimų, ne visada kalbėjo oficialiai ir mandagiai. Iš pateiktos medžiagos nustatyta, be to, įsiteisėjusia Lietuvos apeliacinio teismo nutartimi konstatuota, kad teisėjas bylos nagrinėjimo metu buvo šališkas tiek nukentėjusiojo, tiek vieno iš kaltinamųjų atžvilgiu, turėjo išankstinę nuomonę dėl ekspertizės skyrimo. Komisijos nuomone, teisėjas, teismo posėdžiuose bendraudamas su proceso dalyviais, turėjo elgtis santūriau, dalykiškiau, korektiškiau, taip pat atsakingiau vertinti savo pasisakymų reikšmę ir toną; teisėjo elgesys ir viešai teismo posėdžiuose išsakytos pastabos bei replikos nesuderinamos su teisėjams keliamais etikos reikalavimais, tačiau, atsižvelgusi į tai, kad teisėjas pareigas eina ilgą laiką, jas atlieka iš esmės rimtai ir atsakingai, pripažįsta pažeidimą ir pats vertina, jog toks elgesys nėra tinkamas, žada jį keisti ir laikytis visų etikos principų, be to, teisėjo padaryti pažeidimai ištaisyti procesine tvarka (byla perduota iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui), sprendė, kad apsvaistymas Komisijoje yra pakankamas poveikis teisėjui. TEDK 2017-04-14 Nr. 18P-5

TEDK konsultacijos:

Apygardos teismo pirmininkas kreipėsi dėl konsultacijos, ar jam nusišalinus nuo bet kokių administravimo veiksmų ir dėl to jam pavedus tyrimą atlikti vienam iš skyrių pirmininkų ar teisėjų

gali būti vykdomas asmens pareiškimo tyrimas jo vadovaujama apygardos teisme, ar nebūtų pažeisti Teisėjų etikos kodekso reikalavimai? Komisijos vertinimu, teisėjo pareiga nusišalinti nuo klausimo nagrinėjimo įtvirtina, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti klausimo nagrinėjimui. Etikos požiūriu teisėjo nusišalinimas nuo gauto prašymo nagrinėjimo reiškia, kad jis neturi teisės spręsti jokių kitų klausimų, susijusių su minėtu prašymu, taip pat ir organizacinių tyrimo klausimų, tokių, kaip nusišalinusio teisėjo pavadavimas tyrime. Pavadavimo tyrime klausimas turėtų būti sprendžiamas teisės aktų nustatyta administravimo tvarka. Šiuo atveju nėra pagrindo abejonėms, kad asmens prašymo tyrimas apygardos teismo pirmininko vadovaujama teisme būtų neobjektyvus ir šališkas, jeigu po teismo pirmininko nusišalinimo tyrimą vykdys šio teismo skyriaus pirmininkas ar jo paskirtas kitas teisėjas. Pažymėtina, kad kiekvienas teisėjas, atlikdamas jam pavestas funkcijas, privalo elgtis dorai ir sąžiningai, būti objektyvus bei nešališkas, taip pat privalo laikytis teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Šia nuostata vadovaujama tol, kol nepateikta kitokių objektyvių duomenų. Vien ta aplinkybė, kad apygardos teismo pirmininkas nusišalino nuo tyrimo, savaime nereiškia, kad tyrimas šiame teisme bus neobjektyvus ar šališkas. TEDK K 2013-05-24 Nr. 17P-212.

Teisėjas kreipėsi dėl konsultacijos, ar nebus pažeistos Teisėjų etikos kodekso normos jam išnagrinėjus baudžiamąją bylą, kurioje apylinkės teismo pirmininkas nepatvirtino teisėjo nusišalinimo nuo baudžiamosios bylos, bet kaltinamosios sutuoktinis yra teisėjo geras pažįstamas, su kuriuo teisėjas palaiko draugiškus santykius? Komisijos vertinimu, teisėjas neturėtų nagrinėti bylos, kai ji ir byloje dalyvaujantį asmenį arba kitą bylos baigtimi suinteresuotą asmenį sieja asmeninio pobūdžio santykiai. Todėl nepatartina teisėjui nagrinėti baudžiamosios bylos, kai teisėjas ir kaltinamosios sutuoktinis yra geri pažįstami, juos sieja geri draugiški santykiai. Nors nutartyje dėl nusišalinimo buvo nurodyta, kad teisėjas nėra suinteresuotas bylos baigtimi, pašaliniam asmenims vis tiek gali susidaryti šališko teismo įspūdis ir tai gali sudaryti pagrindą vertinti, kad teisėjas gali būti neobjektyvus ir suinteresuotas nagrinėjamos bylos baigtimi. TEDK K 2013-08-27 Nr. 17P-315.

Teisėja kreipėsi dėl konsultacijos, ar etiška teisėjui nagrinėti kitų teisėjų neišmokėtų atlyginimų bylas, nors pats su analogišku skundu yra kreipęsis į teismą ir ar etiška teisėjui nagrinėti bylas dėl neišmokėtos ar sumažintos motinystės išmokos, nors pats bylą nagrinėjantis teisėjas yra kreipęsis į teismą dėl minėtos išmokos sumažinimo ar išmokėjimo? Komisijos vertinimu, minėto pobūdžio bylos yra susijusios su galimu interesų konfliktu, tačiau turi būti atsižvelgta į tai, ar interesų konfliktas yra susijęs su viešojo ar privataus pobūdžio interesais. Šiais atvejais būtina atsižvelgti į Bangaloro teisėjų elgesio principus dėl teisėjo nešališkumo (Kodeksas buvo priimtas teismų pirmininkų posėdyje, vykusiame Taikos rūmuose, Hagoje, 2002 m. lapkričio 25-26 d.), kurių 2.5.3. punkte yra nurodyta, jog nešališkumo principas aiškiai būtų pažeistas tuomet, kai teisėjas arba jo šeimos narys turės ekonominės naudos iš bylos baigties. Tuo pačiu neturi būti reikalaujama teisėjui nusišalinti nuo bylos, jeigu kitas teismas negali išnagrinėti bylos arba jei bylos neišnagrinėjimas būtų vertinamas kaip rimtas nusižengimas teisingumui. Lietuvos teismuose galima paradoksali situacija, kai nei vienas teisėjas negalės nagrinėti jam paskirtos bylos, jei pats yra kreipęsis į teismą su analogiško pobūdžio reikalavimais. Iš to kylanti kliūtis teisėjui nagrinėti paskirtą bylą esant tokiai situacijai, Komisijos vertinimu, prieštarautų viešajam interesui ir būtų rimtas nusižengimas teisingumui. TEDK K 2013-08-27 Nr. 17P-316.

Teisėja kreipėsi dėl konsultacijos ryšium su teisėjo pareiga nusišalinti nuo civilinės bylos nagrinėjimo, esant interesų konfliktui, jeigu vykdydama Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimą deklaracijoje teisėja nurodė asmenis, dėl kurių einant teisėjo pareigas gali kilti interesų konfliktas – savo buvusį sutuoktinį ir jo motiną bei teisėjos vaikų močiutę advokatę. Komisijos vertinimu, teisėjų etikos požiūriu tais atvejais, kai teisėjo nagrinėjamoje byloje dalyvauja teisėjui artimas žmogus (pvz., buvusio sutuoktinio motina ir vaikų močiutė), turintis arba galintis turėti tam tikrą materialinį ar kitokį suinteresuotumą bylos

baigtimi, teisėjas turėtų nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo. Įvertinus faktines aplinkybes konkrečiu atveju, teisėjo nenusišalinimas galėtų būti vertinamas kaip teisėjo etikos pažeidimas. TEDK K 2013-08-27 Nr. 17P-314.

Teisėjas prašo išaiškinti, ar nebus teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu teismas nagrinės bylą, kurioje šaliai atstovaujantis advokatas (advokato padėjėjas) yra to teismo teisėjo ar teismo pirmininko sutuoktinis. Klausia, ar tokiu atveju taikytina CPK 34 straipsnio 5 dalies norma dėl civilinės bylos perdavimo kitam teismui; abejonė kyla dėl to, kad pakeitus Advokatūros įstatymo 25 straipsnio 4 dalį šiame įstatyme nebėra draudimo advokatui būti atstovu teisme, kuriame teisėju dirba jo sutuoktinis. TEDK negali teikti konsultacijos, kuriomis įstatymų normomis teismas konkrečiu atveju turi vadovautis ir kokia jų prasmė. Teisėjų etikos požiūriu esminės reikšmės turi tai, kad pažeidus teisėjo ir teismo nešališkumo garantiją – įstatyme nustatytą aiškų apribojimą teismui esant įstatyme nurodytoms aplinkybėms nagrinėti bylas – gali būti pakenkta teisingumo įgyvendinimui, teisminės valdžios autoritetui. Jeigu teisinės nuostatos neaiškios, sprendžiant dėl interesų konflikto, reikėtų vadovautis bendrais teisėjo nešališkumo reikalavimais. TEDK K 2013-11-04 Nr. 17P-398.

Teisėjas pašo išaiškinti, ar dėl aplinkybių, kad jam nagrinėjant bylas dėl darbo užmokesčio dalies priteisimo, kuriose bylos šalimi yra miesto savivaldybės administracija, kurioje dirba teisėjo sutuoktinė, nebus galima priskirti prie aplinkybių, galinčių kelti abejonių teisėjo nešališkumu. Taip pat prašo išaiškinti, kokie kriterijai turėtų būti taikomi sprendžiant klausimą dėl nešališkumo, ar reikėtų nusišalinti nuo bylų darbuotojų, kurie dirba sutuoktinės vadovaujamame poskyryje, ar nuo visų bylų, kur proceso šalis yra miesto savivaldybės administracija. TEDK vertina, kad vien ta aplinkybė, kad teisėjo sutuoktinis yra darbo santykiuose su nagrinėjamoje byloje dalyvaujančiu sutuoktinio darbdaviu, o byloje yra sprendžiami klausimai dėl darbuotojams darbo užmokesčio dalies priteisimo, t.y. egzistuoja ekonominis suinteresuotumas (tam tikras ir teisėjo sutuoktinės bei jų šeimos ekonominis suinteresuotumas), ši aplinkybė pašaliniam stebėtojiui yra reali ir pakankama, kad jos pagrindu galėtų būti daroma išvada dėl teismo šališkumo. Pažymėtina, kad TEDK pateiktą konsultaciją procesinius sprendimus priimančys teisėjai turi teisę vertinti kritiškai ir kiekvienu atveju individualiai priimti sprendimus, atsižvelgdami į konkrečias aplinkybes ir bylos dalyvių išsakytą nuomonę šiuo klausimu. TEDK K 2013-12-13 Nr. 17P-443.

Teisėjas pašo išaiškinti, ar etiška teisėjui nagrinėti bylą, kai bylos šalies (savivaldybės administracijos) atstovė bylos nagrinėjimo stadijoje pradeda eiti teisėjo padėjėjos pareigas teisme, kuriame ši byla nagrinėjama.

Komisijos vertinimu, teisėjas, nagrinėjantis bylą, pats kiekvienu atveju sprendžia, ar yra įstatyme nenustatytos aplinkybės, kurios gali kelti abejonių teisėjo nešališkumu, kadangi galimybė nagrinėti bylą priklauso nuo teisėjo vertinimo, ar jis pats gali nešališkai išnagrinėti bylą ir ar teisėjas atrodys nešališkai pašaliniam stebėtojiui. Komisija, vadovaudamasi išorinio vertinimo galimybe, svarsto, ar tai atrodytų etiška pašalinio, nesuinteresuoto, t. y. objektyvaus stebėtojo požiūriu.

Nagrinėjamu atveju Komisija vertina, kad aplinkybė, jog bylos šalies (savivaldybės administracijos) buvusi atstovė bylos nagrinėjimo metu pradeda eiti tą bylą nagrinėjančio teisėjo padėjėjos pareigas, pašaliniam stebėtojiui yra reali, kad jos pagrindu kiltų pakankamai abejonių dėl teismo nešališkumo. TEDK K 2014-12-12 Nr. 17P-327

Teisėjas kreipėsi dėl konsultacijos ir nurodė, kad jo sutuoktinė yra vienos iš advokatų kontoros advokato padėjėja, visus kontoros advokatus ir jų padėjėjus teisėjas nurodė pažįstantis, yra dalyvavęs advokatų kontoros kalėdiniame renginyje. Prašo suteikti konsultaciją, ar neturėtų nusišalinti nuo bylų, kuriuose procesinius dokumentus yra rengę ar šalims atstovauja advokatai (advokatų padėjėjai) iš kontoros, kurioje dirba jo sutuoktinė.

Komisija pažymėjo, kad tai, jog teismo procese dalyvauja advokatas iš advokatų kontoros, kurioje dirba teisėjo sutuoktinė, nėra aplinkybė, savaime kelianti interesų konfliktą ar abejonių dėl bylą nagrinėjančio teisėjo nešališkumo. Tais atvejais, kai teisėjo pažintis su advokatu peržengia įprasto bendravimo su juo, kaip dalyvaujančiu teismo procesuose asmeniu, ribas, gali kilti abejonių, ar tai suderinama su teisėjo etika. Tokiu atveju vertintinas tiek teisėjo ir advokato santykių pobūdis (privatus bendravimas, bičiulystė ir pan.), tiek tų santykių socialinis aspektas – trečiųjų asmenų, žiniasklaidos požiūris. Teisėjas privalo saugoti garbingą teisėjo vardą, savo veiksmais ir sprendimais nepakenkti teismo autoritetui, todėl esamus santykius pirmiausiai turi įvertinti jis pats, vadovaudamasis įstatymuose bei Teisėjų etikos kodekse įtvirtintais teisėjo nešališkumo reikalavimais ir, matydamas poreikį, tuos santykius atitinkamai koreguoti. Komisijos manymu, teisėjo vidinis nešališkumas, gebėjimas nepaisyti išankstinės nuomonės, neteikti palankumo, nerodyti emocijų ir subjektyvių simpatijų – tai tinkamos priemonės išvengti nepalankaus teisėjo veiklos procese vertinimo. TEDK K 2014-10-08 Nr. 17P-253

Teisėjas prašo suteikti konsultaciją dėl teisėjo pareigos nusišalinti nuo civilinės bylos nagrinėjimo, kurioje sprendžiamas klausimas dėl žalos, padarytos pareigūnų veiksmais, atlyginimo. Nurodo, jog jis, būdamas kito teismo teisėjo padėjėju, ruošė teismo nutarties dėl kardomosios priemonės (suėmimo) paskyrimo, kurios pagrindu šiuo metu jo nagrinėjamojoje civilinėje byloje yra prašomas žalos atlyginimas, projektą.

Komisija nurodė, kad teisėjas turi nusišalinti nuo teismo proceso, jei jis negali išnagrinėti bylos nešališkai arba jeigu protingam stebėtojui gali atrodyti, kad teisėjas negali nešališkai išnagrinėti bylos. Nagrinėjamu atveju Teisėjų etikos ir drausmės komisija sprendžia, jog vien ta aplinkybė, kad teisėjas, būdamas padėjėju, rengė procesinį dokumentą, kuriuo remiasi bylos šalis, įrodinėdama ieškinio faktinį pagrindą, ir kuris bylos nagrinėjimo metu privalo būti teisėjo įvertintas, pašaliniam stebėtojui yra pakankama daryti išvadą dėl teismo šališkumo. Todėl vertinant faktines aplinkybes, teisėjo nenusišalinimas nuo bylos galėtų būti vertinamas kaip teisėjo etikos pažeidimas. TEDK K 2014-02-13 Nr. 17P-34

Teismo pirmininkė prašo suteikti konsultaciją, kaip teisėjų etikos požiūriu būtų vertinamas teismo pirmininko sprendimas pagal probacijos tarnybos prašymą perduoti šiai tarnybai panaudos pagrindais dalį apylinkės teismo administracinių patalpų: ar tai atrodytų etiška pašalinio nesuinteresuoto stebėtojo požiūriu, ar nepakenktų teismo įvaizdžiui, ir ar tokiu atveju nekiltų abejonių dėl lygtinio paleidimo, probacijos vykdymo klausimus nagrinėjančių teisėjų ir teismo nepriklausomumo ir nešališkumo.

Komisija sprendė, kad apylinkės teismo dalies administracinių patalpų perdavimas panaudos pagrindais naudoti probacijos tarnybai nevertintinas kaip kenkiantis teismų autoritetui ir įvaizdžiui, nes tas pats pastatas gali būti naudojamas ne vien teismo reikmėms. Šiuo atveju tiek apylinkės teismas, tiek probacijos tarnyba yra valstybinės įstaigos, kurios įgyvendina teisės aktais nustatytas funkcijas (viena – nagrinėja bylas ir vykdo teisingumą, o kita – sprendžia klausimus, susijusius su nuosprendžių vykdymu). Taigi, vien šių dviejų įstaigų įsikūrimo viename pastate faktas pats savaime nesudaro pakankamo pagrindo manyti, kad dėl to nukentės teismo reputacija ar įvaizdis.

Komisijos nuomone, teismo pirmininkės rašte nurodytos aplinkybės dėl pašaliniam stebėtojui galinčių kilti abejonių, susijusių su galimu teismo suinteresuotumu ar šališkumu, sprendžiant asmenų lygtinio paleidimo iš pataisos įstaigos ir probacijos vykdymo klausimus, yra nepakankamos. Aplinkybė, kad apylinkės teismas ir probacijos tarnyba veikia tame pačiame pastate nesudaro pagrindo manyti, kad objektyviam stebėtojui gali kilti pagrįstų abejonių dėl teismo nepriklausomumo; argumentai dėl šios nurodytos aplinkybės ir galimo teismo šališkumo yra neįtikinantys. Teisėjas privalo nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu yra interesų konfliktas arba turima informacijos, jog privataus pobūdžio aplinkybės gali pakenkti bylos nagrinėjimui. Teisėjo nešališkumas paprastai reiškia išankstinio nusistatymo nebuvimą. Apylinkės teismo administracinių patalpų perdavimo panaudos pagrindais probacijos tarnybai klausimas sprendžiamas

administracine tvarka, todėl galutinis sprendimas turi būti priimtas vadovaujantis nurodytomis nuostatomis, o taip pat įvertinus tikslingumą ir kitas reikšmingas aplinkybes. TEDK K 2014-02-14 Nr. 17P-37

Teisėja prašo suteikti konsultaciją, ar reikėtų nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo, jeigu ji su bylos šalies (pareiškėjo) sutuoktine (buvusia teisėja) ilgą laiką kartu dirbo teisme ir jai ne kartą teko dalyvauti pareiškėjo sutuoktinės šventėse, kuriose kartu dalyvaudavo ir pats pareiškėjas.

Komisija atkreipė dėmesį, kad teisėjas, nagrinėjantis bylą, pats kiekvienu atveju sprendžia, ar yra aplinkybės, dėl kurių gali kilti abejonių jo nešališkumu, kadangi galimybė nagrinėti bylą priklauso nuo teisėjo vertinimo, ar jis pats gali nešališkai išnagrinėti bylą, ar teisėjas atrodys nešališkai protingam pašaliniam stebėtojui. Teisėjo nusišalinimas yra procesinis sprendimas. Komisija negali teisėjui patarti, kokį procesinį sprendimą konkrečiu atveju priimti, ji gali tik pateikti nuomonę objektyvaus stebėtojo požiūriu. Komisijos manymu, vertinant objektyvaus stebėtojo požiūriu turi būti atsižvelgta į tai, ar teisėja ilgą laiką dirbo su pareiškėjo sutuoktine, kokie santykiai tarp jų išliko, ar šiuo metu vis dar palaiko ryšius ir pan. Komisijos vertinimu, tuo atveju, jei teisėja su pareiškėjo sutuoktine dirbo ilgą laiką, šiuo metu vis dar palaiko draugiškus santykius, pašaliniam stebėtojui gali sudaryti realų pagrindą kilti pakankamai abejonių dėl teismo nešališkumo. TEDK K 2015-04-24 Nr. 17P-146

Teismo pirmininkas prašė suteikti konsultaciją, ar teisėjai gali vykti tarnybiniu transportu į teisėjų visuomeninių organizacijų susirinkimus ir renginius, bei, ar gali teisėjai ir teismo darbuotojai pasinaudoti sporto klubų pasiūlymais, skirtais juridiniams asmenims. Atsižvelgusi į galiojantį teisinį reglamentavimą, Komisija pažymėjo, kad jos kompetencijai nepriskirta spręsti klausimų, susijusių su tuo, ar teismo tarnybinis transportas naudojamas pagrįstai, t. y. laikantis teisės aktų reikalavimų. Komisijos vertinimu, pasinaudojimas privačių įmonių (nagrinėjamu atveju – sporto klubų) teikiama pasiūlymais teismui, kaip juridiniam asmeniui, gauti tam tikrų nuolaidų (tam tikros finansinės naudos), pašaliniam objektyviam stebėtojui gali sukelti pagrįstų klausimų dėl teismo nešališkumo ir nepriklausomumo principų pažeidimo bei gali sudaryti interesų konflikto regimybę. Dėl nurodytų priežasčių, specifinio teismo ir teisėjų statuso, Komisija rekomenduotų atsisakyti tokių pasiūlymų, kurie teikiami teismui, kaip juridiniam asmeniui, ir yra susiję su tam tikros finansinės naudos gavimu. TEDK K 2017-03-24 Nr. 17P-68

TGT sprendimai:

Teisėjas savo asmeniniuose santykiuose su teisininkais, nuolat dalyvaujančiais teisėjo teismo procesuose, turėtų vengti situacijų, kurios galėtų sukelti įtarimą dėl palankumo ir šališkumo, saugoti garbingą teisėjo vardą. Teisėjas turi turėti tvirtą vidinę nešališkumo nuostatą, negali pasiduoti emocijoms ir privalo vengti situacijų, kurios jam kliudytų būti nešališkam. Tačiau vien ta aplinkybė, kad asmuo paskirtas teisėju, savaime nereiškia, kad jis apskritai turi nutraukti bet kokius asmeninius santykius su jam pažįstamais advokatais ar kitais teisininkais. Svarbu, kad šie santykiai neduotų pagrindo manyti, jog tokie asmenys gali daryti įtaką teisėjui ar kitaip naudotis jo palankumu. Galimos situacijos, kai dėl tam tikrų seniai egzistuojančių asmeninių santykių tarp teisėjo ir bylos šalies kitiems proceso dalyviams gali kilti abejonių dėl teisėjo nešališkumo, todėl tokiose situacijose, kai bylos šalis yra teisėjui seniai asmeniškai pažįstami asmenys, ir pats teisėjas gali išgyventi tam tikrą vidinį konfliktą, gali lemti jo apsisprendimą nuo bylos nagrinėjimo nusišalinti. Jeigu pats teisėjas, būdamas įsitikinęs, kad dėl tam tikrų aplinkybių egzistavimo proceso dalyviams gali kilti abejonių dėl jo nešališkumo, nusišalina nuo bylos nagrinėjimo, tokie teisėjo veiksmai savaime nereiškia teisingumo vykdymo įvaizdžio menkinimo ar kenkimo teismo autoritetui.

Teisėjas nusišalino nuo trijų civilinių bylų nagrinėjimo dėl susiklosčiusios specifinės situacijos – asmeninės pažinties su advokatais, kurie šiuo atveju byloje dalyvavo ne kaip bylos šalims atstovaujantys asmenys, tačiau patys buvo proceso dalyviai, turintys tiesioginį teisinį suinteresuotumą bylos baigtimi, o vienas advokatas – artimojo giminaičio atstovas, todėl teisėjas

nenorėjo sukelti abejonių dėl savo nešališkumo. Nepateisinamas būtų toks teisėjo elgesys, kai teisėjas dėl aplinkybių, kurios jam buvo žinomos ieškinio (pareiškimo) priėmimo stadijoje, imtųsi bylos nagrinėjimo ir nusišalintų jau procesui pažengus į priekį.

Teisėjas nusišalino nuo dviejų civilinių bylų nagrinėjimo motyvuodamas tuo, kad į bylų nagrinėjimo procesą kaip atsakovo atstovas buvo įtrauktas anksčiau teisme teisėju dirbęs asmuo, su kuriuo teisėjas palaikė asmeninius santykius. Šiose bylose teisėjas nusišalino ne savo iniciatyva – nušalinimą teisėjui pareiškė ieškovo atstovas. TGT 2016-07-11 Nr. 21P-2

LAT nutartys:

Teisėjas, nepaisant artimų santykių su ieškove, sprendė proceso klausimus (dėl leidimo pareiškėjui daryti civilinėje byloje esančių dokumentų kopijas) civilinėje byloje, kurioje pareiškėjas buvo atsakovas, o jo buvusi sutuoktinė ieškovė, ir dalies dokumentų kopijų neleido daryti, taip pat teisėjas neinformavo teismo pirmininkės apie savo artimus santykius su ieškove ir apie tai nenurodė viešųjų bei privačių interesų deklaracijoje – teisėjas pažeidė Teismų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį, TEK 8 straipsnio 9 punktą ir 11 straipsnio 2 punktą, nes neįvykdė pareigos raštu informuoti teismo pirmininkę apie civilinės bylos nagrinėjimą teisme ir nenusišalino nuo dokumentų kopijų darymo klausimo sprendimo. Teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. LAT 2011-02-15 nutartis byloje Nr. 1P-1184/2011.

Įstatymu nustatytas asmenų, kuriems teisėjas turi teisę atstovauti teisme, sąrašas. Jis negali būti aiškinamas plečiamai. Teisėja, rašydama skundus, prašymus ir pan. brolio vardu įvairioms valstybės institucijoms, t.y. konsultuodama brolių, pažeidžia TEK 8 straipsnio 7 punktą. LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.

Teisėjas kreipėsi į kolegę teisėją telefonu dėl informacijos ir galimos teisinės pagalbos suteikimo, taip tarpininkaudamas trečiajam asmeniui. Nepaisydamas teisėjos atsisakymo suteikti pagalbą, teisėjas kito telefoninio pokalbio metu su teisėja, negavęs rūpimos informacijos, sukėlė tarpusavio žodinį konfliktą ir tuo pažeidė TEK 8 straipsnio 7 punktą, įtvirtinantį teisėjo veikloje teisingumo ir nešališkumo principą, reikalaujantį nekonsultuoti asmenų teisiniais klausimais įstatymų nenumatytais atvejais (sukėlė pagrįstas abejones dėl teisėjo nešališkumo, šiam kreipiantis į kolegę, taip siekiant suteikti teisinę informaciją ir pagalbą pašaliniam asmeniui). TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).

9 straipsnis. Nepriklausomumas

Vadovaudamasis nepriklausomumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) vykdant teisingumą, gerbti Lietuvos Respublikos Konstitucijos teismams ir teisėjams suteiktą nepriklausomumą;
- 2) vengti bet kokios neteisėtos pašalinės įtakos, kuri gali paveikti sprendimų priėmimą, netoleruoti neteisėto kišimosi į teisingumo vykdymą bei imtis priemonių tokiai veiklai nutraukti;
- 3) neprisiimti įsipareigojimų ar nesiimti veiklos, kuri trukdys tinkamai atlikti teisėjo pareigas ar apribos jo, kaip teisėjo veiksmus;
- 4) atliekant pareigas laikytis savo įsipareigojimo būti nepriklausomu ir neturėti asmeninio intereso;
- 5) ginti teisėjų ir teismų nepriklausomumo įvaizdį visuomenėje;
- 6) priimant sprendimus būti savarankišku ir nepriklausomu nuo kitų teisėjų nuomonės, pareikštos ne įstatymų nustatyta tvarka.

BTEP:**Nepriklausomumo principas:**

Teismų nepriklausomumas yra būtina teisinės valstybės sąlyga ir pagrindinė teisingo teismo proceso garantija. Todėl teisėjai turi jį puoselėti ir tiek asmeniniu, tiek institucijos atžvilgiu būti teismų nepriklausomumo pavyzdys.

Taikymas:

1.1 Teisėjas savo pareigas vykdo nepriklausomai, įvertindamas faktus ir vadovaudamasis sąžiningu įstatymų supratimu, be jokios pašalinės įtakos, paskatų, spaudimo, tiesioginio ar netiesioginio įsikišimo ar grasinimo, kylančio iš bet kurios šalies ar dėl bet kokių priežasčių.

1.2 Teisėjas turi būti nepriklausomas nuo visuomenės ir atitinkamų teisėjo nagrinėjamos bylos šalių.

1.3 Teisėjas ne tik neturi turėti ryšių su įstatymų vykdomąja ir leidžiamąja valdžia ir būti jų įtakojamas, bet ir protingo stebėtojo požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo šių valdžių.

1.4 Teisėjas vykdydamas savo pareigas yra nepriklausomas nuo kitų teisėjų. Jis priima sprendimus savarankiškai.

1.5 Teisėjas turi laikytis teisėjo pareigų vykdymui reikalingų apsaugos priemonių, padedančių išsaugoti ir sustiprinti teismų institucinį ir veiklos nepriklausomumą.

1.6 Teisėjas turi rodyti gerą pavyzdį ir skatina aukštų teisėjo elgesio standartų įgyvendinimą, siekdamas sustiprinti visuomenės pasitikėjimą teismais, kuris yra svarbus teisėjų nepriklausomumo apsaugos pagrindas.

TEDK:

Komisija pažymi, kad spręsti klausimą nagrinėti bylą ar bylos nagrinėjimą atidėti yra išskirtinai teisėjo prerogatyva. Minėti veiksmai yra procesiniai. TEDK 2010-9-2.

Komisijos įsikišimas į teismo procesinę veiklą reikštų teismo ir teisėjo nepriklausomumo principo pažeidimą. TEDK 2010-9-3.

Byloje esančių įrodymų vertinimas, nutarties dėl atvedinimo priėmimas, bylos nagrinėjimo termino pratęsimas – yra susiję su teismo procesine veikla. TEDK 2010-10-9.

Bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas yra procesinis. Bylinėjimosi išlaidų priteisimo pagrindumas gali būti patikrintas tik aukštesnės instancijos teismo įstatymų nustatyta tvarka. TEDK 2010-11-7.

Pareiškėjas skundžiasi dėl procesinio pobūdžio dalykų – dėl procesinių dokumentų išsiuntimo, rašymo apsirikimų padarymo ir jų ištaisymo, teismo sprendimo už akių priėmimo – jie yra susiję su teismo procesine veikla. Rašymo apsirikimas teismo sprendime padarytas neteisingai nurodant civilinės bylos numerį. Teismo nutartimi ši rašymo apsirikimo klaida buvo ištaisyta.

Komisija neturi teisės kištis į teismo procesinę veiklą ir vertinti teisėjų priimtų sprendimų pagrįstumo, teisėtumo ir motyvų. TEDK 2010-12-3.

Dėl procesinių veiksmy – pateiktų prašymų nagrinėjimo dėl ikiteisminio tyrimo medžiagos prijungimo ir bylos nagrinėjimo atidėjimo; teismo nuosprendyje neva neteisingai surašytų duomenų; nepilnametės liudytojos apklausos vykdymo, nedalyvaujant vaiko teisių apsaugos tarnybos atstovui, – tai yra susiję su teismo procesine veikla ir teisingumo vykdymu konkrečioje baudžiamojoje byloje. TEDK 2010-12-5.

Skunde keliami klausimai, susiję su teisės normos aiškinimu, yra procesinio pobūdžio. Aiškinti ir taikyti teisės normas yra tik bylų nagrinėjančio teismo prerogatyva. TEDK 2010-14-7.

Aplinkybės dėl taikos sutarties patvirtinimo rašytinio proceso tvarka ir apie tai informavimo byloje dalyvaujančių asmenų yra susijusios su teismo procesine veikla.

Pareiškėjo keliamų klausimų tyrimas dėl teisėjos galimai turėtų korupcinių ryšių nepriklauso TEDK kompetencijai. Šias aplinkybes patikrinti ir įvertinti gali tik atitinkamos teisėsaugos institucijos. TEDK 2010-15-2.

Pareiškėjas iš esmės yra nepatenkintas [teismo] pirmininko priimtu procesiniu sprendimu, kuriuo buvo atsisakyta nušalinti teisėją – tai procesinis klausimas. TEDK 2011-1-4.

Aplinkybės, susijusios su teismo posėdžio protokolo turiniu, teismui pateiktų prašymų ir pastabų nagrinėjimu, faktinių bylos aplinkybių nustatymu ir vertinimu, teismo procesinių dokumentų priėmimu ir dėl juose išdėstytų teiginių, motyvų yra išskirtinai susijusios su teismo procesine veikla ir teisingumo vykdymu konkrečioje byloje. TEDK 2011-2-1.

Tinkamo atstovavimo klausimą gali spręsti tik bylų nagrinėjantis teismas, o Komisija pagal jai suteiktą kompetenciją neturi teisės kištis į teismo procesinę veiklą. TEDK 2011-2-6.

Dėl pareiškėjo skundo argumentų, susijusių su teismui pateikto prašymo trūkumų pašalinimu, pažymėtina, kad tokie argumentai yra dėl procesinio pobūdžio aplinkybių ir spręsti juos yra teismo prerogatyva. TEDK 2011-3-7.

Teisėjo priimtas procesinis sprendimas, kuris buvo panaikintas aukštesnės instancijos teismo, savaime negali būti drausminės atsakomybės pagrindu. Tik akivaizdi teisėjo nekompetencija procesinėje veikloje sudaro pagrindą svarstyti jo drausminės atsakomybės klausimą. TEDK 2011-4-5.

Prašymų dėl teismo posėdžių skyrimo nagrinėjimas, papildomų dokumentų prijungimas prie bylos, kardamosios priemonės pakeitimas kita, proceso dalyvių išpėjimas dėl baudžiamosios atsakomybės už melagingų išvadų davimą yra susiję su teismo procesine veikla. TEDK 2011-6-2.

Baudžiamąjo proceso nuostatų taikymas dėl teismo posėdžio garso įrašų darymo yra teismo procesinė veikla. TEDK 2012-1-3.

Dėl aplinkybių, susijusių su teikimų paskirstymo teisėjams tvarka, papildomų dokumentų prie medžiagos prijungimu, įstatymo nuostatų dėl lygtinio paleidimo aiškinimu ir taikymu, konkretaus procesinio sprendimo byloje priėmimu, teisėjo galimo šališkumo klausimų išsprendimu ir pan., pažymėtina, kad šios pareiškėjo nurodytos aplinkybės yra išskirtinai procesinio pobūdžio. TEDK 2012-3-7.

Dėl argumentų, kad administracinio teisės pažeidimo byloje teismas visiškai nepagrįstai ir be jokių motyvų pašalino iš byloje dalyvaujančių asmenų instituciją, kurios pareigūnas surašė administracinio teisės pažeidimo protokolą, Komisija sprendžia, kad šis klausimas yra procesinio pobūdžio. TEDK 2012-4-5.

Aplinkybės, jog teisėja atmetė kaltinamojo prašymą apklausti du liudytojus, yra išskirtinai procesinio pobūdžio. TEDK 2012-5-5.

Teisėja draudė užuominas apie kitą nagrinėjamą bylą. Bylą nagrinėjantis teisėjas kaip posėdžio pirmininkas iš proceso turi šalinti viską, kas nesusiję su nagrinėjama byla. Šie teisėjos veiksmai yra susiję su teismo procesine veikla. TEDK 2012-5-5.

Dėl prašymo taikyti laikinas apsaugos priemones (įpareigoti atsakovą gyventi skyriumi ir nesilankyti bute) pažymėtina, kad jo nagrinėjimas ir atitinkamo procesinio sprendimo priėmimas bei jo argumentavimas yra išskirtinai susiję su teismo procesine veikla. TEDK 2012-7-6.

Nagrinėjamu atveju pateikto prašymo dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo išnagrinėjimas nepatenka į teisėjų etikos vertinimo sritį, nes jis susijęs su sudėtingų teisės taikymo klausimų tam tikros specifikos bylose sprendimu. Tai yra teismo procesinė veikla. TEDK 2012-8-3.

Aplinkybės, susijusios su teismui pateiktų prašymų išnagrinėjimu, bylos medžiagos pagarsinimu, liudytojų apklausos atlikimu, teismo posėdžio protokole padarytų techninio pobūdžio klaidų ištaisymu, pareikšto nušalinimo klausimo išsprendimu, atitinkamų procesinių sprendimų bylos nagrinėjimo metu priėmimu, yra procesinio pobūdžio. TEDK 2012-9-2.

Aplinkybės, tinkamai ar netinkamai teismas ištyrė byloje esančius įrodymus, teisėtą ar neteisėtą priėmė apkaltinamąjį nuosprendį, turėjo ar neturėjo suinteresuotumą bylos baigtimi, – procesinio pobūdžio. TEDK 2012-9-3.

TEDK sprendimai:

Teisėja nesilaikė teismų procesinių sprendimų privalomumo principo, taip pat CPK reikalavimo, kad antstolio reikalavimai vykdyti teismo sprendimus, susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, yra privalomi ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą. Toks teisėjos elgesys neatitinka teisėjams keliamų pavyzdingumo principo reikalavimų, įpareigojančių teisėją tiek profesinėje veikloje, tiek privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme rodyti pavyzdį. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

Teisėjas privačiuose santykiuose neturėtų menkinti kitų asmenų, kurie atlieka savo pareigas, ir turėtų jiems rodyti deramą pagarbą.

Viešai reikšdami savo nuomonę, teisėjai turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir dėl išstartų žodžių galinčias kilti pasekmes. Teisėjo vieši pasisakymai dėl to, ko turėtų baimintis savo pareigas vykdanči antstolė, prasilenkia su TEK padorumo ir pavyzdingumo principo reikalavimais. TEK 13, 14 str. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

Ar teismo ekspertizės skyrimas, kitų įrodinėjamų klausimų sprendimas vyko pagal civilinio proceso įstatymo (CPK) reikalavimus, nepažeidžiant rungimosi, procesinio lygiateisiškumo ir kitų civilinio proceso principų, gali įvertinti tik aukštesnės instancijos teismas, nagrinėdamas konkrečią bylą. Teisėjų etikos ir drausmės komisija neturi įgaliojimų kištis į teisingumo vykdymo procesą, todėl teikime nurodytų teismo procesinių veiksmų ir sprendimų netiria ir nevertina. TEDK 2013-12-04 Nr. 18 P-28.

TEDK konsultacijos:

Teisėjas pašo išaiškinti, ar nebūtų teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu būtų įsteigta teismo ar teismo pirmininko taurė ir ja būtų apdovanoti vaikų ar jaunimo sportinių varžybų nugalėtojai, ar galima būti varžybų organizatoriumi, globėju (nenaudojant teismo finansinių išteklių).

Teisėjo galima veikla ne teisme yra siejama pirmiausiai su teisinio pobūdžio veikla. Teismas vykdo teisingumą, todėl teisėjo papildoma veikla pirmiausiai vertintina kaip tokia, kuri gali padėti teisėjui geriau vykdyti jo tiesiogines pareigas, kelti profesinę kvalifikaciją, prisidėti prie visuomenės pasitikėjimo teismų sistema saugojimo ir didinimo (pvz., vykdyti teisinį švietimą). Teisėjo galima veikla ne teisme tai yra ne tik tokia, kuri gali padėti pasiekti minėtus tikslus dėl tinkamo teisėjo

tiesioginių pareigų vykdymo, teismo autoriteto didinimo, bet kartu tai yra tokia veikla, kuri neturėtų trukdyti teisėjo tiesioginių pareigų vykdymui, t. y. teisėjo papildomos veiklos vykdymas neturėtų sudaryti prielaidų pažeisti pagrindinius principus, kuriais privalo vadovautis teisėjas, vykdydamas teisingumą. Teisėjas gali užsiimti ir kitokia veikla, kuri nėra teisinio pobūdžio, kuria nedraudžia teisės aktai užsiimti teisėjui, tačiau ši veikla taip pat neturėtų trukdyti teisėjo tiesioginių pareigų vykdymui.

Teisėjo bei teismo pirmininko etiškas elgesys, vykdamas nesusijusią su teise ir teisine sistema veiklą ne teisme, turėtų nepažeisti nešališkumo ir nepriklausomumo principų ir nesudaryti interesų konflikto regimybės. Vaikų ar jaunimo sportinių varžybų organizavimas, teismo ar teismo pirmininko taurės steigimas (nenaudojant teismo finansinių išteklių), būtų teismo pirmininko veikla, kuri pagal savo pobūdį nesumenkina teisėjo pareigų orumo, tačiau teismo pirmininkas turėtų spręsti, ar šis užsiėmimas netrukdo teismo pirmininko ir teisėjo pareigų vykdymui, ar dalyvavimas tokioje veikloje nedidina atvejų, kai teisėją reikia nušalinti nuo bylos nagrinėjimo arba sprendimo priėmimo, skaičių. Vaikų ar jaunimo sportinių varžybų organizavimas reikalauja finansinių lėšų naudojimo bei bendradarbiavimo su verslo ar kitokiomis privačiomis įstaigomis ar įmonėmis, todėl gali kilti klausimas dėl nešališkumo ir nepriklausomumo principų pažeidimo, bei gali susidaryti interesų konflikto regimybė. Ši veikla yra visiškai neteisinio pobūdžio ir neturi nieko bendra su teismo kaip įstaigos darbu. Be to, vaikų ar jaunimo sportinių varžybų organizavimas yra atsakinga veikla, kuri gali būti susijusi su tam tikros rizikos atsiradimu (pvz., su varžybų dalyvių sveikatos sužalojimu), o tai gali būti siejama tiek su būtinumu teismui dalyvauti pagal įstatymus jam nepriskirtinoje veikloje, tiek su papildomais teisminiais ginčais; tai neatitiktų minėto teisėjo bei teismo pirmininko etiško elgesio standarto. TEDK K 2016-01-08 Nr. 17P-4

Teisėjas prašė suteikti konsultaciją, ar gali išnuomoti nekilnojamąjį turtą ir gauti pajamas iš nuomos mokesčio bei, ar Teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje vartojama sąvoka „kitokio atlyginimo“ apima nuomos mokesį. Komisija sprendė, kad teisėjo naudojimas nekilnojamojo turto savininko teisėmis, išnuomojant jo turimą nenaudojamą vieną gyvenamąjį būstą tretiesiems asmenims, neprieštarauja minėtiems Konstitucijoje ir Teismų įstatyme įtvirtintiems reikalavimams, nes teisėjo turimo ir nenaudojamo nekilnojamojo turto nuoma nėra laikytina ta veikla, kuri šių teisės aktų būtų ribojama. Svarbu, kad nekilnojamojo turto nuoma neturėtų verslumo požymių, t. y. teisėjas nesiektų iš to uždarbiauti kaip verslininkas, įsigydamas nekilnojamąjį turtą, jį nuomodamas, parduodamas ir pan. Taip pat gaunamas nuomos mokeskis privalo būti aiškiai nustatytas, mokamas įstatymų nustatyta tvarka, išskaičiuojant visus privalomus mokesčius ir vykdamas kitus įstatymų reikalavimus. Komisijos nuomone, adekvačių pajamų iš nekilnojamojo turto nuomos gavimas nėra negalimas pagal Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalį, nes tai nėra nurodytas atlyginimas ar užmokestis, kurį teisėjui draudžiama gauti. Teisėjo turimo nekilnojamojo turto nuoma ir pajamų iš jos gavimas, Komisijos vertinimu, nepažeis Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalies ir Teismų įstatymo 48 straipsnio 1 dalies nuostatų bei neprieštaras teisėjų etikos reikalavimams. TEDK K 2017-06-23 Nr. 17P-157

10 straipsnis. Konfidencialumas

Vadovaudamasis konfidencialumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) griežtai laikytis valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančios ir kitos neskelbtinos informacijos apsaugos reikalavimų, neatskleisti bylos nagrinėjimo metu gautos konfidencialios informacijos;
- 2) nenaudoti, pažeidžiant įstatymus, savo viešojoje veikloje ir privačiame gyvenime informacijos, kurią jis sužinojo bylos nagrinėjimo metu.

BTEP:

Teisingumo principas:

Teisingumas ir teisingumo įvaizdis yra svarbūs visam teisėjo veiklos įgyvendinimui.

Taikymas:

4.10 Konfidenciali informacija, gauta vykdant teisėjo pareigas, negali būti naudojama arba atskleidžiama tikslais, nesusijusiais su teisėjo pareigų vykdymu.

TEDK sprendimai:

Komisijos prašoma įvertinti, ar yra pagrindas pripažinti, kad teisėjas, išsiųsdamas suinteresuotiems asmenims lydraščius apie prokuratūros pateiktus apeliacinius skundus dėl kratų, pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus konfidencialumo ir pareigingumo principus.

Komisija, išnagrinėjusi turimą medžiagą ir įvertinusi Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas, teisėjo veiksmuose išsiuntus suinteresuotiems asmenims lydraščius apie gautą skundą dėl nutarčių atsisakyti leisti atlikti kratą, nenustatė etikos pažeidimo. Komisija sprendė, jog skundžiami teisėjo veiksmai yra tiesiogiai susiję su procesine teisėjo veikla aiškinant ir taikant procesinio įstatymo nuostatas ir tai yra išskirtinai teismo prerogatyva vykdant teisingumą. Įsigaliojus Baudžiamojo proceso kodekso pakeitimams, aiškios ir sistemiškai išdėstytos teismų praktikos dėl suinteresuotų asmenų informavimo, kai teismas nutartimi atsisako leisti atlikti kratą, nėra. Teisėjas, aukštesnės instancijos teismui siųsdamas bylą su prokuroro skundu dėl nutarčių atsisakyti leisti atlikti kratą, aiškino ir taikė įstatymo nuostatas pagal savo vidinį įsitikinimą, o Komisija neįgaliota tikrinti ir vertinti teisėjo procesinių veiksmų. TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-10.

11 straipsnis. Skaidrumas ir viešumas

Vadovaudamasis skaidrumo ir viešumo principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) užtikrinti savo veiksmų ir priimamų sprendimų viešumą, pačiam ar per spaudos atstovus pateikti visuomenei savo priimtų sprendimų motyvus, kiek leidžia teisės aktų nustatyta riba;*
- 2) vengti viešųjų ir privačių interesų konflikto;*
- 3) teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis teikti informaciją visuomenei.*

TEDK:

Nutartis buvo paskelbta ne teismo posėdžių salėje dėl objektyvių priežasčių, t.y. nagrinėjamu atveju teismo posėdžių salėje nebuvo sąlygų paskelbti nutartį, todėl nenustatyta teisėjo drausminės atsakomybės pagrindų požymių. TEDK 2010-14-4.

Teisėja prieš prasidedant posėdžiui visiems susirinkusiems išaiškino tvarką posėdžio metu bei paaiškino apie galimas taikyti priemones ją pažeidusiems asmenims, posėdį stebėti leido tik sėdintiems asmenims, o salėje kilus chaosui, iškviėtė policijos pareigūnus. Teismo posėdžio pirmininkas turi imtis visų priemonių, kad procesas vyktų sklandžiai. Komisija vertina, kad šiuo atveju teisėjos veiksmai teismo posėdyje pagal susidariusią situaciją, vykdant įstatymo nustatytą ją pareigą užtikrinti teismo posėdžio tvarką, negali būti laikomi drausminės atsakomybės pagrindu. TEDK 2012-5-5.

TEDK sprendimai:

Teisėjas darbo kabinete bendravo su asmeniškai pažįstamais asmenimis, kurių skyrimo bankroto administratoriais klausimus, taip pat kitus jų procesinius prašymus vėliau sprendė bankroto byloje; teisėjas iš minėtų asmenų neatlygintinai kelis kartus priėmė materialinę vertę turinčių daiktų; teisėjas paprašė kito teisėjo surašyti procesinį dokumentą bankroto byloje už bankroto administratorių; teisėjas kreipėsi į gydytoją prašydamas išduoti jo dukrai nedarbingumo pažymėjimą – yra požymių, jog teisėjas, bendraudamas su asmenimis ir žinodamas, kad jie, kaip bankrutuojančių įmonių atstovai, bankroto administratoriai, buvo proceso dalyviai teisme nagrinėjamoje bankroto byloje, neatlygintinai paimdamas iš jų materialinę vertę turinčių daiktų, o

vėliau sprendamas jų skyrimo bankroto administratoriais klausimus bei kitus procesinius prašymus bankroto byloje, nenusišalindamas nuo šių klausimų nagrinėjimo, nusižengė TEK 8 straipsnio 6 punkte ir 11 straipsnio 2 punkte įtvirtintiems teisingumo, nešališkumo, skaidrumo ir viešumo reikalavimams. TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.

LAT nutartis:

Teisėjas, nepaisant artimų santykių su ieškove, sprendė proceso klausimus (dėl leidimo pareiškėjui daryti civilinėje byloje esančių dokumentų kopijas) civilinėje byloje, kurioje pareiškėjas buvo atsakovas, o jo buvusi sutuoktinė ieškovė, ir dalies dokumentų kopijų neleido daryti, taip pat teisėjas neinformavo teismo pirmininkės apie savo artimus santykius su ieškove ir apie tai nenurodė viešųjų bei privačių interesų deklaracijoje – teisėjas pažeidė Teismų įstatymo 43 straipsnio 3 dalį, TEK 8 straipsnio 9 punktą ir 11 straipsnio 2 punktą, nes neįvykdė pareigos raštu informuoti teismo pirmininkę apie civilinės bylos nagrinėjimą teisme ir nenusišalino nuo dokumentų kopijų darymo klausimo sprendimo. Teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).

12 straipsnis. Sąžiningumas ir nesavanaudiškumas

Vadovaudamasis sąžiningumo ir nesavanaudiškumo principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) elgtis taip, kad šeimos, visuomeniniai, socialiniai ir kitokie santykiai nekenktų teisėjo tiesioginių pareigų atlikimui;
- 2) nepiktnaudžiauti savo tarnybine padėtimi, siekiant paveikti kitų asmenų sprendimus;
- 3) nesinaudoti teismo turtu ir teikiamomis galimybėmis ne tarnybinei veiklai bei vengti valstybės turto ir lėšų nekompetentingo naudojimo, vykdamas tarnybines funkcijas;
- 4) nesiekti naudoti sau, savo šeimai, artimiesiems ar draugams, naudojantis savo tarnybine padėtimi;
- 5) būti nepaperkamam, nepriimti dovanų, pinigų, neatlygintų paslaugų ar kitokių prielankumo ženklų, išskirtinių lengvatų ir nuolaidų ar kitų paslaugų iš fizinių ir juridinių asmenų, jeigu tai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, paveikti nagrinėjamos bylos eigą;
- 6) nedalyvauti finansinėje ar komercinėje veikloje, naudojantis savo pareigomis.

BTEP:

Teisingumo principas:

Teisingumas ir teisingumo įvaizdis yra svarbūs visam teisėjo veiklos įgyvendinimui.

Taikymas:

4.8 Teisėjas negali leisti asmeniniams, socialiniams ar kitiems santykiams daryti netinkamą įtaką jo, kaip teisėjo, elgesiui ir sprendimams.

4.9 Teisėjas negali naudotis arba leisti kitiems naudotis jo padėtimi, siekiant asmeninės, savo šeimos narių ar kitų asmenų naudoti. Teisėjas taip pat negali sudaryti įspūdžio ar leisti kitiems asmenims sudaryti įspūdį apie jį, kad atitinkamos padėties asmenys gali daryti netinkamą įtaką teisėjo pareigų vykdymui.

TEDK sprendimai:

Dėl pareiškėjo teiginių, kad teisėja jam grasino ir darė spaudimą, TEDK pažymi, kad šių aplinkybių tyrimas ir vertinimas nėra jos nagrinėjimo objektas. Nurodytas aplinkybes turi teisę tirti atitinkamos teisėsaugos institucijos. Šiuo metu Komisijai nėra pateikta jokių objektyvių duomenų (oficialių atitinkamų institucijų išvadų), kurie patvirtintų pareiškėjo teiginius, todėl Komisijoje nurodytos aplinkybės nevertintinos. TEDK 2012-3-4.

Teisėja, pasinaudodama savo tarnybine padėtimi ir prašydama tarpininkauti, kad gydytoja išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą dukrai bei to prašydama gydytojos tiesiogiai, t.y. prašydama atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdama fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydama padėti gydytojai šį neteisėtą veiksma nusišlepti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydama sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus. TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.

Nepriekaištinga teisėjo reputacija reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, skaidriai, pavyzdinčiai ne tik darbe, bet ir sprendžiant su atliekamomis pareigomis nesusijusius klausimus. Remiantis TEK įtvirtintais sąžiningumo ir nesavanaudiškumo principais, teisėjas turi elgtis taip, kad šeimos, visuomeniniai, socialiniai ir kitokie santykiai nekenktų jo tiesioginių pareigų atlikimui. TEDK, remdamasi turima medžiaga, konstatuoja, kad teisėjo veiksmuose, prašant gydytojos išduoti jo dukrai nedarbingumo pažymėjimą, yra požymių, jog teisėjas nesilaikė TEK 12 straipsnio 1 punkte įtvirtintų reikalavimų. TEDK 2010-12-22 Nr. 18P-14.

Teisėjas, dalyvaujantis tam tikrame ginče – teismo procese ar sprendamas ginčą ne teisme, turėtų ypatingai atidžiai vertinti savo visus teisinę reikšmę turinčius veiksmus. Teisėjas neturėtų sudaryti pagrindo kitiems manyti, kad jis panaudoja savo pareigas ir tokiu būdu daro neleistiną poveikį bylą nagrinėjančiam teismui ar kitiems asmenims. Teisėjo elgesys turėtų būti diskretiškas, ypatingai atidus, padorus ir sąžiningas. Teisėjas gali dalyvauti tam tikrame ginče, tačiau teisėjas ginčiuose dėl jo privačių interesų turėtų siekti kompromiso, turėtų siekti išspręsti konfliktą taikiai, nusileisti, parodyti savo geranoriškumą, nebandyti įgyvendinti jėga savo teisių, o kartais turėtų net atsisakyti to, kas jam teisėtai priklauso – noblesse oblige ((aukšta) padėtis įpareigoja).

Pareiškėjo įmonės darbuotojai tvirtino, kad teisėja pakeltu balsu reikalavo iš direktoriaus grąžinti skolą. Komisija vertino, kad teisėja, dalyvaudama konflikte, kuris buvo susijęs su jos privačiais interesais, ir vienoje gyvenimiškoje situacijoje galėjo kalbėti pakeltu tonu, reikalaudama skolos grąžinimo, nėra pakankami tam, kad šis teisėjos elgesys būtų įvertintas kaip teisėjo vardą žeminantis poelgis, už kurį teisėjai reikėtų iškelti drausmės bylą. TEDK 2015-02-05 Nr. 18 P-2.

Komisijos buvo prašoma įvertinti rezonansą visuomenėje sukėlusią informaciją apie vienam verslininkui priklausančioje kavinėje vykusių vakarienę, kurioje dalyvavo pats kavinės savininkas ir vienuolika teisėjų, tarp kurių ir šio teismo pirmininkas. Komisija nustatė, kad vakarienę organizavo tuometinis teismo kancleris su teismo pirmininko žinia ir pritarimu, tačiau pirmininkas nekontroliavo vakarienės organizavimo. Vakarienėje dalyvavę teisėjai už vakarienę iškart po jos kiekvienas atskirai neatsiskaitė, teismo kancleris juos patikino, kad už vakarienę atsiskaityta. Teisėjai po kelių dienų kreipėsi į kanclerį, kad jis priimtų iš jų atsiskaitymą už vakarienę, tačiau jis pinigų nepriėmė. Po publikacijos dienraštyje teisėjai iš savo asmeninių lėšų grąžino kancleriui pinigus už vakarienę.

Komisija pažymėjo, kad teisėjo elgesio modelis formuoja visuomenės nuomonę apie teisingumo vykdymą. Pastangos suformuoti palankią nuomonę apie teisingumo vykdymą yra suprantamos ne tik kaip teisėjo orus elgesys teismo salėje ar teismo patalpose, bet taip pat kaip teisėjo tinkamas elgesys bet kurioje gyvenimiškoje situacijoje. Teisėjo veikla ne teisme bei jo privatus gyvenimas turėtų būti tokie, kad rizika, jog iškils konfliktas su jo visuomeniniu statusu, būtų minimali.

Komisijos vertinimu, teisėjas neprivalo eidamas į viešojo maitinimo ar panašią įstaigą kiekvienu atveju tikrinti duomenų apie tos įstaigos savininkus, akcininkus, bylinėjimąsi teismuose ir pan., tačiau kiekvienu atveju teisėjas privačiame gyvenime privalo elgtis taip, kad nekiltų pretenzijų ir įtarimų dėl viešų ir privačių interesų supainiojimo, abejonių dėl nepriekaištingos reputacijos.

Tai, kad už vakarienę iš asmeninių lėšų sumokėjo joje dalyvavęs teismo kancleris, būtų etikos požiūriu priimtina tik tuo atveju, jeigu vakarienėje dalyvavę teisėjai be nepateisinamo delsimo būtų atlyginę kanclerio patirtas išlaidas.

Teismo kancleris yra valstybės tarnautojas, kuris yra pavaldus teismo pirmininkui. Tiek įsiskolinimas pavaldiems asmenims, tiek dovanų iš pavaldžių asmenų priėmimas pašaliniam stebėtojų gali sudaryti interesų konflikto regimybę. Teismo pirmininko elgesys Komisijos buvo vertinamas pagal Teisėjų etikos kodekso reikalavimus, nepriklausomai nuo to, ar kanclerio sumokėtos sumos laikytinos dovana, ar laikytinos atsiskaitymu už anksčiau susidariusius įsiskolinimus, kaip Komisijai teigė teismo pirmininkas. Teisėjas, tvarkydamas savo finansus ir prisiimdamas skolinius įsipareigojimus, privalo tai daryti taip, kad visuomenei nekiltų abejonių dėl jo sąžiningumo, nepriklausomumo ir nesusidarytų viešų ir privačių interesų konflikto regimybė.

Su teismo pirmininko pareigomis nesuderinamas tiek lėšų iš pavaldžių valstybės tarnautojų skolinimasis, tiek dovanų iš pavaldžių valstybės tarnautojų priėmimas. Teismo pirmininkas yra teismo vadovas, kuriam pavaldūs kiti teismo darbuotojai, taigi tiek finansinių lėšų skolinimasis, tiek dovanų priėmimas iš pavaldinių gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, kai teismo pirmininkas, turėdamas priimti sprendimą dėl sau pavaldaus darbuotojo, turės privatų interesą ir asmeninį suinteresuotumą. Tokiu atveju gali nukentėti teismo darbas (darbuotojai atsiduria nelygiavertėje padėtyje), taip pat gali iškilti abejonių dėl teismo nepriklausomumo ir nešališkumo. Komisijos vertinimu, tokia situacija neatitinka Teisėjų etikos kodekso reikalavimų teisėjui būti nepriklausomam, sąžiningam ir nesavanaudiškam, vengti viešų ir privačių interesų konflikto. Šių nuostatų nesilaikymas nesuderinamas ir su Teisėjų etikos kodekse įtvirtintu padorumo principu, kuris reikalauja, kad teisėjai saugotų nepriekaištingą reputaciją.

Teismo pirmininkas nesiėmė jokių priemonių spręsti problemų, kilusių dėl netinkamo atsiskaitymo už vakarienę net ir po to, kai vakarienėje dalyvavę teisėjai kreipėsi į jį su prašymu spręsti susidariusias problemas. Tai, kad teismo pirmininkas nekontroliavo, ar atsiskaitymas už bendrą teisėjų vakarienę neprieštarauja Teisėjų etikos kodeksui, tuo labiau, tai, kad jis nevykdė šios savo funkcijos net ir po to, kai dėl susidariusios probleminės situacijos į jį, kaip į teismo pirmininką, kreipėsi kiti teisėjai, laikytinas neatitinkančiu Teisėjų etikos kodekse įtvirtinto pareigingumo principo reikalavimų.

Komisijos vertinimu, teisėjo ir šio teismo pirmininko veiksmuose buvo Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų sąžiningumo ir nesavanaudiškumo, padorumo, pavyzdingumo ir pareigingumo principų pažeidimo požymių ir elgesys vertinamas kaip žeminantis teisėjo vardą ir kenkiantis teisminės valdžios autoritetui TEDK 2015-05-11 Nr. 18 P-13.

Komisija vertino, ar yra pagrindas kelti drausmės bylas teisėjams dėl jų elgesio dalyvaujant rezonansą visuomenėje sukėlusioje vakarienėje bei atsiskaitymą už ją. Teisėjas privačiame gyvenime privalo elgtis taip, kad nekiltų pretenzijų ir įtarimų dėl viešų ir privačių interesų supainiojimo, abejonių dėl nepriekaištingos reputacijos. Teisėjas, tvarkydamas savo finansus ir prisiimdamas skolinius įsipareigojimus, privalo tai daryti taip, kad visuomenei nekiltų abejonių dėl jo sąžiningumo, nepriklausomumo ir nesusidarytų viešų ir privačių interesų konflikto regimybė.

Renginio organizavimo eiga (šventinis pobūdis, organizuotas transportas, kitų svečių dalyvavimas vakarienėje) negalėjo sudaryti teisėjams nuomonės, kad jie dalyvauja vakarienėje, kuri gali būti vertinama kaip tam tikras neteisėtas renginys ar visuomenei gali sudaryti neteisėto renginio išpūdį dėl vietos (apie kurią teisėjai nežinojo prieš vakarienę) ar kitokių aplinkybių; renginio organizavimo eiga taip pat negalėjo sudaryti teisėjams nuomonės, kad kiekvienas iš jų asmeniškai turėtų pasirūpinti atsiskaitymu už vakarienę, nes tai yra jų organizuotas privatus renginys. Be to, minėta, kad nors teisėjai ir neturėjo aiškios informacijos (kurios nėra ir nagrinėjant drausminės atsakomybės klausimą), kokio pobūdžio renginys buvo minėta vakarienė, ar tai buvo teismo organizuota vakarienė, buvusi viešo šventinio renginio tęsinium, ar tai buvo privatus renginys, teisėjai teiravosi dėl atsiskaitymo už vakarienę. Teisėjams teismo kanclerio bei teismo pirmininko pateikta informacija, jog klausimas dėl atsiskaitymo už vakarienę yra išspręstas – už

vakarienę yra atsiskaityta, nesudarė pagrindo susidaryti nuomonei, jog už vakarienę yra neatsiskaityta, už vakarienę yra atsiskaityta kaip už privatų renginį ar atsiskaitymo už vakarienę forma buvo neteisėta. Taigi nėra pagrindo spręsti, jog teisėjai, dalyvaudami šventinėje vakarienėje, atliko veiksmus, kurie gali būti vertinami kaip teisėjų etikos pažeidimas.

Teismo kanclerio ir teisėjų nesieja pavaldumo santykiai, taigi tai, kad kancleris atsiskaito už kitus kolegas (kas paaiškėjo bei pradėta teigti patikrinimo metu) savaime negali būti vertinama pagal teisėjų etikos kodekso reikalavimus.

Komisija nustatė, kad teisme 2012–2013 m. buvo nagrinėtos 2 bylos, susijusios su pramogų ir konferencijų centru, kuriame vyko vakarienė, savininkui priklausančia bendrove, tačiau, įvertinusi tai, kad bylos teisme nagrinėtos seniai, įmonės, kuri bylinėjosi teisme, pavadinime akivaizdžios sąsajos su kavinės, kurioje vyko vakarienė, pavadinimu nėra, atsižvelgus į didelį teismo darbo krūvį, laikė, jog teisėjai pagrįstai galėjo nesieti vakarienės vietos su teisme nagrinėtomis bylomis.

Komisija, įvertinusi atlikto patikrinimo duomenis ir teisėjų paaiškinimus, kad verslininko nesiejo su teisme nagrinėtomis bylomis, o tuo metu, kai vyko vakarienė, su šiuo asmeniu susijusių nagrinėjamų bylų teisme nebuvo, padarė išvadą, kad kai kurių teisėjų paimta duona ir kalendoriai negali būti laikomi draudžiamomis priimti dovanomis, kaip jos suprantamos pagal Teisėjų etikos kodekso 12 straipsnio 5 dalį; jie traktuotini kaip pramogų ir konferencijų centro mažos vertės marketingo priemonės. TEDK 2015-06-15 Nr. 18 P-15

Nepriekaištinga teisėjo reputacija reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, skaidriai, pavyzdinčiai ne tik darbe, bet ir sprendamas su atliekamomis pareigomis nesusijusius klausimus. Teisėjų etikos požiūriu nepateisinama tokia situacija, kai teisėjas, pasinaudodamas savo tarnybine padėtimi, siektų paveikti kito teismo pirmininko sprendimą dėl savo šeimos nario įdarbinimo, ar kitaip daryti įtaką priimant sprendimus dėl šeimos nario įdarbinimo (tartis, derinti įdarbinimo detales ir pan.). Teisėjo piktnaudžiavimas pareigomis tokiu būdu įdarbinant ar padedant įdarbinti artimuosius giminaičius neleistinas teisėjų etikos požiūriu bei sudaro pagrindą teisėjo drausminei atsakomybei. Drausminę atsakomybę tokiu atveju būtų pagrindo taikyti, jei būtų gauti patikimi tokios teisėjo veiklos įrodymai. Komisija darė išvadą, kad nėra objektyvių duomenų, kuriais remiantis būtų galima konstatuoti, jog teisėjas, naudodamasis tarnybine padėtimi, darė įtaką, kad jo dukra būtų įdarbinta teisme, todėl atsisakė iškelti drausmės bylą. TEDK 2016-09-19 Nr. 18P-9

Komisija, nagrinėdama teikimą, akcentavo, kad teisėjas, kaip ir kiekvienas kitas asmuo, siekdamas, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas, turi teisę kreiptis į teismą ir ši teisė vien dėl ypatingo teisėjo statuso iš jo negali būti atimama. Tačiau, vertindama situaciją teisėjų etikos aspektu, Komisija pažymėjo, kad teisėjas, dalyvaujantis tam tikrame ginče (teismo procese ar sprendamas ginčą ne teisme), turėtų ypatingai atidžiai vertinti savo visus teisinę reikšmę turinčius veiksmus. Teisėjas neturėtų sudaryti pagrindo kitiems manyti, kad jis panaudoja savo pareigas ir tokiu būdu daro neleistiną poveikį bylą nagrinėjančiam teismui ar kitiems asmenims. Teisėjo elgesys turėtų būti diskretiškas, ypatingai atidus, padorus ir sąžiningas. Teisėjas gali dalyvauti tam tikrame ginče, tačiau ginčiuose (tiek teisminiuose, tiek ne teisme) dėl jo privačių interesų jis turėtų siekti kompromiso, stengtis išspręsti konfliktą taikiai, nusileisti, parodyti savo geranoriškumą, nebandyti įgyvendinti jėga savo teisių, o kartais, įvertinęs visas reikšmingas aplinkybes, turėtų net atsisakyti to, kas jam teisėtai priklauso – *noblesse oblige* ((aukšta) padėtis įpareigoja). Komisija darė išvadą, kad teisėja, iš esmės dėl mažareikšmio ginčo, beveik šešerius metus yra išitraukusi į teisminius procesus ir toks teisėjos elgesys gali sudaryti pagrindą kitiems asmenims manyti, kad ji naudojasi savo pareigomis ir tokiu būdu daro neleistiną poveikį bylą nagrinėjančiam teismui ar kitiems asmenims. Komisijos vertinimu, teisėjos elgesys taip pat rodo jos ambicingumą ir kategoriškumą, o ne norą pasiekti susitarimą ar kompromisą, geranoriškai išspręsti konfliktą ir tai gali formuoti nepalankią nuomonę apie teisingumo vykdymą, sudaryti įspūdį, kad teisėja galimai naudojasi savo įtaka ir statusu, siekdama išvengti mokesčių, taip pat gali kelti visuomenei abejonių, ar teisėja nepiktnaudžiauja teisminių institucijų laiku ir

sąnaudomis asmeniniams principams įgyvendinti. Komisija akcentavo, kad teisėjas nepraranda teisės kreiptis į teismą, jog būtų apginta jo pažeista teisė ar įstatymų saugomas interesas ir išdėstytos nuostatos nereiškia, kad kiekvienas teisėjas, kuris bylinėjasi teisme ir naudojasi teismų instancine sistema siekdamas savo teisių ir interesų gynimo, trauktinas drausminėn atsakomybėn. Kiekvienu konkrečiu atveju situacija turi būti vertinama individualiai. TEDK 2017-04-14 Nr. 18P-4

TEDK konsultacijos:

Teismo pirmininkas nurodo, kad apygardos teismo pastato išorinėje vitrinoje teismas leidžia eksponuoti meno ir kitus kūrybinius darbus. Klausia, kaip teisėjų etikos požiūriu būtų vertinamas teismo pirmininko sprendimas pagal miesto jaunimo centro dailės studijos prašymą leisti, kad būtų eksponuojami studijų lankančios ir eksponavimui atrinkti šio teismo pirmininko mažametės dukters piešiniai. TEDK nuomone, teismo pastato specialiai įrengtoje vietoje meno ir kitų kūrybinių darbų eksponavimą reikėtų vertinti pozityviai, todėl to teismo teisėjo (teismo pirmininko) šeimos narių tokio pobūdžio darbų laikinas eksponavimas savaime neturėtų kenkti teisėjo vardui ir teismo autoritetui. Kita vertus, nepriekaištingo teisėjo elgesio imperatyvas suponuoja, kad teismo pirmininkas nuo šio prašymo sprendimo nusišalintų ir nedarytų jokios įtakos. Studijos prašymą dėl teismo pirmininko šeimos nario kūrybinių darbų eksponavimo turėtų spręsti kitas teismo administracijos asmuo. TEDK K 2013-11-04 Nr. 17P-397.

Teisėjų taryba prašė Komisijos suteikti konsultaciją pagal visuomeninės organizacijos paklausimą, ar suderinama su teismo pirmininko pareigomis finansinių lėšų skolinimasis iš pavaldinių; kaip pakinta santykiai tarp vadovo ir pavaldinių, kai tarp šių asmenų atsiranda skolintojo ir skolininko santykiai; ar toks pokytis suderinamas su teisėjo etikai keliamais klausimais. Komisija pažymėjo, kad teisėjo elgesio modelis formuoja visuomenės nuomonę apie teisingumo vykdymą. Pastangos suformuoti palankią nuomonę apie teisingumo vykdymą yra suprantamos ne tik kaip teisėjo orus elgesys teismo salėje, bet taip pat kaip teisėjo tinkamas elgesys bet kurioje gyvenimiškoje situacijoje. Teisėjo veikla, nesusijusi su teisingumo vykdymu, bei jo privatus gyvenimas turėtų būti tokie, kad rizika, jog iškils konfliktas su jo visuomeniniu statusu, būtų minimali. Taigi teisėjas, tvarkydamas savo finansus ir prisiimdamas skolinius įsipareigojimus, privalo tai daryti taip, kad visuomenei nekiltų abejonių dėl jo sąžiningumo, nepriklausomumo ir nesudarytų viešų ir privačių interesų konflikto regimybė. Vadovaujantis Viešų ir privačių interesų derinimo valstybės tarnyboje įstatymo nuostatomis su teismo pirmininko pareigomis finansinių lėšų skolinimasis iš pavaldinių yra nesuderinamas. Teismo pirmininkas yra teismo vadovas, kuriam pavaldūs kiti teismo darbuotojai, taigi finansinių lėšų skolinimasis iš pavaldinių gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, kai teismo pirmininkas, turėdamas priimti sprendimą dėl sau pavaldaus darbuotojo, turės privatų interesą ir asmeninį suinteresuotumą. Tokiu atveju gali nukentėti teismo darbas (darbuotojai atsiduria nelygiavertėje padėtyje), taip pat gali iškilti abejonių dėl teismo nepriklausomumo ir nešališkumo. Komisijos vertinimu, tokia situacija neatitiktų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų teisėjui būti nepriklausomam, sąžiningam ir nesavanaudiškam, vengti viešų ir privačių interesų konflikto. TEDK K 2015-05-25 Nr. 17P-193

Teisėjas pašo išaiškinti, ar tai, kad pasinaudojus įstatyme nustatytais garantijomis gauti tėvystės pašalpa antraisiais vaiko auginimo metais sutuoktinei esant vaiko priežiūros atostogose, o jam tęsiant darbą teisėjo pareigose, nebus etikos bei Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto reikalavimo pažeidimo ir ar toks tėvystės pašalpos gavimo būdas ir jos dydis nebus vertinamas kaip materialinės naudos sau ir savo šeimai siekis.

Įstatyme numatyta teisėjo socialinė garantija gauti paramą šeimai ir nėra pagrindo ją prilyginti teisėjo atlyginimui, kaip jis suprantamas pagal Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalį. Teisėjas, pasinaudodamas aiškiai įstatyme nustatytais konstitucinėmis garantijomis gauti tėvystės pašalpa antraisiais vaiko auginimo metais nebūdamas vaiko priežiūros atostogose, t. y. gauti tuo pačiu metu ir paramą šeimai ir draudžiamąsias pajamas, nepažeidžia

teisėjų etikos, būtent sąžiningumo, savanaudiškumo ar teisingumo principų. Teisėjas, kaip ir kitas pilietis, turi teisę planuoti savo šeimos pajamas, pasinaudoti jam nustatytomis teisėmis tokiu būdu, kad šeimai būtų teikiama parama palankiomis sąlygomis, ir vien to nebūtų pagrindo pripažinti piktnaudžiavimu, jeigu nėra dirbtinai sukuriama situacija, dėl kurios turi būti mokama valstybės parama ar išmokos, susijusios su draudžiamųjų pajamų kompensavimu, šeimai auginančiai vaiką. Teisėjo kreipimasis į valdžios institucijas dėl teisės aktuose nustatytos paramos šeimai, auginančiai vaiką, teikimo, jeigu nėra susijęs su neteisėtais veiksmais (pvz. apgaulingų dokumentų pateikimu ar pan.) nevertinamas kaip nesąžiningas ar neteisingas. Teisėjo naudojimas socialinėmis garantijomis, kuriomis naudojasi kiti asmenys, nevertinamas kaip neetiškas ar pažeidžiantis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje nustatytą draudimą. TEDK K 2016-01-08 Nr. 17P-5

TGT sprendimas:

Prielankumo ženklo priėmimas iš tiesiogiai pavaldaus valstybės tarnautojo neišvengiamai gali sukelti viešųjų ir privačių interesų konfliktą, nes, esant tokiai situacijai, teismo pirmininkui priimant kanclerio atžvilgiu administracinį sprendimą, susijusį su tarnybos teisiniais santykiais, kiltų pagrįstų abejonių dėl teismo pirmininko nešališkumo. Teisėjų etikos kodekso 2, 3 straipsniuose įtvirtinti reikalavimai suponuoja išvadą, kad teisėjas turėtų vengti netgi interesų konflikto regimybės, taip sumažindamas pavojų pakenkti teismų reputacijai bei teisėjo vardui. Kadangi kitų teismo teisėjų elgesys, susijęs su atsiskaitymu už vakarienę, nėra pripažintas neatitinkančiu Teisėjų etikos kodekso reikalavimų, tuometinio teismo pirmininko neveikimas sprendžiant atsiskaitymo už vakarienę klausimą, nėra Teismų įstatymo 103 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos pareigos kontroliuoti, kaip yra laikomasi Teisėjų etikos kodekso reikalavimų, netinkamas atlikimas. TGT 2015-10-05 Nr. 21P-4

LAT nutartys:

Kiekvienai teisinei atsakomybei, taip pat ir drausminei, keliami tam tikri tikslai, kurių siekiama šią taikant pažeidimą padariusiam asmeniui: jie nukreipti ne tik į pažeidimą padariusį asmenį, bet ir į kitus asmenis, potencialiai galinčius padaryti analogiškus teisės pažeidimus. Teisinė atsakomybė taikoma tik už įstatyme numatytą veiką ir pagal proceso teisės reglamentuotas procedūras (teisėtumas), gali būti taikoma tik nustatčius teisės pažeidimo faktą ir su juo susijusias aplinkybes (pagrįstumas), jos sankcijų griežtumas turi atitikti padarytos žalos mastą ir veikos pavojingumo visuomenei laipsnį (proporcingumas). Teisinės atsakomybės proporcingumas siaurąja prasme reikalauja nustatyti konkrečiam teisės pažeidėjui taikomos poveikio priemonės ir teisinės atsakomybės tikslų atitikimą, o būtent – individualizuoti taikomą poveikio priemonę. Apsiribojimas drausmės bylos svarstymu nėra drausminės atsakomybės netaikymas – atsakomybė teisėjui netaikoma, kai byla yra nutraukiama, konstatavus, kad nėra drausminės atsakomybės pagrindo.

Sankcijų už drausminius pažeidimus individualizavimas įstatymo numatyta apimtimi vyksta atsižvelgiant į padaryto teisės pažeidimo sunkumą, pažeidėjo asmenybę ir aplinkybes, kuriomis teisės pažeidimas padarytas. Jeigu teisinės atsakomybės tikslai gali būti pasiekti netaikant teisės pažeidėjui drausminių nuobaudų, kaip griežčiausių drausminės atsakomybės poveikio priemonių, jos netaikomos.

Drausmės bylos nagrinėjimo ir jo rezultatų viešumas yra maksimaliai užtikrintas, vadinasi, tiek informacija apie drausmės bylos nagrinėjimą, tiek apie jos baigtį yra prieinama ne tik visam atitinkamos profesijos (šiuo atveju – teisėjų) asmenų ratui, bet ir neapibrėžtam asmenų, suinteresuotų teismų ir teisėjų veiklos profesionalumu ir skaidrumu, ratui. Tiek drausmės bylos nagrinėjimas, tiek ir sprendimo joje priėmimas teisėjui, kuriam iškelta drausmės byla, yra svarbus jo profesinei reputacijai turintis įtakos veiksnys, nepriklausomai nuo priimto sprendimo drausmės byloje rūšies.

Teisėjui, kuris yra teismo pirmininkas, atitinkamuose norminiuose aktuose numatytos papildomos funkcijos ir pareigos. Laisvalaikio renginių bei atsiskaitymo už juos organizavimas nėra teismo pirmininko pareiga, kurią numatytų norminiai aktai. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys, kad būtent šie teismo pirmininko veiksmai pripažinti etikos pažeidimu, nurodant tikslią normą, kurios reikalavimų buvo nesilaikyta – Teisėjų etikos kodekso 12 straipsnio 5 punktą. LAT 2015-12-15 Nr. GT1-2/2015

13 straipsnis. Padorumas

Vadovaudamasis padorumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) būti nepriekaištingos reputacijos ir ją saugoti;
- 2) nesinaudoti kito asmens klaidomis ar nežinojimu;
- 3) darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje bei privačiame gyvenime elgtis sąžiningai, korektiškai, mandagiai, garbingai;
- 4) netoleruoti asmens įžeidinėjimo ar žeminimo;
- 5) nemenkinti kitų bendradarbių darbo, elgtis su jais bei kitais asmenimis pagarbiai, spręsti konfliktines situacijas taikiai ir mandagiai, nereikšti niekam paniekos, neįžeidinėti, neplūsti, nevertoti smurto;
- 6) susilaikyti nuo viešų pasisakymų apie kitų teisėjų nagrinėjamas bylas;
- 7) kitaip savo elgesiu nežeminti teisėjo ir teismų vardą.

BTEP:

Garbingumo principas:

Garbingumas yra labai svarbus tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

3.1 Teisėjas turi užtikrinti, kad jo elgesys protingo stebėtojo požiūriu yra nepriekaištingas.

3.2 Teisėjo veiksmai ir elgesys turi patvirtinti žmonių tikėjimą teismų sistemos garbingumu. Teisingumas turi būti ne tik vykdomas – jo vykdymas turi būti pastebimas.

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

6.6 Teisėjas visuose teismo procesuose turi palaikyti tvarką ir tinkamai elgtis, išlikti kantrus, vertas pagarbos ir mandagus su bylos šalimis, prisiekusiaisiais, liudytojais, advokatais ir kitais asmenimis, su kuriais teisėjas bendrauja pagal savo kompetenciją. Panašaus elgesio teisėjas reikalauja iš teisės atstovų, teismo personalo ir kitų asmenų, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja.

6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

TEDK sprendimai:

Teisėja posėdžio metu yra pasakiusi tokias frazes kaip: „Į Lietuvą atvykstat nusikaltimų daryti, o pinigus uždirbtus vežat į Airiją ir tenai kaip inkstas taukuose vartotės“, „Jinai stovėjo gale Tamstos lovos? Kuriuo metu gi... Tamsta... tą įrodymą, kad ten tas vaikas Tamstos yra?..“, „Bet tai va, visa bėda, kad čia yra parašyta Jonas Vainauskas. O tų Jonų ir Vainauskų... Tai gal žinai dienraščio „Lietuvos rytas“, aš nežinau redaktoriaus koks vardas, tai gal jisai... Iš kur mums čia žinoti, kad čia Tamsta, o ne kažkoks kitas?“, „Aš su Tamsta negyvenau ir aš negaliu būti liudytoju. Ar aš gyvenau?“ ir kt. – reikalavimai elgtis korektiškai, mandagiai (13 str. 3 d.), teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, nemoralizuoti procese dalyvaujančių asmenų, taip pat būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (14 str. 4, 5, 6 d.) buvo pažeisti. TEDK 2010-11-3.

Nėra įtvirtinta draudimo, kad teisėjas negali laisvu nuo darbo metu užsiimti nuosavybės teise priklausančių namų tvarkymu, teisėjas turi teisę pats arba kartu su šeimos nariais įsigyti nekilnojamąjį turtą, jį prižiūrėti, tvarkyti aplinką, esančią aplink nekilnojamąjį turtą, bei dirbti kitus ūkio darbus – pareiškėjo argumentai nesudaro teisėjo drausminės atsakomybės pagrindo. TEDK 2010-14-11.

Įstatymai teisėjui nedraudžia dalyvauti gyvenamųjų namų savininkų bendrijos veikloje. Teisėjas, turėdamas aukštąjį teisinį išsilavinimą, įgytas žinias gali panaudoti ir sprendamas įvairius klausimus privačiame gyvenime. Nesant duomenų, kad teisėja savo žinias būtų panaudojusi priešingiems teisei tikslams ar būtų skatinusi, ar atlikusi neteisėtus veiksmus, teisėjos veiksmus, įkuriant bendriją bei plėtojant jos veiklą, nėra pagrindo traktuoti kaip neteisėtus ar prieštaraujančius teisėjo etikai. TEDK 2010-14-11.

Teisėjo darbo laikas iš esmės nėra normuojamas, kadangi atlikti procesinius veiksmus ir išspręsti tarp asmenų kilusius ginčus teisėjas turi per įstatymo nustatytus terminus. Jeigu teisėjas tinkamai ir laiku atlieka su teisingumo vykdymu susijusias pareigas, vertinti jo nebuvimo darbe neilgą laiko tarpą kaip darbo drausmės pažeidimo nėra pagrindo, neigiami teisiniai padariniai drausminės atsakomybės prasme teisėjui galėtų kilti tada, jeigu teisėjas dėl nebuvimo teisme darbo metu neįvykdytų jam priskirtų darbų. Taigi, teisėjo nebuvimas darbe, jei tuo metu jis nenagrinėja bylų, nesudaro pakankamo pagrindo svarstyti teisėjui drausmės bylos iškėlimo klausimo. TEDK 2010-15-7.

Reikšdama nuomonę, teisėja savo pasisakymuose nevartojo įžeidžiančių, nepagarbių ar necenzūrinių žodžių – nėra pagrindo svarstyti teisėjos drausminės atsakomybės klausimo. TEDK 2011-1-5.

Kaltinamasis pradėjo nekontroliuoti savęs, garsiai rėkti, kad tie užrašai yra meilės raštas, kad prokuroras ir teisėjas yra korumpuoti ir t.t. Į tai teisėjas ironiškai replikavo, kad taip, jis su prokuroru gavo kyšius. Teisėjas darbinėje veikloje turi elgtis korektiškai, mandagiai (13 str. 3 d.), teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, vengti balso pakėlimo, taip pat būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (14 str. 4, 6 d.). Komisija daro išvadą, kad aukščiau išvardinti TEK reikalavimai buvo pažeisti. TEDK 2011-4-2.

Teisėja vadovaudama teismo procesui turi užtikrinti, kad jis vyktų tinkamai. Vadovaudamasi BPK įtvirtintomis normomis, ji turi teisę proceso dalyviams, tarp jų ir advokatams, skirti baudas siekiant užkirsti kelią bylos vilkinimui. Komisija neturi teisinio pagrindo tikrinti bei vertinti tokių teisėjos priimtų procesinių sprendimų. TEDK 2011-4-6.

Teisėjo pasisakymai dėl netinkamo, įstatymui prieštaraujančio proceso dalyvių elgesio, jų atliekamų veiksmų galimų teisinių pasekmių ir tų veiksmų teisinio vertinimo ar sankcijų pagal įstatymą jiems taikymo išsakymas bei proceso dalyvių teisių ir pareigų išaiškinimas negali būti vertinami kaip TEK normų pažeidimas. Tokio pobūdžio teisėjo pasisakymų proceso metu nėra pagrindo traktuoti kaip netinkamų komentarų ar grasinimo. TEDK 2011-4-6.

Kiekvienas teisėjas, būdamas individuali asmenybė, turi savo kalbėjimo manierą bei toną ir turi teisę turėti vidinį įsitikinimą bet kokių bylų nagrinėjimo ir proceso vedimo aspektu, bet neturi peržengti leistinų padorumo, mandagumo ir tinkamo tono ribų. TEDK 2011-4-6.

Teisėja straipsnyje kalba apie teisėjų priimtas nutartis, kurios buvo panaikintos instancine tvarka. Teisėja mano, kad viešas kalbėjimas apie teisėjų nepagrįstas ir neteisėtas nutartis, kurios buvo panaikintos, nesudaro pagrindo kelti jai drausmės bylą. Komisija išvelgia teisėjos veiksmuose

tam tikrų pažeidimų požymių, nes teisėjui keliamas nepriekaištingos reputacijos reikalavimas – elgtis padoriai, mandagiai, korektiškai ir pavyzdingai. TEDK 2011-6-4.

Po ilgų diskusijų teisėjas ištarė žodžius: „Tie argumentai, kuriais teisėjas priima sprendimą, atsisako tenkinti prašymus dėl įrodymų išreikalavimo, Jūs sakote tai yra juoda, o aš sakau – balta, bet kuris iš mūsų yra daltonikas, išspręs aukštesnės instancijos teismas, tačiau tai nėra pagrindas reikšti nušalinimą bei teisėjui nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo“. Komisija pažymi, kad teisėjo elgesys nagrinėjamu atveju nebuvo visiškai tinkamas vedant teismo procesą (teisėjas darbinėje veikloje turi elgtis korektiškai, mandagiai (13 str. 3 p.), teismo posėdžio metu turi būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (14 str. 6 p.) – teisėjas turėjo elgtis santūriau ir vengti tokių pasisakymų, kurie yra susiję su asmeniu ir jo savybėmis, kadangi tokio pobūdžio pasisakymus asmuo, net jam tiesiogiai jų netaikant, gali priimti asmeniškai. Šiuo atveju teisėjo elgesys neatitiko teisėjui keliamų bendravimo su proceso dalyviais reikalavimų – padorumo ir pavyzdingumo principai buvo pažeisti. TEDK 2011-8-3.

TEDK sprendimai:

Teisėja, pasinaudodama savo tarnybine padėtimi ir prašydama tarpininkauti, kad gydytoja išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą dukrai bei to prašydama gydytojos tiesiogiai, t.y. prašydama atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdama fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydama padėti gydytojai šį neteisėtą veiksma nusišalinti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydama sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus, 13 straipsnio 3 punktą bei 14 straipsnio 11 punktą. TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.

Teisėjai lankantis šeimos klinikoje kilo konfliktinė situacija, buvo filmuojama privataus asmens patalpose, negavus šių patalpų šeimnininko bei kitų ten buvusių fizinių asmenų leidimo ar pritarimo, o teisėjos interesais veikiančias asmenys elgėsi nemandagiai, nepagarbiai, bet teisėja jos naudai veikiančių asmenų veiksmų nenutraukė, niekaip nuo jų neatsiribojo ir nebandė to padaryti, juos toleravo – TEDK sprendžia esant požymių, kad teisėja elgėsi ne pagal TEK. Vadovaujantis padorumo principu, teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos ir ją saugoti; darbinėje ir kitoje viešojoje veikloje bei privačiame gyvenime elgtis korektiškai ir mandagiai; susidariusias konfliktines situacijas spręsti taikiai ir mandagiai (TEK 13 str. 1, 3 ir 5 p.). TEDK 2012-03-28 Nr. 18P-3.

Teisėjas turi būti nepriekaištingos reputacijos ir TEK reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, mandagiai, korektiškai ir pavyzdingai. Teisėjas visada turi išlikti apdairus santykiuose su spaudos atstovais ir susilaikyti nuo bet kokių asmeninių santykių aptarinėjimo su žurnalistais, taip pat nuo nepagrįstų komentarų. Teisėjos vieši raginimai sužinoti antstolės gyvenamąją vietą ir ją nuolat filmuoti, t.y. net ir tuo metu, kai ji nevykdo savo kaip antstolės funkcijų, bei raginimai žmonėms imtis kokių nors veiksmų prieš teismo sprendimo vykdymą, yra nesuderinami su teisėjams keliamais etikos reikalavimais. Teisėjai viešai pasisakant prieš antstolę, kuri vykdo teismo priimtus sprendimus, išvelgtini teisėjams keliamų padorumo ir pavyzdingumo principų pažeidimo požymiai. TEDK 2012-04-18 Nr. 18P-4.

Lietuvos Respublikos Seime svarstant klausimą dėl sutikimo patraukti teisėją baudžiamojon atsakomybėn ir dėl sutikimo jį suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, tiek Seimo laikinojoje tyrimo komisijoje, tiek Seimo plenariniame posėdyje teisėjas nurodė, kad jis niekada nėra sakęs, jog nesutinka būti apklausiamas kaip liudytojas ir patikino, kad gali duoti parodymus. Vėliau prokuroro pakviestas į apklausą, pasinaudodamas BPK 80 straipsnio 1 punkte numatyta teise, teisėjas įteikė prokurorui pareiškimą, kad atsisako būti apklaustas. TEDK vertina, jog teisėjas viešai sutikdamas būti apklausiamas liudytoju („Aš niekada nesakiau, kad aš nesutinku teikti kokios

nors informacijos prokuratūrai, jeigu ji norėtų ką nors iš manęs išgirsti“), tokiu būdu išreiškė savo poziciją, kad sutinka bendradarbiauti su ikiteisminį tyrimą atliekančiais pareigūnais ir nesinaudoti savo kaip teisėjo imunitetu. Šie teisėjo vieši pasisakymai buvo suprasti kaip jo pažadas duoti parodymus tiek dėl vienokių, tiek dėl kitokių ikiteisminio tyrimo epizodų. TEDK taip pat pažymi, kad nors BPK 80 straipsnio 1 dalies pagrindu teisėjas turi teisę atsisakyti duoti prieš save parodymus, tačiau šiuo atveju jis viešai pateikė paaiškinimus Seimo nariams ir davė pažadą, jog jis šia teise nesinaudos. Savo pareiškimais dėl sutikimo duoti parodymus teisėjas apskritai išreiškė nuostatą duoti liudytojo parodymus ir nedetalizavo, ar tai apima betarpiškai jį liečiančias aplinkybes, ar dėl kitų asmenų atliktų veiksmų. Teisėjas, atsisakydamas prokuroro būti apklaustas liudytoju, nesilaikė duoto pažado ir neįvykdė duoto įsipareigojimo – teisėjo veiksmuose yra TEK 8 straipsnio 7 punkto, 13 straipsnio 1 ir 3 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų pažeidimų požymių. TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.

Teisėjas privačiuose santykiuose neturėtų menkinti kitų asmenų, kurie atlieka savo pareigas, ir turėtų jiems rodyti deramą pagarbą. Viešai reikšdami savo nuomonę, teisėjai turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir dėl ištartų žodžių galinčias kilti pasekmes. Teisėjo vieši pasisakymai dėl to, ko turėtų baimintis savo pareigas vykdančiai antstolė, prasilenkia su TEK padorumo ir pavyzdingumo principo reikalavimais. TEK 13, 14 str. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P-6.

TEDK rekomenduoja net ir sudėtingose konfliktinėse situacijose išlaikyti kantrybę, bendrauti mandagiai, dalykiškai, žinoti ar siekiant paaiškinti pareiškėjams išsiaiškinti ir suprantamai pateikti teisingą informaciją. Jei ji susijusi su asmenų procesinėmis teisėmis ar teismo procesinių veiksmų atlikimo tvarka ar terminais, tai informaciją turi teikti remiantis atitinkamo procesinio įstatymo nuostatomis ir vengiant familiarumo. TEDK 2013-12-04 Nr.18 P-28.

Teisėja į proceso dalyvius kreipėsi „tu“; nepagarbiai ir nekorektiškai išreiškė pastabas dėl proceso dalyvių asmeninio gyvenimo: „jauteisi nevaldoma gyvenime? Tiek adresų pakeitei, ar čia kiekvienai nakčiai naujas draugas, kaip čia yra? Tai iš ko gyveni? Greitai sakyk“; „dirbt reikia ir bus viskas“, „ir biuletenio negausi, nes nedirbus nei vienos dienos“, „nešnekėk to, ko nežinai, nedėliok čia nieko“; kai kuriuos iš proceso dalyvių teisėja nemandagiai apibūdino ar jų atžvilgiu išsakė asmeninius vertinimus: „ar čia žmogaus su aukštuoju išsilavinimu klausimas“, „pilnas šustrumo prokuroras, kai aiškinti, ką kiti gali, o pats tai jau ir nieko negirdi“; „tai, palauk, tai pats vieną kartą prasižioji ir tris kartus neteisybę pasakai“; išsakė su byla nesusijusias replikas: „nu jo, kaip Leninas“; „nu gerai, prokurore, pakentėkit, vyrams negerai kentėti, bet...“; nesilaikė dalykiško ir pagarbaus bendravimo su kitais asmenimis reikalavimų, ne visada kalbėjo oficialiai ir mandagiai: „kas Tamstai leido kalbėti ir kažką šokinėti“; „nereikia čia joti ir nereikia galvoti, kad jei liga, tai aš čia kažkur nujosiu“; „nieko Jūs neginčijate, kadangi Tamsta bet ką galite užginčyti, o kaltinamasis tyli, tai tamstos parodymai yra visiškai niekiniai ir niekuomet jų neklausom“.

Teisėjos nurodytas elgesys, pastabos bei replikos teismo posėdžių metu neatitinka teisėjams keliamų pagarbos žmogui (6 str. 3 ir 5 p.), padorumo (13 str. 1, 3 ir 5 p.) ir pavyzdingumo (14 str. 1, 4 ir 5 p.) principų reikalavimų. TEDK 2014-06-30 Nr. 18 P-4.

Nagrindamas bylas teisėjas nevengė griežtesnių pasisakymų, balso pakėlimo, moralizavimo, ne itin pagarbių ir nemandagių frazių, taip pat replikų, nesusijusių su nagrinėjamomis bylomis, kurios proceso dalyvių galėjo būti suprastos nevienareikšmiškai.

Teisėjas moralizavo ir replikavo dalyvaujantiems byloje asmenims: „Aš žinau, ką reiškia vaikus augint“, „Nugyvenote savo gyvenimą“; „Nesijaučiat niekam skolingas, nei Rasai, nei kitam?“; „Turi būt tvarka, čia ne mokyklos teismas, reikia gražiai atsistoti, paaiškinti, ar Jūs esate nupirktas, ko čia atėjot?“; „Stovės tėtis su cigarete, pilvas atsikišęs“.

Teisėjas posėdžiuose taip pat ne visada laikėsi dalykiško ir pagarbaus bendravimo su kitais asmenimis reikalavimų, ne visada kalbėjo oficialiai ir mandagiai: atsakovą pavadino „tėvu netikėliu“, nepilnametę su ironija vadino „mergužele“, „princese“, „gražuole“, replikavo, kad

„gal mergina aikština“, „20 Lt tokiai panelei nepaduosi“, „rykštės jai reikia, kad ji nesupranta, ką daro“, į proceso dalyvius kreipėsi įvardžiu „tu“ ar tiesiog vardu: „koks klausimas, Urniki, atsistok, ne prieš mane, prieš valstybės vėliavą“; „Rasa, neturėsit klausimų?“, dažnai į dalyvaujančius byloje asmenis kreipėsi „tu“.

Teisėjas reiškė nepagarbias ir nekorektiškas pastabas: „neduok, Dieve, tokių liudytojų“, „Čia ne pilnatis, kas čia darosi su tais bylininkais?“. Teisėjas neigiamai atsiliepė apie teismą, kitas valstybės institucijas, menkino advokatų darbą: „Nesureikšminu dėl teisėjų etikos pateikiamų skundų“; „Čia ne Anglijos teismas, čia dar yra Lietuvos teismas ir, gaila, kad nepriklausomos Lietuvos dar toks skystas teismas“; „Nevilkinsiu, darbo byla, man duoda apygarda per sprandą. Tegų ji pasižiūri į bylą tvarkaraštį, tada galės kvarksėti“; „Jūs bankrotininkai kažkaip ten apygardoj būdavot ramesni, apylinkėj jūs ereliai, galit būti ne tik ereliai, galit būti visu grifu“; „Kaip ten toj apygardos byloj, kodėl ten taip ilgai krapštosi, ką ten reikia nustatinėt?“; „Labas, sėdi Jūsų advokatas ir nieko nedaro“; „Žinot, koks mūsų teismas, kiekvienas gali nešiot pliotkus, ant teismų dergia“; „Valdiškos tos institucijos apkerpėja, biurokratizmas bujoja“. Teisėjas dažnai kalbėjo pakeltu balso tonu, kartais šaukė, skubino proceso dalyvius. Kai kuriose bylose teisėjas garsiai svarsto dėl tolesnio bylos nagrinėjimo, iš anksto reiškia pastabas dėl įrodymų priėmimo ir jų vertinimo: ilgai garsiai svarsto, kaip jam reikėtų nagrinėti šią bylą, vartoja teiginį „aš pradėjau suglumi“, pasisako: „Jie čia neša įrodymus iš rankovės ištraukę“; „Laiko laiko, tempia tempia, po to sako, posėdžiai nevyksta“; „Jūs teisi, nėra byloje dar įrodymų“, „Iš anksto galiu pasakyti, kad sąmatoje paskaičiuoti darbai yra teisingi“; „Nebeneškit jokių dokumentų, nebepriimsiu, iš karto pasiunčiu signalą“.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija pažymi, kad kalbėdamas teisėjas turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti su bylos nagrinėjimu nesusijusių dalykų bei asmeninių vertinimų.

Teisėjų etikos ir drausmės komisijos nuomone, teisėjas teismo posėdžiuose bendraudamas su proceso dalyviais, turėjo elgtis santūriau, dalykiškiau, korektiškiau, taip pat atsakingiau vertinti savo pasisakymų reikšmę ir toną. Komisija daro išvadą, kad teisėjo elgesys, pastabos bei replikos yra nesuderinamos su teisėjams keliamais etikos reikalavimais ir yra požymių, jog jis pažeidė pagarbos žmogui, padorumo ir pavyzdingumo principus. TEDK 2015-02-05 Nr. 18 P-1

Komisija pripažino, kad teisėja neatėjo paskelbti sprendimo, o vėliau teismo posėdžio protokole pasirašė, kad sprendimą skelbė ir apie tai teikė melagingus duomenis tyrimo metu. Vadovaudamasis padorumo principu teisėjas privalo būti nepriekaištingos reputacijos ir ją saugoti, visada elgtis sąžiningai. Jeigu teisėjas darbinėje ar kitoje viešojoje veikloje meluoja, jis pažeidžia padorumo principą. Komisijos vertinimu, teisėja nesielgė pareigingai ir padoriai. Teisėjos elgesys vertinamas kaip žeminantis teisėjo vardą ir kenkiantis teisminės valdžios autoritetui TEDK 2015-07-28 Nr. 18 P-18

Nepriekaištinga teisėjo reputacija reikalauja, kad teisėjas elgtųsi itin padoriai, skaidriai, pavyzdingai ne tik darbe, bet kitose gyvenimiškose situacijose. Kai skundo objektu yra teisėjų piktnaudžiavimas alkoholiu arba teisėjo netinkamas elgesys yra paveiktas alkoholio darbo metu arba ne darbo metu, teisėjų etiką ir elgesį prižiūrintys subjektai privalo į tokį elgesį skubiai ir tinkamai reaguoti. Teisėjas nelaikytinas nepriekaištingos reputacijos, jei jis piktnaudžiauja alkoholiu. Teisėjų etikos požiūriu nepateisinama tokia situacija, kai teisėjas darbo vietoje būtų apsvaigęs, negalėtų būti darbe dėl apsvaigimo, nenagrinėtų bylą, nepriimtų procesinių sprendimų. Vien faktas, kad teisėjas viešojoje vietoje vartoja simbolinį alkoholio kiekį, nuo kurio, akivaizdu, kad nebus apgirtęs, ir pašaliniam protingam asmeniui nesudarys apsvaigusio nuo alkoholio įvaizdžio, nepripažintina etikos pažeidimu. Nagrinėtoje situacijoje, net ir tuo atveju, jei teisėja per pertrauką pailsėti ir pavalgyti būtų vartojusi alkoholinį alų (mažos alkoholio koncentracijos, nedidelį kiekį), savaime nereikštų etikos nuostatų pažeidimo. Šiais laikais, daugumoje valstybių, nėra jokių draudimų teisėjams lankytis kavinėse, restoranuose, baruose ar kitokiose laisvalaikio praleidimo įstaigose, bet į tai turi būti žvelgiama atsakingai. Teisėjas turi iš anksto įvertinti, kaip toks jo elgesys bus suprastas visuomenėje protingo žmogaus akimis, taip pat kontekste, kokie asmenys

lankosi tokiose vietose, taip pat tais atvejais, jei lankytina vieta savo veikloje nesilaiko teisės aktų reikalavimų.

Aplinkybė, kad teisėją su advokatu sieja bendra esama ar buvusi darbovietė, bet tarp jų nėra bičiulystės ar kitokių artimų asmeninių santykių, neturėtų varžyti teisėją vykdant teisingumą ir savaime nebūtų pagrindas nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo. Nebuvo gauta duomenų, jog teisėjai, kartu pietaudami su advokatu, su kuriuo anksčiau yra kartu dirbę, o teisėja iki šio palaiko bičiuliškus santykius, patyrė neteisėtą pašalinę įtaką, kuri galėjo paveikti sprendimų priėmimą, ar toleravo neteisėtą kišimąsi į teisingumo vykdymą, ar atlikdami pareigas nesilaikė įsipareigojimo būti nepriklausomais ir neturėti asmeninio intereso, ar sudarė sąlygas viešųjų ir privačių interesų konfliktui kilti. Teisėjas nurodo, kad su advokatu jo santykiai draugiški, tačiau nuo 2012 m. jie susitinka retai, bičiuliškų santykių nepalaiko. Dėl nurodytų priežasčių, aplinkybė, jog teisėjas yra išnagrinėjęs vieną bylą, kurioje pareiškėjui atstovavo advokatas, savaime nereiškia teismo šališkumo. TEDK 2016-10-24 Nr. 18P-11

Komisija, įvertinusi teismo darbuotojų tarnybiniuose pranešimuose ir paaiškinimuose užfiksuotus duomenis, sprendė, kad teisėja su teismo personalu (posėdžių sekretorėmis, teisėjų padėjėjomis) kalbėjo nemandagiai, nepagarbiai, įžeidinėjo, vadindama „žaliais“, „dub dubam“, todėl darė išvadą, kad teisėja darbinėje veikloje nesielgė korektiškai, mandagiai ir garbingai, priešingai, menkino kitus asmenis, jų darbą ir gebėjimus, kai kuriais atvejais, nepradėjusi su tais asmenimis dirbti. Teisėjos nemandagus, nepagarbus, konfliktiškas elgesys su teismo personalu 2016 m. pabaigoje ir 2017 m. pradžioje nebuvo vienkartinis, atsitiktinis incidentas, teisėja ir anksčiau konfliktavo su kitais teismo darbuotojais, dėl nemandagaus, nepagarbaus teisėjos elgesio buvo pakeisti keturi teisėjų padėjėjai ir šešios teismo posėdžių sekretorės. Taip pat Komisija, atsižvelgusi į pateiktą medžiagą, padarė išvadą, kad pakanka duomenų konstatuoti, jog teisėja nagrinėdama bylas nuolat daro šiurkščių ir akivaizdžių procesinių pažeidimų, dėl kurių yra užtęsiamas bylų nagrinėjimas, pažeidžiamas proceso operatyvumo ir koncentracijos principas (dažnai praleidžia įstatymo nustatytus terminus procesiniams veiksams atlikti ir šie pažeidimai nėra vienkartiniai ar pasitaikantys epizodiškai; tiek parengiamieji, tiek teismo posėdžiai bylose skiriami ypač dideliais laiko tarpais; kai kuriais atvejais nespėndžia procesinių dokumentų priėmimo klausimų; kai kuriais atvejais bylose nėra procesinių sprendimų dėl posėdžių paskyrimo, nors į juos byloje dalyvaujantys asmenys yra pakviečiami šaukimais; elektroninėse bylose ypač dažnai nesutampa procesinio dokumento data, su data, kurią teisėja tą dokumentą pasirašo elektroniniu parašu; teisėja kai kuriais atvejais vadovauja procesui nesilaikydama civilinio proceso nuostatų; nepakankamai pasirengusi teismo posėdžiams, ne visais atvejais pakankamai gerai žino bylos esmę ir joje esančius dokumentus ir pan.). Tokiais veiksmais teisėja pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtinto pareigingumo principo reikalavimus ir savo elgesiu pažemino teisėjo vardą. TEDK 2017-03-13 Nr. 18P-3

TGT sprendimai:

Teisėja, viešai kaltindama kitą teisėją nusikalstamos veikos padarymu, siekdama spaudoje jį sumenkinti, padaryti paniekos vertu žmogumi, taip pat per visuomenės informavimo priemones reikšdama nuomonę, kad teismuose, prokuratūroje ir kt. susidaręs pedofilų klanas, todėl konkreti byla niekada nebus nešališkai ir išsamiai išnagrinėta, pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 4, 5, 7 punktus. TGT 2011-03-04 Nr. 21P-2 (LAT 2011-05-05 nutartyje byloje Nr. 1P-381/2011 pritarė šioms išvadoms).

Teisėjas savo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio, teises ir pareigas turėtų įgyvendinti taip, kad būtų laikomasi ir TEK. Teisėjas privalo grįsti savo pasisakymus neutralumu, korektiškumu, mandagumu bei santūrumu, kad būtų išlaikyta atitinkama pusiausvyra tarp laisvės į nuomonės reiškimą ir teisėjo pareigų kilnumo išsaugojimą. Jis gali dalyvauti debatuose dėl teisėjų ir teismų veiklos tobulinimo, tačiau privalo vengti bet kokių nepagrįstų vertinimų ir (arba) pasisakymų,

kuriais gali būti kompromituojamas konkrečių teisėjų nepriklausomumas bei jų nešališkumas vykdant teisingumą.

Teisėjos pasisakymas netoleruotinas, neatitinkantis santūrumo, mandagumo ir korektiškumo reikalavimų, nes buvo vartojama netinkama leksika, reiškiamą panieką kitiems visuomenės nariams; pasisakymas apie teisėjus yra užgaulus, nemandagus bei netaktiškas, juo išreikšta neigiama nuomonė apie konkrečius teisėjus ir jie viešai apkaltinti. Faktinių duomenų apie teisėjos interviu nurodytas aplinkybes nėra. Teisėja suprato savo pasakytų teiginių reikšmę ir jų padarinius, taip pat tai, kad jos išsakyti teiginiai bus paskleisti per visuomenės informavimo priemones. Taip kalbėdama teisėja akivaizdžiai siekė diskredituoti jai neįtikėjusius teisėjus, sumenkinti jų ir teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, autoritetą. TGT padarė išvadą, kad teisėja šturkščiai pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 5, 6 ir 7 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų, 16 straipsnio 1 punkto reikalavimus. TGT 2011-12-23 Nr. 21P-10.

Teisėjų garbės teismas nustatė, kad teisėja darbinėje aplinkoje bendraudama su teismo personalu bei proceso dalyviais nesilaikė Teisėjų etikos kodekso reikalavimų: buvo nekorektiška, nemandagi, negerbė kito asmens, jį įžeidinėjo, menkino kito asmens darbą. Teisėjui visuomenė pagrįstai kelia aukštesnius elgesio standartus negu kitiems asmenims, kadangi būtent su teisėjo vardu yra siejamos teisingumo, pagarbos, korektiškumo sąvokos. Dėl to jis turi valdyti emocijas ir elgtis pagarbiai visose situacijose, įskaitant konfliktines, kad savo žodžiais ar formuluotėmis nesuteiktų pagrindo abejoti teisėjo ir teismo autoritetu ir jo nemenkintų. Be to, Teisėjų garbės teismas nustatė, kad teisėja praleidžia įstatymo nustatytus terminus procesiniams veiksams atlikti, vėluoja paskirti byloje parengiamuosius teismo posėdžius, skiria daugiau parengiamųjų posėdžių, nei nustatyta įstatyme, nesprendžia procesinių dokumentų priėmimo klausimų ir kt. Teisėjų garbės teismas, spręsdamas klausimą dėl teisėjų drausminės atsakomybės poveikio priemonių parinkimo, atsižvelgė į padarytų nusižengimų sunkumą, jų padarymo aplinkybes, į tai, kad nustatyti pažeidimai nėra vienetiniai, bet liudija tam tikrą sistemiškumą, taip pat į teisėją charakterizuojančius duomenis, teisėjos požiūrį į padarytus pažeidimus – teisėja savo kaltės santykiuose su teismo darbuotojais, kaip ir dėl procesinių pažeidimų, neįžvelgia ir nesigaili, yra linkusi kaltinti kitus neįvardijamus asmenis, prastai veikiančią teismų informacinę sistemą LITEKO ar blogai organizuotą teismo personalo darbą, be to teisėja jau kartą buvo bausta drausmine tvarka (pareikšta pastaba), tačiau išvadų nepadarė, jos elgesys nepasikeitė. Teisėjų garbės teismas konstatavo, kad teisėja šturkščiai pažeidė Teisėjų etikos kodekso reikalavimus ir taip pažemino teisėjo vardą, padarė žalą teismų autoritetui visuomenėje, todėl toks elgesys nesuderinamas su teisėjo pareigomis ir yra pagrindas priimti Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 86 straipsnio 2 dalies 1 punkte numatytą sprendimą siūlyti Respublikos Prezidentui atleisti teisėją iš pareigų. TGT 2017-07-03 Nr. 21P-2

14 straipsnis. Pavyzdingumas

Vadovaudamasis pavyzdingumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

1) profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme, išvaizda rodyti pavyzdį, laikantis visuotinai pripažintų moralės normų ir etikos reikalavimų nežeminti teisėjo vardo;

2) saugoti savo profesijos garbę ir prestižą;

3) būti tolerantiškam, punctualiam ir paslaugiam;

4) teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, vengti balso pakėlimo;

5) nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų;

6) posėdžio metu būti oficialiu, kantriu ir mandagiu;

7) visada veikti profesionaliai ir humaniškai;

8) pripažinti savo klaidas ir jas taisyti;

9) nepiktnaudžiauti alkoholiu ir psichotropinėmis medžiagomis, nevartoti narkotinių ir toksinių medžiagų ne medicinos tikslais;

- 10) tobulinti savo kalbos ir bendravimo kultūrą;
 11) privatų gyvenimą tvarkyti taip, kad nenukentėtų teismų interesai ir teisėjo reputacija.

BTEP:

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

6.1 Teisėjo pareigos yra svarbesnės už jo kitą vykdomą veiklą.

6.6 Teisėjas visuose teismo procesuose turi palaikyti tvarką ir tinkamai elgtis, išlikti kantrus, vertas pagarbos ir mandagus su bylos šalimis, prisiekusiaisiais, liudytojais, advokatais ir kitais asmenimis, su kuriais teisėjas bendrauja pagal savo kompetenciją. Panašaus elgesio teisėjas reikalauja iš teisės atstovų, teismo personalo ir kitų asmenų, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja.

6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

TEDK sprendimai:

Teisėjo, vairavusio automobilį, neblaivumas neviršijo 0,41 promilės. Iš etinės pusės teisėjo elgesys negali būti vertinamas kaip visiškai nepriekaištingas, tačiau tai nesudaro pakankamo pagrindo teisėją patraukti drausminėn atsakomybėn. TEDK 2010-7-7.

Teisėja posėdžio metu yra pasakiusi tokias frazes kaip: „Į Lietuvą atvykstat nusikaltimų daryti, o pinigus uždirbtus vežat į Airiją ir tenai kaip inkstas taukuose vartotės“, „Jinai stovėjo gale Tamstos lovos? Kuriuo metu gi... Tamsta... tą įrodymą, kad ten tas vaikas Tamstos yra?..“, „Bet tai va, visa bėda, kad čia yra parašyta Jonas Vainauskas. O tu Jonų ir Vainauskų... Tai gal žinai dienraščio „Lietuvos rytas“, aš nežinau redaktoriaus koks vardas, tai gal jisai... Iš kur mums čia žinoti, kad čia Tamsta, o ne kažkoks kitas?“, „Aš su Tamsta negyvenau ir aš negaliu būti liudytoju. Ar aš gyvenau?“ ir kt. Savo elgesį teisėja paaiškino tuo, kad pats nuteistasis savo nepagarbiu bendravimu ją išprovokavo. Komisija negali pateisinti tokio teisėjos elgesio, kadangi tai neatitinka teisėjui keliamų bendravimo su proceso dalyviais reikalavimų – teisėjas turi elgtis korektiškai, mandagiai (13 str. 3 d.), teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, nemoralizuoti procese dalyvaujančių asmenų, taip pat turi būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (14 str. 4, 5, 6 d.). TEDK 2010-11-3.

Nėra įtvirtinta draudimo, kad teisėjas negali laisvu nuo darbo metu užsiimti nuosavybės teise priklausančių namų tvarkymu, teisėjas turi teisę pats arba kartu su šeimos nariais įsigyti nekilnojamąjį turtą, jį prižiūrėti, tvarkyti aplinką, esančią aplink nekilnojamąjį turtą, bei dirbti kitus ūkio darbus – pareiškėjo argumentai nesudaro teisėjo drausminės atsakomybės pagrindo. TEDK 2010-14-11.

Įstatymai teisėjui nedraudžia dalyvauti gyvenamųjų namų savininkų bendrijos veikloje. Teisėjas, turėdamas aukštąjį teisinį išsilavinimą, įgytas žinias gali panaudoti ir sprenddamas įvairius klausimus privačiame gyvenime. Nesant duomenų, kad teisėja savo žinias būtų panaudojusi priešingiems teisei tikslams ar būtų skatinusi, ar atlikusi neteisėtus veiksmus, teisėjos veiksmus, įkuriant bendriją bei plėtojant jos veiklą, nėra pagrindo traktuoti kaip neteisėtus ar prieštaraujančius teisėjo etikai. TEDK 2010-14-11.

Teisėjo elgesys (kad tarnybiniu telefonu darbo metu buvo tvarkomi asmeniniai šeimos nario reikalai) iš etinės pusės negali būti vertinamas kaip visiškai nepriekaištingas (atskirai nevertinant to, ar telefonu skambino pats teisėjas, ar jo sūnus) – yra pavyzdingumo reikalavimo pažeidimo požymių (14 str. 11 p.). TEDK 2011-2-7.

Kaltinamajai iš pradžių atsisakius šiuos užrašus pateikti teismui, teisėjas įspėjo ją apie teismo teisę pakeisti kardomąją priemonę ir paimti užrašus jėga pareigūnams padarant asmens kratą, jei kaltinamoji toliau trukdys teismo procesui. Teisėjo veiksmuose dėl aukščiau nurodytų aplinkybių nėra etikos pažeidimo požymių. TEDK 2011-4-2.

Kaltinamasis pradėjo nekontroliuoti savęs, garsiai rėkti, kad tie užrašai yra meilės raštas, kad prokuroras ir teisėjas yra korumpuoti ir t.t. Į tai teisėjas ironiškai replikavo, kad taip, jis su prokuroru gavo kyšius. Teisėjas darbinėje veikloje turi elgtis korektiškai, mandagiai (13 str. 3 d.), teismo posėdžio metu nerodyti susierzinimo, pykčio, vengti balso pakėlimo, taip pat būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (14 str. 4, 6 d.). Komisija daro išvadą, kad aukščiau išvardinti TEK reikalavimai buvo pažeisti. TEDK 2011-4-2.

Teisėjas vadovaudamas teismo procesui turi užtikrinti, kad jis vyktų tinkamai. Vadovaudamasis BPK įtvirtintomis normomis, jis turi teisę proceso dalyviams, tarp jų ir advokatams, skirti baudas siekiant užkirsti kelią bylos vilkinimui. Komisija neturi įgaliojimų tikrinti bei vertinti tokių teisėjo priimtų procesinių sprendimų. TEDK 2011-4-6.

Nenustatyta, kad teismo posėdžių metu gynėja buvo moralizuojama. Manytina, kad pareiškėjos teiginiai dėl galimo teisėjo moralizavimo yra susiję su teisėjo pareiškiamais įspėjimais ir pastabomis laikytis posėdžio tvarkos, t.y. teisėjo veiksmais, siekiant užtikrinti tinkamą teismo proceso eigą. Duomenų dėl teisėjo neetiškų epitetų naudojimo kalboje, kaip teigia pareiškėja, nėra. Nenustatyta, kad teisėjas proceso dalyviams nuolat lieptų atsistoti arba kalbant atsisėsti, teigti, kad teisėjas prašymus nagrinėja savo nuožiūra nustatytais terminais, taip pat nėra pagrindo. TEDK 2011-5-3.

Teisėja straipsnyje kalba apie teisėjų priimtas nutartis, kurios buvo panaikintos instancine tvarka. Ji mano, kad viešas kalbėjimas apie nepagrįstas ir neteisėtas teisėjų nutartis, kurios buvo panaikintos, nesudaro pagrindo kelti jai drausmės bylą. Komisija įžvelgia teisėjos veiksmuose tam tikrų pažeidimų požymių, nes teisėjui keliamas nepriekaištingos reputacijos reikalavimas – elgtis padoriai, mandagiai, korektiškai ir pavyzdingai. TEDK 2011-6-4.

Po ilgų diskusijų teisėjas ištarė žodžius: „Tie argumentai, kuriais teisėjas priima sprendimą, atsisako tenkinti prašymus dėl įrodymų išreikalavimo, Jūs sakote tai yra juoda, o aš sakau – balta, bet kuris iš mūsų yra daltonikas, išspręs aukštesnės instancijos teismas, tačiau tai nėra pagrindas reikšti nušalinimą bei teisėjui nusišalinti nuo bylos nagrinėjimo“. Komisija pažymi, kad teisėjo elgesys nagrinėjamu atveju nebuvo visiškai tinkamas vedant teismo procesą (teisėjas darbinėje veikloje turi elgtis korektiškai, mandagiai (13 str. 3 p.), teismo posėdžio metu turi būti oficialiu, kantriu ir mandagiu (14 str. 6 p.) – teisėjas turėjo elgtis santūriau ir vengti tokių pasisakymų, kurie yra susiję su asmeniu ir jo savybėmis, kadangi tokio pobūdžio pasisakymus asmuo, net jam tiesiogiai jų netaikant, gali priimti asmeniškai. Šiuo atveju teisėjo elgesys neatitiko teisėjui keliamų bendravimo su proceso dalyviais reikalavimų – padorumo ir pavyzdingumo principai buvo pažeisti. TEDK 2011-8-3.

Komisija, vertindama teisėjo nutartyje pavartotus pasisakymus [„Ieškovas teikiantis procesinį dokumentą užmiršo, kad nusisamdė specializuotą teisinių paslaugų bendrovę <...>, kurios vadovas yra teisiamas už kriminalinę veiką, išreiškė ieškininį reikalavimą, prieštaraujantį įstatymams, todėl teisiniame procesiniame dokumente nederėtų cituoti aukščiausiąjį valstybės vadovą, kuris nieko bendro neturi su ieškovu, jo ieškiniu ir teisinės paslaugas teikiančios bendrovės dalyvių veikomis“], pažymi, kad teisėjas nuo tokių pasisakymų procesiniame dokumente turėjo susilaikyti. Teismo procesiniai dokumentai turi būti surašyti aiškiai, dalykiškai ir korektiškai. Juose neturi būti jokių proceso dalyvių ar juos atstovaujančių asmenis moralizuojančių pasisakymų.

Teisėjas, pavartodamas procesiniame dokumente moralizuojančio pobūdžio išsireiškimus, pasielgė netinkamai ir neetiškai. Teisėjas privalo elgtis atsakingai ir priimamuose procesiniuose dokumentuose susilaikyti nuo bet kokių užgaulių ir įžeidžiančių pasisakymų dėl proceso dalyvių ir jų atstovų. TEDK 2012-3-3.

Pareiškėjui įteikiant teismo nutartį per apsirikimą buvo įteikti ir dokumentai iš kitos bylos. Antroji aplinkybė yra ta, kad teismo rašte „Dėl administracinės bylos išsiuntimo“ pareiškėjas neteisingai buvo nurodytas administracinėn atsakomybėn traukiamu asmeniu, nors jo statusas byloje buvo nukentėjusiojo. Čia išvelgtini tam tikri neapdairumo ir aplaidumo požymiai (pavyzdingumo ir pareigingumo principai reikalauja, kad teisėjas profesinėje veikloje visada veiktų profesionaliai, savo pareigas atliktų nepriekaištingai (14 str. 7 p., 15 str. 3p.)). TEDK 2012-4-5.

Teisėjai bendraujant su proceso dalyviais derėtų elgtis solidžiau, santūriau ir kantriau ir taip, kad nė vienam iš procese dalyvaujančių ar jų stebinčių asmenų nekiltų nė menkiausių abejonių dėl palankumo vienai iš šalių. TEDK 2012-7-1.

Teisėja, pasinaudodama savo tarnybine padėtimi ir prašydama tarpininkauti, kad gydytoja išduotų fiktyvų nedarbingumo pažymėjimą dukrai bei to prašydama gydytojos tiesiogiai, t.y. prašydama atlikti aiškiai neteisėtus veiksmus, taip pat slėpdama fiktyvaus nedarbingumo pažymėjimo išdavimo faktą bei bandydama padėti gydytojai šį neteisėtą veiksma nusišlyti nuo atitinkamų kontrolės institucijų ir tokiu būdu sudarydama sąlygas neteisėtai naudoti valstybės bei sveikatos draudimo biudžeto lėšas, pažeidė TEK 6 straipsnio 2 punktą, 12 straipsnio 2 ir 4 punktus, 13 straipsnio 3 punktą bei 14 straipsnio 11 punktą. TEDK 2010-07-07 Nr. 18P-7.

Lietuvos Respublikos Seime svarstant klausimą dėl sutikimo patraukti teisėją baudžiamojon atsakomybėn ir dėl sutikimo jį suimti ar kitaip suvaržyti jo laisvę, tiek Seimo laikinojoje tyrimo komisijoje, tiek Seimo plenariniame posėdyje teisėjas nurodė, kad jis niekada nėra sakęs, jog nesutinka būti apklausiamas kaip liudytojas ir patikino, kad gali duoti parodymus. Vėliau prokuroro pakviestas į apklausą, pasinaudodamas BPK 80 straipsnio 1 punkte numatyta teise, teisėjas įteikė prokurorui pareiškimą, kad atsisako būti apklaustas. TEDK vertina, jog teisėjas viešai sutikdamas būti apklausiamas liudytoju („Aš niekada nesakiau, kad aš nesutinku teikti kokios nors informacijos prokuratūrai, jeigu ji norėtų ką nors iš manęs išgirsti“), tokiu būdu išreiškė savo poziciją, kad sutinka bendradarbiauti su ikiteisminį tyrimą atliekančiais pareigūnais ir nesinaudoti savo kaip teisėjo imunitetu. Šie teisėjo vieši pasisakymai buvo suprasti kaip jo pažadas duoti parodymus tiek dėl vienokių, tiek dėl kitokių ikiteisminio tyrimo epizodų. TEDK taip pat pažymi, kad nors BPK 80 straipsnio 1 dalies pagrindu teisėjas turi teisę atsisakyti duoti prieš save parodymus, tačiau šiuo atveju jis viešai pateikė paaiškinimus Seimo nariams ir davė pažadą, jog jis šia teise nesinaudos. Savo pareiškimais dėl sutikimo duoti parodymus teisėjas apskritai išreiškė nuostatą duoti liudytojo parodymus ir nedetalizavo, ar tai apima betarpiškai jį liečiančias aplinkybes, ar dėl kitų asmenų atliktų veiksmų. Teisėjas, atsisakydamas prokuroro būti apklaustas liudytoju, nesilaikė duoto pažado ir neįvykdė duoto įsipareigojimo – teisėjo veiksmuose yra TEK 8 straipsnio 7 punkto, 13 straipsnio 1 ir 3 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų pažeidimų požymių. TEDK 2011-04-20 Nr. 18P-5.

Teisėja nesilaikė teismų procesinių sprendimų privalomumo principo, taip pat CPK reikalavimo, kad antstolio reikalavimai vykdyti teismo sprendimus, susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, yra privalomi ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą. Toks elgesys neatitinka teisėjams keliamų pavyzdingumo principo reikalavimų, įpareigojančių teisėją tiek profesinėje veikloje, tiek privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme rodyti pavyzdį. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P-6.

Teisėjas privačiuose santykiuose neturėtų menkinti kitų asmenų, kurie atlieka savo pareigas, ir turėtų jiems rodyti deramą pagarbą. Viešai reikšdami savo nuomonę, teisėjai turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir dėl ištartų žodžių galinčias kilti pasekmes. Teisėjo vieši pasisakymai dėl to, ko turėtų baimintis savo pareigas vykdanči antstolė, prasilenkia su TEK padorumo ir pavyzdingumo principo reikalavimais. TEK 13, 14 str. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

Teisėjo geranoriškas teismo sprendimo nevykdymas yra pagrindas jo drausminei atsakomybei, nes pažeidžiamas pavyzdingumo principas – tvarkant asmeninius reikalus neveikiama pagal įstatymą, kitiems rodomas netinkamas pavyzdys, dėl to nukenčia teisėjo reputacija ir teismų interesai. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

Teisėjai lankantis šeimos klinikoje kilo konfliktinė situacija, buvo filmuojama privataus asmens patalpose, negavus šių patalpų šeimininko bei kitų ten buvusių fizinių asmenų leidimo ar pritarimo, o teisėjos interesais veikiančias asmenis elgėsi nemandagiai, nepagarbiai, bet teisėja jos naudai veikiančių asmenų veiksmų nenutraukė, niekaip nuo jų neatsiribojo ir nebandė to padaryti, juos toleravo – TEDK sprendžia esant požymiu, kad teisėja elgėsi ne pagal TEK. Pavyzdingumo principas teisėją įpareigoja profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme rodyti pavyzdį; privatų gyvenimą tvarkyti taip, kad nenukentėtų teisėjo reputacija (TEK 14 str. 1 ir 11 p.). TEDK 2012-03-28 Nr. 18P-3.

Teisėjos vieši raginimai sužinoti antstolės gyvenamąją vietą ir ją nuolat filmuoti, t.y. net ir tuo metu, kai ji nevykdo savo kaip antstolės funkcijų, bei raginimai žmonėms imtis kokių nors veiksmų prieš teismo sprendimo vykdymą, yra nesuderinami su teisėjams keliamais etikos reikalavimais. Teisėjai viešai pasisakant prieš antstolę, kuri vykdo teismo priimtus sprendimus, išvelgtini teisėjams keliamų padorumo ir pavyzdingumo principų pažeidimo požymiai. Teisėja, bendraudama su žiniasklaidos atstovais ir viešai pasisakydama dėl teismo sprendimo vykdymo ir antstolės turėjo elgtis santūriau, korektiškiau, atsakingai vertinti savo pasisakymų esmę ir reikšmę. Teisėja, gindama asmeninius interesus pagarsėjusiame civiliniame ginče, elgėsi nekorektiškai, nemandagiai, siekė pažeminti pareigūną ir taip galėjo kliudyti jam vykdyti savo pareigas, gynė savo teises veiksmais, kurie nesuderinami su teisėjo etika. Tokiu būdu teisėja nekorektiškais viešais pasisakymais pakenkė teismų sistemos ir teisėjo reputacijai. TEDK 2012-04-18 Nr. 18P-4.

Pasitvirtino aplinkybės dėl teisėjo replikos teismo posėdžio metu, kad pareiškėjas savo pastabas galėtų pareikšti žmonai, o ne teismui. Ši teisėjo pastaba, nesusijusi su proceso tvarkos palaikymu, nebuvo būtina tinkamo proceso vedimo tikslais, todėl vertinama kaip neatitinkanti teisėjų etikos reikalavimų elgtis mandagiai ir korektiškai, nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų. Komisijos nuomone, teisėjas turėtų vengti tokių pastabų proceso dalyviams, o jeigu teismo posėdžio metu asmenys netinkamai elgiasi, pažeidinėja proceso tvarką ir nerodo deramos pagarbos teismui, tai teismo posėdžio pirmininkas turi imtis atitinkamų procesinių priemonių. Komisija teisėjo veiksmus vertina nederamais, tačiau taip pat atsižvelgia į tai, kad teisėjas pripažįsta šį faktą ir pats vertina, jog toks elgesys nėra tinkamas teisėjui, todėl sprendžia, kad nėra pagrindo kelti teisėjui drausmės bylą ir apsvaistymas Komisijoje šiuo atveju yra pakankamas poveikis teisėjui. TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-7.

Po pareiškimo pagarsinimo teisėjas pasakė pareiškėjui, kad šis, perskaitęs pareiškimą, ir pats susipažino su pareiškimu. Pagal teismo posėdžio garso įrašą teisėjas šiuos žodžius ištarė ramiu tonu, jo balse negirdėti moralizavimo, užgauliojimo ar pašiepimo. Atsižvelgiant į tai ir į teisėjo paaiškinimus, kad jis tikrai nenorėjo nieko įžeisti, TEDK daro išvadą, jog teisėjo veiksmuose nėra teisėjo etikos pažeidimo požymių. Kita vertus, Komisijos nuomone, teisėjams rekomenduotina susilaikyti nuo proceso dalyvių veiksmų neprocesinio, t.y. nesusijusio su proceso reikmėmis, vertinimo ar komentavimo. TEDK 2013-02-04 Nr. 18 P-1.

Garso įrašė užfiksuota, kad gynėjui sakant baigiamąją kalbą, jis padaręs pauzę, pareiškia teisėjui, jog tikisi, kad pastarasis girdi, ką jis kalba, bei paprašo teisėjo nesinaudoti telefonu. Tai patvirtina faktą, kad teismo posėdžio metu teisėjas turėjo ir naudojo savo mobilųjį telefoną, nors, remiantis jo pateiktais paaiškinimais, minimu atveju galimai tik pasižiūrėjo į telefoną patikrinti, kiek yra valandų. Teisėjų etikos ir drausmės komisija, remdamasi garso įrašu ir advokato išsakyta pastaba teisėjui, daro išvadą, kad teisėjas posėdžio metu nesielgė pavyzdingai ir pagarbiai proceso dalyvių atžvilgiu. Teisėjas neabejotinai turėtų susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kurie proceso dalyviams keltų abejonių, ar būtų nagrinėjantis teisėjas klausosi jų pasisakymų, ar neužsiima su bylos nagrinėjimu nesusijusia pašaline veikla. TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-22.

Teismo posėdžio pirmininkė turėjo imtis atitinkamų priemonių pašalinti kilusius proceso trikdžius (net jeigu jie buvo susiję su posėdžių salės durų varstymu, į salę įeinant kitų bylų proceso dalyviams). Tačiau šiuo atveju, nesiklausant posėdžio metu advokatės sakomos kalbos ir šnibzdantis teismo posėdžių salėje esantiems asmenims, buvo ne tik neužtikrinta teismo posėdžio tvarka, bet tuo pačiu ir parodyta nepagarba tuo metu kalbėjusiai advokatei. Teismo posėdžio pirmininkė nesiėmė reikalingų veiksmų užtikrinti dalykišką bylos nagrinėjimą. Komisijos nuomone, atmetini teisėjos paaiškinimai, kad ji pažeidimo nepadarė, nes savo paaiškiniame teisėjų tarpusavio kalbėjimosi fakto ji nepaneigė, o garso įrašė nėra duomenų, kad dėl kuždesių būtų pareikšta pastabų posėdžio salėje buvusiems asmenims. Todėl Komisija vertina, kad yra pagrindo vadovautis kaip pagrįstais teikimo argumentais, kad teisėjų kolegijos nariai nebuvo pagarbūs ir dėmesingi advokatės pasisakymo metu. Teisėjų etikos ir drausmės komisija sprendė, kad teisėjų kolegijos pirmininkės veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pagarbos žmogui ir pavyzdingumo principų pažeidimo požymių, kas sudaro pagrindą minėtos teisėjos drausminei atsakomybei. TEDK 2013-08-12 Nr. 18 P-18.

Teisėjo procesinis veiksmas – prašymo dėl nušalinimo išsprendimo tvarkos, nustatytos BPK 59 straipsnio 2 dalies 4 punkte, nesilaikymas – teisėjų etikos aspektu vertinamas tik tiek, ar nėra padarytas šiurkštus proceso įstatymo pažeidimas. Šiuo atveju pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad teisėjas neišėjo į pasitarimų kambarį priimti sprendimo dėl pareikšto nušalinimo, nors ir neatitinka procesinio įstatymo nustatytos pareiškimų dėl nušalinimo sprendimo tvarkos, bet nėra tiek svarbus teismo proceso eigos ar labai reikšmingas pareiškėjo teisių nustatymo požiūriu. Proceso metu nutarties pagrįstumas gali būti patikrintas, o pareiškėjui buvo pateiktas aiškus atsakymas į jo pareiškimą. Minėta, kad teisėjo drausminės atsakomybės pagrindu gali būti šiurkštus įstatymo pažeidimas. Teisėjų etikos ir drausmės komisija vertina, kad šiuo atveju vienkartinis procesinės tvarkos nesilaikymas išsprendžiant pareiškimą dėl nušalinimo protokoline nutartimi nesudaro pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei. TEDK 2013-08-12 Nr. 18 P-17.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija vadovaujasi visuotinai pripažintomis nuostatomis, kad teisėjas turi ir gali naudotis saviraiškos laisve ir teise kritikuoti, o šiuo atveju pabrėžia, kad jis turi teisę dalyvauti diskusijose tobulinant teisės aktus ir turi teisę išsakyti savo argumentuotą kritiką dėl pateiktų konkrečių įstatymų pataisų. Naudodamasis šiomis teisėmis ir laisvėmis, teisėjas turi teisę dalyvauti įvairiomis ir moderniausiomis formomis rengiamuose forumuose, tame tarpe, naudotis internetu ir socialinių tinklų galimybėmis. Pasirinkdamas diskusijos vietą, formą, pasisakymo argumentus ir jų pateikimo būdus, teisėjas turi atsižvelgti į tai, kad visais atvejais jis privalo užtikrinti teisėjo profesijos garbę ir prestižą bei teisėjų etikos principų laikymąsi. TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1.

Teisėjas, kuris dalyvauja diskusijoje ar išsako kritiką, turi veikti dalykiškai ir profesionaliai, nemenkindamas kitų asmenų. Tai reiškia, kad jis pirmiausia pasisako dėl diskusijos dalyko, o ne dėl jos dalyvių, taip pat ir vartodamas kreipinius į juos. Diskusijos dalykiškumas reikalauja, kad būtų vengiama argumentų, kreipinių ir išsireiškimų, susijusių su diskusijose dalyvaujančiais asmenimis, jeigu tai nesusiję su nagrinėjamu klausimu. Teisėjų etikos aspektu netoleruotina, kad būtų

kritikuojamas asmuo (pavyzdžiui, pabrėžiant jo profesiją ir išskiriant ją iš kitų asmenų grupių), ypač tada, kai pasirenkamas kandas ir pašiepiantis kritikos stilius. Dėstomi argumentai turėtų būti nukreipti į aptariamą klausimą, o oponento argumentų ar veiksmų kritiką teisėjas turėtų reikšti dalykiškai, santūriai ir korektiškai. TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1.

Dėl teisėjo viešai paskelbtos publikacijos pavadinimo „Dirglioji teisėkūra: Mušk žmoną, bet ne šunį“ TEDK sprendžia, kad publikacijos antraštė yra dviprasmiška. Ji gali būti suprasta kaip toleruojanti ar skatinanti smurtą. Smurto toleravimas yra morališkai nepriimtinas, o jo skatinimas pažeidžia įstatymo reikalavimus. Tokio turinio antraštės teiginį TEDK vertina kaip nederantį su teisėjo pareigų orumu. Teisėjų etikos požiūriu teisėjui nepriimtina remtis moralės požiūriu abejotinais ar jai prieštaraujančiais argumentais, o taip pat toleruoti ar skatinti tai, kas pažeidžia įstatymų reikalavimus. Nors vertinant visos publikacijos kontekste galima suprasti, kad šiuo teiginiu buvo siekiama išryškinti problemą, TEDK pabrėžia, kad teisėjas turi atsižvelgti į savo pareigas ir pasirinkti santūresnes išraiškos priemones šiam tikslui. Šiuo atveju aštraus bei moralės ir teisės požiūriu dviprasmiško turinio antraštė publikuojama čia pat nurodant teisėjo, kaip publikacijos autoriaus, pareigas. Dėl tokių aplinkybių, TEDK nuomone, šis pasisakymas teisėjui nederamas ir teisėjų etikos požiūriu yra nepriimtinas. Atsižvelgiant į tai, teisėjams viešai dėstant savo poziciją (skelbiant straipsnius, publikacijas, komentarus, pasisakant viešai ir kt.) siūlytina vengti naudoti pasisakymus, kurie suvokiami kaip prieštaraujantys moralei ar teisei. Naudodamasis saviraiškos laisve ar kritikuodamas, teisėjas turi teisę pasinaudoti įvairiomis kūrinų formomis, taip pat ir feljetono, tačiau neturi teisės peržengti moralės ir teisės nustatytų ribų. TEDK vertina, kad paskelbtos publikacijos pavadinimo nurodytoji dalis gali būti suprantama ir interpretuojama kaip toleruojanti ar skatinanti veiksmus, kurie visuomenėje vienareikšmiškai suprantami neigiamai, nes yra uždrausti įstatymų, todėl ji pripažintina kaip neatitinkanti teisėjų etikos korektiškumo, santūrumo ir pavyzdingumo reikalavimų. TEDK I 2013-05-06 Nr. 58P-1.

Teisėja nebuvo pakankamai kantri, dalykiška ir korektiška, aiškindamasi kai kurių asmenų vėlavimo į teismo posėdį aplinkybes ir užtikrindama teismo posėdžio tvarką: posėdžio metu su proceso dalyviais kalbėjo pakeltu tonu, moralizuodama kai kuriuos iš jų, nebuvo pakankamai oficiali ir dalykiška, kelis kartus parodė savo susierzinimą. Teisėjos veiksmuose yra pagarbos žmogui ir pavyzdingumo principų pažeidimų požymių, kas sudaro pagrindą kilti teisėjos drausminei atsakomybei. TEDK 2013-10-24 Nr.18 P-26.

TEDK rekomenduoja net ir sudėtingose konfliktinėse situacijose išlaikyti kantrybę, bendrauti mandagiai, dalykiškai, žinoti ar siekiant paaiškinti pareiškėjams išsiaiškinti ir suprantamai pateikti teisinę informaciją. Jei ji susijusi su asmenų procesinėmis teisėmis ar teismo procesinių veiksmų atlikimo tvarka ar terminais, tai informaciją turi teikti remiantis atitinkamo procesinio įstatymo nuostatomis ir vengiant familiarumo. TEDK 2013-12-04 Nr.18 P-28.

Teisėjų etikai keliamų reikalavimų aspektu gali būti nagrinėjamos tik tos teikime nurodytos aplinkybės, kurios susijusios su teisėjos galimai netinkamu elgesiu proceso metu, kuomet teisėja, pareiškėjo teigimu, moralizavo proceso dalyviui, uždavinėjo jiems nekonkrečius ir klaidinančius klausimus, toleravo užgaulų atsakovo apkalbėjimą ir pati savo pasisakymais rodė jam nepagarbą. Teisėja, pirmininkaudama teismo posėdžiams, yra atsakinga už tai, kad bylos nagrinėjimas teisme vyktų dalykiškai, tvarkingai ir kryptingai bei proceso metu būtų išsamiai ištirtos bylos išnagrinėjimui reikšingos aplinkybės, stengėsi pasinaudodama teisinėmis priemonėmis ir savo gyvenimiška patirtimi sutaikyti tėvus, akcentuodama tai, kad jie, atsižvelgdami į savo nepilnamečių vaikų interesus, turi ieškoti kompromiso. Teisėjos veiksmai, tikslinant užduotus klausimus ir siekiant išsiaiškinti jų esmę bei tikslingumą, šiuo atveju negali būti laikomi netinkamais, kadangi buvo nukreipti bylos aplinkybių ištyrimui ir neperžengė nagrinėjamos bylos ribų. Be to, nenustatyta, kad teisėja neaiškiai būtų suformulavusi klausimus ar juos netinkamai uždavusi. Komisija pareiškėjo teikime aprašytą netinkamą teisėjos elgesį traktuoja kaip labai asmenišką ir į save nukreiptą

subjektyvų pareiškėjo vertinimą, tam tikrus teisėjos pasisakymus be pagrindo įvardinant kaip moralizavimą ar nepagarbos rodymą. Pastebėtina, kad civilinės bylos nagrinėjimas galbūt galėjo vykti šiek tiek solidžiau ir dalykiškiau, tačiau atsižvelgiant į aplinkybių visumą, teismo posėdžių metu spręstų klausimų pobūdį ir tvyrojusių įtampą, iš konteksto atskirai paimtų pasisakymų, suteikiant jiems atitinkamą atspalvį, šiuo atveju negalima vertinti kaip sudarančių pagrindą kilti teisėjos drausminei atsakomybei. TEDK 2013-12-04 Nr.18 P-29.

Teisėjas darbe nebuvo dėl pateisinamos priežasties – pablogėjusios sveikatos. Vien tai, kad dėl turimų sveikatos problemų teisėjui nebuvo išduotas nedarbingumą patvirtinantis pažymėjimas, nesudaro pagrindo vertinti, kad teisėjas be priežasties nebuvo darbe. Teisėjo veiksmuose nėra etikos pažeidimų požymių. TEDK 2014-06-30 Nr. 18 P-5

Komisijos buvo prašoma įvertinti, ar yra pagrindas pripažinti, jog teisėja, kelis kartus teismo posėdyje nutraukdama kaltinamojo kalbą ir griežtu tonu nurodydama sakyti paskutinį žodį, bei atidėjusi teismo posėdį ir nepaaiškinusi priežasčių, pažeidė pagarbos žmogui ir pavyzdingumo principus. Komisija nustatė, kad nagrinėtu atveju problema iškilo dėl Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų aiškinimo ir taikymo, t. y. baigiamųjų kalbų bei paskutinio žodžio turinio ir apimties. Komisija pažymėjo, kad teismo posėdžiui vadovauja posėdžio pirmininkas, kuris ir sprendžia, kada asmuo kalba su byla susijusius dalykus, kada ne, ir priima atitinkamus procesinius sprendimus, kad užtikrintų teismo posėdžio tvarką. Nustatyta, kad teisėja kalbėjo mandagiai, dalykiškai, pykčio ar susierzinimo neišreiškė. Teisėja, aiškindama ir taikydama Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas dėl baigiamųjų kalbų ir paskutinio žodžio turinio ir atlikdama posėdžio pirmininkės pareigas, nutraukė pareiškėją, manydama, kad jo kalba neatitinka paskutinio žodžio sampratos.

Komisija sprendė, jog skundžiami teisėjos veiksmai yra tiesiogiai susiję su procesine teisėjo veikla aiškinant ir taikant procesinio įstatymo nuostatas ir tai yra išskirtinai teismo prerogatyva vykdant teisingumą. Komisija neturi teisės tikrinti, ar kaltinamojo kalba atitiko paskutinio žodžio sampratą, negali vertinti, ar ji buvo susijusi su byla, ar ne, nes tai būtų kišimasis į teismo veiklą ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą. TEDK 2015-05-11 Nr. 18 P-12

Teisėjui bendraujant su asmenimis, dalyvaujančiais administracinio teisės pažeidimo bylų procese, kartais pristigdavo pavyzdingumo ir profesionalumo. Komisija darė priekaištą teisėjui dėl nepakankamo dalykiškumo, korektiškumo, kalbėjimo apie su byla nesusijusius dalykus, neaiškaus, dviprasmiško minčių dėstymo, tačiau, apibendrinusi surinktą medžiagą, padarė išvadą, kad nėra pagrindo vertinti, jog teisėjas rodė suinteresuotumą bylos baigtimi, nepagarbą kuriam nors asmeniui, ir nenustatė, kad su dalyvavusiais byloje asmenimis teisėjas kalbėjo nepagarbiai ar nemandagiai. Teisėjas turėtų vengti moralizavimo, replikų, susilaikyti nuo pastabų proceso dalyviams, nekritikuoti ir nekomentuoti jų darbo teismo posėdžio metu (jeigu tai sudaro nagrinėjamos bylos dalyką, apie tokias aplinkybes turi būti išdėstoma teismo procesiniame sprendime). Reikėtų vengti pasisakymų klausimais, kurie nesusiję su bylos esme ir procesu, dėl bylos duomenų ir aplinkybių vertinimo. TEDK 2015-12-14 Nr. 18P-21

Teisėjų etikos kodekse nėra nuostatų kategoriškai draudžiančių teisėjui bendrauti su proceso dalyviais ne teismo proceso metu, todėl savaime teisėjos pokalbis su advokate teisėjų etikos požiūriu nelaikytinas smerktinu. Tai, kad teisėja atrašė elektroninį laišką ir padėjo advokatei už nutartis, nereiškia, kad ji ir prašė jas atsiųsti; teisėjos teigimu, ji tik norėjusi būti mandagi. Iš advokatės elektroninio laiško, kuriame ji rašo, kad po pokalbio su teisėja pasijuto nemaloniai, taip pat negalima daryti kategoriškos išvados, kad teisėja tikrai kalbėjo nemandagiai, įžeidžiančiai, įžūliai ar pan. Tai nelaikytina objektyviu įrodymu, kadangi jame pateikiama advokatės subjektyvi nuomonė dėl buvusio pokalbio turinio. Iš teismo posėdžio garso įrašo nenustatyta, kad teisėja posėdyje būtų kalbėjusi nemandagiai, įžūliai, rodžiusi nepagarbą. Priešingai, teisėja pagarbiai bendravo tiek su advokate, tiek su kitu atsakovo atstovu, su juo aiškinosi bylos aplinkybes

užduodama klausimus, sudarė galimybę išsiaiškinti poziciją ir atidėjo bylos nagrinėjimą, suteikė galimybę advokatei pasisakyti dėl bylos aplinkybių, jos nei pertraukdama, nei kritikuodama. Teisėjos kalboje šališkumas ar suinteresuotumas neįjuntamas. Teisėja taip pat nepasakė, kad advokatė nekompetentinga ar kad ji byloje nieko nedarė; tai tik subjektyvi advokatės interpretacija. TEDK 2016-04-04 Nr. 18 P-5

Teisėjo elgesys nagrinėjant baudžiamąją bylą nebuvo visiškai nepriekaištingas: teisėjas su kaltinamuoju tam tikrais momentais kalbėjo pakeltu balsu, moralizavo, replikavo, buvo nekantrus, rodė susierzinimą kaltinamojo užduodamais klausimais, kaltinamojo gynėjui pasakius, kad teismas uždavė pusiau menamą klausimą, teisėjas susierzinęs, nepagarbiai pasakė, kad „teismo reikalas, kokį – menamą ar nemenamą. Būsit teisėjas, galėsit tvarkytis“. Komisija, įvertinus aplinkybę dėl proceso sudėtingumo bei Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas, darė išvadą, kad teisėjas, vadovaudamas procesui, turėjo teisę nutraukti su bylos esme nesusijusius kaltinamojo pasisakymus, klausti, kaip užduotas klausimas siejasi su byla, šalinti tuos klausimus, kurie su ja nesusiję ir pan., tačiau tai darydamas, teisėjas turėjo elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo vardas ir nepakenkta teismo autoritetui.

Komisija, atsižvelgdama į teisėjams keliamus dalykiškumo ir mandagumo reikalavimus, teisėjams rekomenduoja dėl veiksmų ir kalbėsenos konkrečiose teismo posėdžio situacijose:

- vadovaujant teismo posėdžiui kalbėti trumpai, aiškiai, nesikartoti, nesivelti į diskusijas su dalyvaujančiais byloje asmenimis;

- imtis priemonių užtikrinti pasisakymus tokia tvarka, kad keli dalyvaujantys asmenys nekalbėtų vienu metu; kai kalba posėdžio dalyvis, teisėjas neturi leisti tuo metu kalbėti kitiems asmenims, o pats teisėjas, norėdamas užtikrinti tvarką teismo posėdyje ar grąžinti kalbėtoją prie bylos esmės, gali kalbantįjį nutraukti (pertraukti) įsiterpdamas, tačiau prieš tai mandagiai atsiprašęs kalbančiojo;

- nutraukiant (pertraukiant, įsiterpiant, susidarius galimybei) proceso dalyvių kalbą dėl to, kad ji nesusijusi su bylos esme, išsakyti pastabą pasiūlymo forma ir ramia intonacija, o ne formuluojant klausimus, replikuojant, samprotaujant bereikšmėmis frazėmis, tuščia retorika, polemizuojant su kalbėtoju, vertinant pasisakymus ar pan. Pavyzdžiui, vietoje klausimų ir replikų: „Ko siekiat klausimu?“, „Ar Jūs, tamsta, neatsimenate? Tai kam klausiat?“, „Jūs tikrinat žmonių atmintį?!“ ir pan., rekomenduotina sakyti: „Siūlytume grįžti prie bylos esmės“, „Prašome kalbėti klausimais, susijusiais su byla“ ir pan.;

- patartina vengti klausimų ar teiginių, kurie yra moralizuojamojo pobūdžio, neaiškios paskirties ir turinio, nieko nepasakantys ir pertekliniai. Pavyzdžiui, jeigu asmuo kartojasi, kalba neaiškiai, patartina jam tiesiog taip ir pasakyti: „Tai jau kalbėjote, prašome nesikartoti“, „Prašome paaiškinti dėl ...“, „Ką reiškia Jūsų pasakymas ...“;

- siūlytina kalbėti aiškiai, konkrečiai prašyti patikslinti teiginius ar jų dalis, klausti, ką asmuo norėjo pasakyti savo išsireiškimu, o ne vien replikuoti tokiais bereikšmiais posakiais kaip: „Ar neaišku?“, „Ar galit man paaiškint protingai?“ ir pan. Žodis „protingai“ tokiaime kontekste gali būti suprantamas kaip vertinamoji nuostata, kuri šiuo atveju dviprasmiška ir perteklinė;

- patartina teisėjui vengti pasisakymo dėl byloje esančių duomenų apibendrinimo ir jų vertės nusakymo tokiais pasakymais, kaip: „Nėra jokių įrodymų, kad ...“. Tokie teiginiai paprastai naudojami kaip procesinio dokumento (protokolinės ar atskirai surašomos nutarties, sprendimo, nuosprendžio, nutarimo) išvada ar motyvas priimant sprendimą dėl bylos esmės, pasiūlant išreikalauti įrodymus ir kt. Teisėjo teismo posėdyje kitais tikslais pasakomas teiginys apie esamų įrodymų vertinimą gali būti traktuojamas kaip išankstinis teisėjo nuomonės sakymas. TEDK 2016-05-30 Nr. 18 P-6

Komisija nustatė, kad teisėja, spręsdama kaltinamojo pateiktus procesinius prašymus, vėlėsi į diskusijas, kurios, tam tikrais posėdžio epizodais peraugdavo į ginčą su kaltinamuoju, replikavo ir kartais nereikalingai komentavo kaltinamojo pasisakymus. Teisėja teismo posėdžiuose stengėsi paprastai, suprantamai ir mandagiai kaltinamajam paaiškinti proceso tvarką ir reikalavimus bei

priimtų procesinių sprendimų dėl jo prašymų motyvus, tačiau epizodiškai, tam tikrais posėdžio momentais, netekdavo kantrybės, pakeldavo balsą, nutraukdavo kaltinamąjį ar griežtu tonu jį nutildydavo. Teisėja į visus proceso dalyvius, taip pat į kaltinamąjį, kreipiasi pagarbiai, tačiau viename teismo posėdžio garso įrašė girdėti, kad kilus diskusijai ir ginčui tarp kaltinamojo ir prokuroro, teisėja, stengdamasi suvaldyti procesą, spontaniškai, nesąmoningai kaltinamajam pasakė „palauk“. Iš teismo posėdžių garso įrašų nebuvo pagrindo spręsti, kad teisėja grasino kaltinamajam ir vertė jį duoti parodymus prieš save. Komisija darė išvadą, kad teisėjos elgesys nagrinėjant baudžiamąją bylą nebuvo visiškai nepriekaištingas, tačiau atsižvelgė į tai, kad pagal Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas, teisėja, vadovaudamas procesui, turėjo teisę nutraukti su bylos esme nesusijusius kaltinamojo pasisakymus, reikalauti laikytis proceso tvarkos, klausti, kaip pareiktas prašymas siejasi su byla, tam tikrais atvejais, kiek reikalinga procesui vadovauti ir suvaldyti, turėjo teisę kalbėti garsiau ir griežtesniu tonu, be to, teismo procesas buvo itin sudėtingas, teisėja ne kartą drausmino proceso dalyvius, jai reikėjo pastangų ir didelės kantrybės procesui suvaldyti, todėl drausmės bylą atsisakė iškelti. TEDK 2017-01-23 Nr. 18P-1

Komisija išaiškino, kad teisėjas net ir sudėtingose, konfliktinėse situacijose turi išlaikyti kantrybę, bendrauti mandagiai, dalykiškai, nevertoti žodžių ar formuluočių, dėl kurių gali kilti tam tikrų interpretacijų, dviprasmybių. Kalbėdamas teisėjas visada turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti su bylos nagrinėjimu nesusijusių dalykų bei asmeninių vertinimų. Teisėjas visose situacijose turi elgtis ir kalbėti taip, kad būtų išsaugotas geras teisėjo vardas ir nepakenkta teismo autoritetui. Komisija, įvertinusi teikimą, išklausiusi baudžiamosios bylos teismo posėdžių garso įrašus, nustatė, kad teisėjo elgesys nagrinėjant baudžiamąją bylą nebuvo nepriekaištingas: teisėjas su kaltinamuoju tam tikrais momentais kalbėjo itin pakeltu balsu, moralizavo ir replikavo, buvo nekantrus, rodė susierzinimą dėl kaltinamojo nežinojimo ir proceso reikalavimų nesupratimo, netenkindamas kaltinamojo prašymų, neaiškiai ir nekorektiškai motyvuodavo priimtą sprendimą, o emociškai replikuodavo. Kaltinamasis dėl tokio teisėjo elgesio ir bendravimo buvo sutrikęs, pasimetęs. Komisija, įvertinusi aplinkybę, kad teisėjas paaiškiniame Komisijai nurodo manantis, jog jo elgesys ir kalbėjimo tonas teismo posėdžiuose buvo tinkamas, o pareiškėjos skundo teiginiai išgalvoti, sprendė, kad teisėjo elgesys teismo posėdžio metu yra nesuderinamas su teisėjams keliamais etikos reikalavimais, todėl iškėlė drausmės bylą. TEDK 2017-03-13 Nr. 18P-2

TGT sprendimai:

Teisėjas neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iš karto po jo paskelbimo. TGT vertinimu, nors teisėjas paaiškino, kad su asmeniu geranoriškai susitarė, jog jis atvyks pasiimti sprendimo kitą jam patogią dieną, tai negali būti pateisinama priežastis nesilaikyti CPK reikalavimų. TGT 2010-06-14 Nr. 21P-5.

Teisėja, vykdydama pareigines funkcijas, ne visada tinkamai organizavo savo darbą, ne visada elgėsi pareiškusiai, rūpestingai ir atidžiai: pasiėmė nemokamų atostogų, nors tomis dienomis turėjo daug darbo, neatvyko į darbą be pateisinamos priežasties, daug kartų nesilaikė įstatymų nustatytų pirmojo teismo posėdžio baudžiamosios bylose paskyrimo, procesinių dokumentų surašymo, paskelbimo terminų ir procesinių dokumentų nuorašų išsiuntimo tvarkos, tuo aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas.

Teisėja sistemingai nesilaikė BPK nustatytų terminų, keletą kartų nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad įvyktų teismo posėdis, nepakankamai kontroliavo jos nurodymus vykdančios posėdžių sekretorės darbą, surašant nuosprendžius buvo neatidi ir nerūpestinga, rašymo apsirikimus taisė pažeidžiant procesines jų taisymo taisykles, pavieniais atvejais atskirose baudžiamosiose bylose laiku neišsprendė bausmių bendrinimo nuteistajam klausimo, nenurodė nuosprendyje jo apskundimo tvarkos, neįteikė nuosprendžio nuorašų proceso dalyviams, nesiėmė priemonių, kad bylose dalyvaujantys asmenys pateiktų nustatytos formos medicininės pažymas dėl ligos. Dėl teisėjos nemokamų atostogų ir neatvykimo į darbą nebuvo atlikta keletas procesinių

veiksmų jos nagrinėtose baudžiamosiose bylose. Teisėja, padarydama šiuos pažeidimus, pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2010-06-14 Nr. 21P-6.

Teisėja nesilaikė civilinių bylų nagrinėjimo, tvarkymo ir saugojimo reikalavimų, taip pat protokolų ir kitų procesinių dokumentų surašymo terminų, laiku neperdavė bylų raštinei, vilkino civilinių bylų nagrinėjimą. TGT daro išvadą, kad teisėja aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas ir pažeidė 14 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 punktus, nes profesinėje veikloje teisėjas savo elgesiu bei drausme privalo rodyti pavyzdį, būti punctualus, nežeminti teisėjo vardo, saugoti savo profesijos garbę ir prestižą, visada veikti profesionaliai. TGT 2011-03-21 Nr. 21P-3.

Teisėjas neužtikrina tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: šešiolikoje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; dvidešimt trijose bylose dėl administracinės nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; dvidešimt vienoje byloje asmenys buvo nubauti arba jiems paskirta bauda buvo pakeista į areštą, jų tinkamai neinformavus apie teismo posėdį. Teisėjas tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų; viena byla teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; bylose, kuriose buvo priimta nutartis pratęsti administracinės nuobaudos skyrimo terminą, ilgą laiką nebuvo atliekami jokie procesiniai veiksmai, o vėliau iš karto buvo priimtas procesinis sprendimas teiseną nutraukti. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. TGT 2011-04-26 Nr. 21P-5.

Teisėjas neužtikrina tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: dvidešimtyje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; vienuolikoje bylų dėl nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; trisdešimt trijose bylose nebuvo atsakymų į teismo pavedimus dėl asmenų atvesdinimo, gyvenamosios vietos nustatymo; trys bylos teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; keturiose bylose nuo vieno byloje atlikto veiksmo iki kito buvo praėjęs nepateisinamai ilgas laiko tarpas. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. TGT 2011-05-31 Nr. 21P-7.

Teisėja, nagrinėdama ATP, baudžiamąsias ir civilines bylas, neužtikrina tinkamo savo darbo organizavimo – daugelyje šių bylų nesilaikė jų nagrinėjimo tvarkos ir terminų, tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų, pažeidė proceso dalyvių teisę į greitą ir operatyvų teismo procesą: 1) nagrinėdama ATP bylas, pažeidė terminus; šias bylas nagrinėjo nesilaikydama įtvirtintų procedūrų; nėra duomenų apie ATP bylose teisėjos priimtų nutarimų nuorašų išsiuntimą proceso dalyviams; 2) baudžiamosiose bylose pažeidė procesinių sprendimų įteikimo (išsiuntimo) terminus; nesilaikė BPK 240 straipsnio 2 dalies, 414 straipsnio 4 dalies, 420 straipsnio 1 dalies, 302 ir 308 straipsnių bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimo reikalavimų; 3) civilinėse bylose pažeidė ieškinių, pareiškimų priėmimo, pasirengimo civilinių bylų nagrinėjimui tvarką; skirdama parengiamuosius teismo posėdžius, pažeidė CPK 228 ir 229 straipsniuose įtvirtintus reikalavimus; pažeidė bylų išnagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų išsiuntimo, laikinųjų apsaugos priemonių taikymo terminus; pažeidė bylų dėl teismo įsakymų ir teismo leidimų išdavimo, taip pat dėl vykdymo išlaidų priteisimo nagrinėjimo tvarką ir terminus. Teisėja jai padedantiems teismo darbuotojams nebuvo reikli ir neužtikrina, kad procesiniai sprendimai nustatyta tvarka ir laiku būtų paskelbti sistemoje „LITEKO“: pažeisti Lietuvos teismų informacinės sistemos nuostatų 37 punkto reikalavimai duomenis į vietinę duomenų bazę įrašyti (įkelti) per nustatytą trijų darbo dienų terminą; keliose išnagrinėtose bylose procesiniai sprendimai į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įkelti anksčiau nei jie buvo priimti (paskelbti); ne visada į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įrašoma (įkeliamą) teisėjos išnagrinėtoje byloje priimto procesinio sprendimo nuasmeninta versija. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 punktų, 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktų pažeidimus. TGT 2011-11-25 Nr. 21P-9.

Teisėja, būdama nukentėjusiąja baudžiamojoje byloje, kurioje jos dalyvavimas teismo posėdžiuose pripažintas būtinu, neatvykdama į teismo posėdžius, apie kuriuos buvo tinkamai informuota, ir nepranešdama apie neatvykimo priežastis, nesilaikė TEK 14 straipsnio 1, 2 punktu bei 15 straipsnio 1 punkto reikalavimų ir taip pažemino teisėjo vardą bei pakenkė teismo autoritetui. TGT 2012-04-27 Nr. 21P-6.

Teisėjas savo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio, teises ir pareigas turėtų įgyvendinti taip, kad būtų laikomasi ir TEK. Teisėjas privalo grįsti savo pasisakymus neutralumu, korektiškumu, mandagumu bei santūrumu, kad būtų išlaikyta atitinkama pusiausvyra tarp laisvės į nuomonės reiškimą ir teisėjo pareigų kilnumo išsaugojimą. Jis gali dalyvauti debatuose dėl teisėjų ir teismų veiklos tobulinimo, tačiau privalo vengti bet kokių nepagrįstų vertinimų ir (arba) pasisakymų, kuriais gali būti kompromituojamas konkrečių teisėjų nepriklausomumas bei jų nešališkumas vykdant teisingumą.

Teisėjos pasisakymas netoleruotinas, neatitinkantis santūrumo, mandagumo ir korektiškumo reikalavimų, nes buvo vartojama netinkama leksika, reiškiamą panieką kitiems visuomenės nariams; pasisakymas apie teisėjus yra užgaulus, nemandagus bei netaktiškas, juo išreikšta neigiama nuomonė apie konkrečius teisėjus ir jie viešai apkaltinti. Faktinių duomenų apie teisėjos interviu nurodytas aplinkybes nėra. Teisėja suprato savo pasakytų teiginių reikšmę ir jų padarinius, taip pat tai, kad jos išsakyti teiginiai bus paskleisti per visuomenės informavimo priemones. Taip kalbėdama teisėja akivaizdžiai siekė diskredituoti jai neįtikėjusius teisėjus, sumenkinti jų ir teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, autoritetą. TGT padarė išvadą, kad teisėja šiurkščiai pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 5, 6 ir 7 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų, 16 straipsnio 1 punkto reikalavimus. TGT 2012-12-23 Nr. 21P-10.

Teisėja teismo posėdžių metu nevengė griežtesnių pasisakymų, pastabų, ne itin pagarbių ir mandagių frazių, taip pat replikų, adresuotų proceso dalyviams apie jų asmeninio gyvenimo aplinkybes. Teisėjų garbės teismas vertino, kad teisėja, pati turėdama būti mandagaus ir pavyzdingo elgesio etalonas kitiems proceso dalyviams, nebuvo pakankamai kantri, dalykiška, oficiali ir korektiška proceso dalyvių atžvilgiu, vesdama teismo posėdį bei užtikrindama teismo posėdžio tvarką. Aptartas teisėjos elgesys, nepriklausomai nuo teismo posėdžio eigos, yra nesuderinamas su teisėjui keliamais etikos reikalavimais ir pažeidžiantis Teisėjų etikos kodekse įtvirtintus pagarbos žmogui, padorumo ir pavyzdingumo principus. Tokiu teisėjos elgesiu buvo išreikšta nepagarba proceso dalyvių teisėms, teisėjos viešai išsakytos frazės bei pastabos proceso dalyviams galėjo būti suprastos nevienareikšmiškai, pažeisti proceso dalyvių, kuriems šios frazės buvo adresuojamos, orumą. Šie pažeidimai negali būti pateisinami laiko stoka ar dideliu darbo krūviu. TGT 2014-11-03 Nr. 21P-5

Teisėjų garbės teismas konstatavo, kad advokatei nežymiai pavėlavus į teismo posėdį dėl užimtumo kitoje byloje, teisėja posėdžio metu jai priekaištavo, kad advokatė apie tai tinkamai neinformavo teismo. Vėluojant atvykti į posėdį kaltinamajam ir jo gynėjai apie tai pranešus bylą nagrinėjančiai teisėjai, teisėja pakeltu tonu ėmė klausinėti, kodėl gynėja leidusi vėluoti savo ginamajam bei įsakmiai liepusi jai paskambinti ir jį įspėti, kad bus imtasi sankcijų, o advokatei atsisakius tai daryti, pati paskambino kaltinamajam ir pakeltu tonu ėmė aiškintis, kur jis yra ir kodėl apie vėlavimą neinformavo teismo. Teisėja neprocesine tvarka telefonu bendraudama su kaltinamuoju pakeltu tonu teiravosi, ar jis žino, kad teismas gali spręsti klausimą dėl kardomosios priemonės jam pakeitimo. Teisėja rodė savo susierzinimą. Nepaisydama proceso dalyvių siūlymo padaryti kelių minučių pertrauką, kol atvyks kaltinamasis, išskubėjo į pasitarimų kambarį ir priėmė nutartį, kuria kaltinamajam už vėlavimą skyrė baudą, ir tik paskelbusi nutartį aiškinosi su kaltinamuoju vėlavimo priežastis, o advokatams dėl jų elgesio pareiškė įspėjimus. Teisėjų garbės teismo vertinimu, teisėjos elgesiu teismo posėdžio metu buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui. TGT 2014-02-24 Nr. 21P-2

Atsižvelgdamas į drausmės bylos medžiagoje užfiksuotą teisėjo bendravimą su proceso dalyviais, Teisėjų garbės teismas konstatavo, kad teisėjas, pats turėdamas būti mandagus ir pavyzdingo elgesio etalonas kitiems proceso dalyviams, nebuvo pakankamai kantrus, mandagus, oficialus ir korektiškas proceso dalyvių atžvilgiu, vesdamas teismo posėdį bei užtikrindamas teismo posėdžio tvarką. Teisėjų garbės teismas pažymėjo, kad aptartas teisėjo elgesys, nepriklausomai nuo teismo posėdžio eigos, yra nesuderinamas su teisėjui keliamais etikos reikalavimais, tokiu teisėjo elgesiu buvo parodyta nepagarba proceso dalyvių teisėms, teisėjo viešai išsakytos frazės bei pastabos proceso dalyviams galėjo pažeisti tų asmenų, kuriems šios frazės buvo adresuojamos, t. y. proceso dalyvių, orumą. Teisėjų garbės teismas atsižvelgė į tai, kad padaryti pažeidimai buvo vienkartinio pobūdžio, teisėjas taip pasielgė spontaniškai, nėra duomenų, kad jis anksčiau būtų daręs panašaus pobūdžio etikos pažeidimus. Jis charakterizuojamas teigiamai, turi ilgametę darbo patirtį, visiškai pripažino savo kaltę, suprato savo neetiško elgesio neigiamą poveikį teisėjo autoritetui, dėl padaryto pažeidimo nuoširdžiai gailėjosi ir išgyveno. Teisėjų garbės teismas sprendė, kad drausminės bylos iškėlimas, jos nagrinėjimo procesas teisėjui jau padarė teigiamą poveikį, kad jis tolesniame teisėjo darbe laikytųsi etikos reikalavimų, todėl teisėjo drausminės atsakomybės tikslai šioje drausmės byloje bus pasiekti, neskiriant teisėjui drausminės nuobaudos, o apsiribojant drausmės bylos svarstymu. TGT 2017-07-03 Nr. 21P-3

LAT nutartys:

Teisėja, viešai kaltindama kitą teisėją nusikalstamos veikos padarymu, siekdama spaudoje ją sumenkinti, padaryti paniekos vertu žmogumi, taip pat per visuomenės informavimo priemones reikšdama nuomonę, kad teismuose, prokuratūroje ir kt. susidaręs pedofilų klanas, todėl konkreti byla niekada nebus nešališkai ir išsamiai išnagrinėta, pažeidė TEK 14 straipsnio 1 punktą. LAT 2011-05-05 nutartis byloje Nr. 1P-381/2011.

15 straipsnis. Pareigingumas

Vadovaudamasis pareigingumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų;
- 2) surašyti procesinius dokumentus taip, kad jie atitiktų įstatymų ir valstybinės kalbos reikalavimus;
- 3) savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai;
- 4) gilintis į nagrinėjamų bylų esmę, vengti skubotumo ir paviršutiniškumo, tačiau nevilkinti teismo proceso;
- 5) reaguoti į kitų teisėjų, prokurorų ir advokatų padarytus įstatymų bei profesinės etikos pažeidimus.

BTEP:

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

- 6.1 Teisėjo pareigos yra svarbesnės už jo kitą vykdomą veiklą.
- 6.5 Teisėjas turi vykdyti visas teisėjo pareigas, įskaitant ir veiksmingą, teisingą bei pakankamai greitą sprendimų priėmimo procesą.
- 6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

TEDK:

Byloje nebuvo daromas garso įrašas, teisėjas, neužtikrindamas nustatytų taisyklių [dėl įrašo darymo] laikymosi, buvo nepakankamai pareigingas. TEDK 2011-2-3.

Teismo nutarties neišsiuntimas laiku yra organizacinio pobūdžio klaida, kuri įvyko ne dėl teisėjų, o raštinės darbuotojų, kurie yra atsakingi už dokumentų išsiuntimą, kaltės – šis argumentas nėra pagrindu kelti teisėjams drausmės bylą. TEDK 2010-7-3.

Buvo pažeistas LR CPK 228 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas terminas, tačiau tam yra objektyvios pateisinančios priežastys – dėl didelio teismo darbo krūvio; byla buvo paskirta nagrinėti parengiamajame teismo posėdyje nustatyta eilės tvarka. Komisija nevertina, kad buvo piktybiškai padarytas pažeidimas. TEDK 2010-7-5.

Komisija pažymi, kad netinkamas dokumento įsiuvinimas į bylą yra teismo posėdžių sekretorės, o ne teisėjos darbo klaida. TEDK 2010-7-10.

Sprendimą dėl pareiškėjo skundo teisėjas priėmė 45 dienomis pažeisdamas įstatymo nustatytus terminus – TEK 15 straipsnio 1 dalies reikalavimų pažeidimas. TEDK 2010-10-4.

Prašymo nagrinėjimas užtruko dėl objektyvių priežasčių. Teismo pirmininkė informavo pareiškėją apie prašymo nagrinėjimo pratęsimo priežastis, išreikalavo bylą, o ją gavusi iš karto parengė ir išsiuntė jai atsakymą. TEDK 2010-10-7.

Atskirasis skundas, teismui pateiktas 2010 m. kovo 15 d., apeliacinės instancijos teismui išsiųstas tik 2010 m. birželio 2 d. Atskirasis skundas iš pradžių buvo persiųstas prijungimui prie bylos, kuri šiam teismui buvo perduota nagrinėti pagal teisingumą. Bylą grąžinus nagrinėti apylinkės teismui, apygardos teismas pavedė apylinkės teismui paruošti reikiamą medžiagą atskirojo skundo nagrinėjimui. Užsitęsęs skundo išsiuntimas apeliacinės instancijos teismui šiuo atveju nesudaro pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei. TEDK 2010-11-2.2.

Dėl argumento, kad teisėja pažeidė LR BPK 151 straipsnio 5 dalyje įtvirtintus terminus, Komisija nustatė, kad šis terminas buvo nežymiai pažeistas dėl objektyvių priežasčių (reikėjo išsireikalauti ikiteisminio tyrimo medžiagą, su ja tinkamai susipažinti bei, paskyrus skundo nagrinėjimo posėdį, apie posėdžio laiką ir vietą informuoti suinteresuotus asmenis). Nežymiai užsitęsęs skundo nagrinėjimas nesudaro pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei. TEDK 2010-11-4.

Dėl teiginių, kad teisėja priimdama nutartį klastojo duomenis bei nurodė melagingą informaciją, Komisija pažymi, kad pagal jai suteiktą kompetenciją neturi įgaliojimų vertinti šių pareiškėjos teiginių – dokumentų klastojimas yra nusikalstama veika, numatyta LR BK, todėl pareiškėja turi teisę kreiptis, kad būtų atliktas tyrimas. TEDK 2010-11-4.

Bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas yra procesinis ir jį gali išspręsti tik teismas, nagrinėjantis bylą. TEDK 2010-11-7.

Teismo pirmininkė, kurį laiką nepastebėjusi ir leisdama susidaryti situacijai, kad administracinės bylos vykdymui būtų išsiųstos pavėluotai arba iš viso neišsiųstos, šiais savo veiksmais neužtikrino reikiamos teismo vidaus ir darbuotojų darbo kontrolės – pažeidė pareigingumo principą. TEDK 2010-14-1.

Nutartis buvo paskelbta ne teismo posėdžių salėje dėl objektyvių priežasčių, t.y. nagrinėjamu atveju teismo posėdžių salėje nebuvo sąlygų paskelbti nutartį. TEDK 2010-14-4.

Teisėja skundą turėjo išnagrinėti per 5 dienas nuo skundo gavimo, o sprendimą priėmė praėjus daugiau nei 1 mėn. – teisėjos veiksmai vertintini kaip TEK 15 straipsnio 1 dalies reikalavimų pažeidimas. TEDK 2010-14-6.

Sprendimą dėl pareiškėjo skundo teisėja priėmė pažeisdama įstatymo nustatytus terminus – TEK 15 straipsnio 1 dalies reikalavimų pažeidimas. TEDK 2010-15-1.

Bylos nagrinėjimas teisme užsitęsė dėl objektyvių priežasčių – dėl šalių pateiktų prašymų nagrinėjimo, ekspertizės skyrimo, didelio teisėjo darbo krūvio, teisėjo turėtų atostogų ir pan. Pagal priežastis, dėl kurių teismo posėdžiai buvo atidėti, Komisija daro išvadą, kad nėra pagrindo pripažinti, jog procesas byloje nebuvo pakankamai operatyvus ar byla buvo vilkinama. TEDK 2010-15-3.

Teisėjo nebuvimas darbe, jei tuo metu jis nenagrinėja bylų, nesudaro pakankamo pagrindo svarstyti teisėjui drausmės bylos iškėlimo klausimo. TEDK 2010-15-7.

Sprendimą dėl ieškinio priėmimo teisėjas priėmė pažeisdamas įstatymo nustatytą terminą – TEK 15 straipsnio 1 ir 3 dalies reikalavimų pažeidimas. TEDK 2011-1-2.

Teisėjo veiksmuose yra pareigingumo principo pažeidimo požymių, nes jis neužtikrino nepriekaištingo savo pareigų atlikimo, jog nagrinėjant bylas nebūtų pažeisti įstatymų nustatyti procesiniai terminai, tačiau nėra jokių duomenų, kad taip nutiko dėl teisėjo tyčinės kaltės ar vengimo šias pareigas atlikti. TEDK 2011-2-3.

Teisėja, nesuteikdama advokatui teisės pasisakyti bei pateikti naujus įrodymus, apribojo jo galimybę pasinaudoti procesinėmis teisėmis. Teisėja nepakankamai dėmesingai reagavo į proceso dalyvio pareiktą prašymą ir neužtikrino, kad protokole būtų nurodyta, kaip išspręstas prašymas bei išdėstyti jo motyvai. Komisija šiuos teisėjos veiksmus vertina kaip TEK įtvirtintų pagarbos žmogui ir pareigingumo principų pažeidimą (6 str. 3, 5 p., 15 str. 2, 3 p.). Byloje nebuvo daromas garso įrašas, teisėja, neužtikrindama nustatytų taisyklių laikymosi, buvo nepakankamai pareiginga. TEDK 2011-2-3.

Teisėja procesinius veiksmus atliko pakankamai operatyviai. Teisėjai nuo pat ieškinio pareiškimo teisme dienos kilo abejonių dėl ieškovo reikalavimų teisingumo, civilinės bylos iškėlimas teisme užsitęsė dėl objektyvių priežasčių, kadangi byla kartą buvo apeliacinės instancijos teisme, taip pat kartą buvo siūsta specialiajai teisėjų kolegijai. Taigi, nėra pagrindo teigti, jog teisėja tyčia vilkino bylą ar buvo nepareiginga. TEDK 2011-2-4.

Nors teisėjas ne visada laiku atliko savo pareigas ir tam tikrais atvejais pažeidė įstatymų nustatytus procesinius terminus, tačiau nėra jokių duomenų, kad taip įvyko dėl teisėjo tyčinės kaltės ar vengimo atlikti savo pareigas. TEDK 2011-2-5.

Terminas buvo praleistas dėl objektyvių priežasčių – didelio teisėjos darbo krūvio ir turėtų kasmetinių atostogų. Komisija pažymi, kad vienkartinis procesinio termino praleidimas, esant objektyvioms tai pateisinančioms priežastims, savaime nereiškia teisėjos aplaidaus pareigų atlikimo ir nesudaro pagrindo spręsti, kad yra teisėjo drausminio pažeidimo požymiai. TEDK 2011-3-1.

Nežymus vienkartinis procesinio termino praleidimas savaime nesudaro pagrindo spręsti teisėjo drausminės atsakomybės klausimo. Duomenų apie tai, kad teisėja tyčia būtų vilkinusi bylos nagrinėjimą ar aplaidžiai atlikusi savo pareigas ir dėl to bylos nagrinėjimas būtų užsitęsęs, nenustatyta. TEDK 2011-3-3.

Komisija neturi teisės kištis į teismo procesinę veiklą ir vertinti teisėjų priimtų procesinių sprendimų teisėtumo ir pagrįstumo. Kita vertus, teisėjų nekompetencija ir neprofesionalumas, priimant procesinius sprendimus, sudaro pagrindą svarstyti teisėjų drausminės atsakomybės klausimą. Šiuo atveju Komisija vertina, kad apygardos teismo teisėjos, sprendamos dėl bylos nepriimtumo bendrosios kompetencijos teisme, nesivadovavo specialios teisėjų kolegijos nutartimis, kuriose 2006-2010 metais buvo aiškiai pasisakyta dėl bylų teisingumo. Specialiosios teisėjų kolegijos nutartyse sprendžiamas kiekvienas atvejis individualiai, bet šiuo klausimu kolegijos praktika yra aiški, nuosekli ir ilgametė. Teisėjų kolegija formaliai, tik apsiribodama žodine ieškinių traktuote sprendė dėl bylos pobūdžio, neįvertino, kad tai yra byla dėl vaiko teisių ir tokiose bylose teismas turi veikti aktyviai. Siaurai suprasdamos ir vertindamos ieškinyje nurodytus reikalavimus teisėjų kolegijos teisėjos neiškėlė ir nemotyavo, kodėl nesivadovauja Specialiosios teisėjų kolegijos nutartyse padarytomis išvadomis dėl iš esmės analogiško atvejo. Komisijos nuomone, teisėjų kolegija pernelyg formaliai pasižiūrėjo į pateikto reikalavimo dalyką, tačiau ne į pačią santykių esmę ir bylos specifiką. Komisija daro išvadą, kad teisėjų veiksmuose yra TEK įtvirtinto pareigingumo principo pažeidimo požymių (teisėjas privalo savo pareigas atlikti profesionaliai, gilintis į nagrinėjamų bylų esmę). Šiuo atveju pasireiškė teisėjų nepakankamas profesionalumas bei kompetencijos stoka. TEDK 2011-5-6.

Rašymo apsirikimo Komisija negali vertinti kaip šiurkštaus nusižengimo dėl kurio reikėtų teisėjai kelti drausmės bylą. Atkreiptinas dėmesys, kad teisėjo drausminės atsakomybės pagrindas yra akivaizdus ir šiurkštus teisėjo pareigų netinkamas vykdymas, o ne bet koks net ir mažiausias padarytas rašymo apsirikimas. Lydraštyje, su kuriuo byla buvo siunčiama į apeliacinę instanciją, buvo padaryta rašymo apsirikimo klaida, tačiau vien tai, Komisijos vertinimu, nesudaro pakankamo pagrindo teisėjai iškelti drausmės bylą. TEDK 2011-6-1.

Teisėjo (šiuo atveju – teismo pirmininko) drausminė atsakomybė gali atsirasti tik už akivaizdų (aiškų) pareigos neatlikimą. Teismo pirmininko veikloje yra tam tikrų administravimo trūkumų, tačiau negalima teigti, kad jie neabejotinai sudaro drausminės atsakomybės pagrindą. Komisija akivaizdžių pažeidimo požymių teismo pirmininko veiksmuose nenustatė. Teismo pirmininkas ėmėsi neatidėliotinių ir reikiamų priemonių pažeidimui užfiksuoti, tinkamai įforminti, nedelsiant išsamiai ištirti, nėra jokių duomenų apie ketinimus nuslėpti incidentą ar atskiras jo aplinkybes. Komisija vertina, kad teikime nurodyta aplinkybė dėl faktiškai nevisiškai veiksmingo ar neefektyvaus administravimo sudaro pagrindą svarstyti dėl teismo vadovo nepakankamo reiklumo, kuris savaime neleistų susidaryti tokioms situacijoms. Komisijos nuomone, šios nustatytos aplinkybės negali būti kvalifikuojamos kaip teisėjo, kuris veikė kaip teismo administravimo pareigūnas, aiškus pareigos neatlikimas, galintis sudaryti pagrindą drausminei atsakomybei. Teismo vadovo dalykinių savybių vertinimas neįeina į Komisijos kompetenciją ir tai nėra susiję su drausminės atsakomybės taikymu. Tokios aplinkybės gali būti pagrindas spręsti klausimą dėl gebėjimo tinkamai vadovauti teismo kolektyvui ir administravimo teisme gerinimo. Nustatyti tam tikri administracinės veiklos trūkumai nesudaro pagrindo spręsti pirmininko drausminės atsakomybės klausimą. TEDK 2011-6-3.

Teisėja, rengdama procesinius dokumentus, nebuvo pakankamai atidi, nes pasirašydama nutartį, nepastebėjo nutartyje esančio su nagrinėjama byla nesusijusio teksto, kas rodo tam tikrą teisėjos aplaidumą. Komisija tai vertina kaip TEK įtvirtinto pareigingumo principo pažeidimo požymius. TEDK 2011-7-2.

Teisėja nesilaikė CPK reikalavimo, kad sprendimo nuorašas privalo būti įteiktas teismo posėdyje dalyvaujantiems asmenims jų pareikalavimu, – toks tarnybinių pareigų neatlikimas šiuo atveju vertinamas kaip teisėjos nusižengimas TEK 15 straipsnio 3 punkte įtvirtintam pareigingumo principui. TEDK 2011-7-3.

Teisėjas turi imtis veiksmų, kad bylos būtų išnagrinėtos kuo operatyviau ir per įmanomai trumpiausią laiką. Teisėja nesiėmė pakankamai priemonių skatinti procesą ir nebuvo pakankamai reikli proceso dalyviams, kad byla būtų išnagrinėta greičiau. Ji turėjo imtis atitinkamų organizacinių veiksmų ir kontroliuoti, kad klausimai, dėl kurių bylos nagrinėjimas buvo sustabdytas, būtų sprendžiami operatyviau. Tai gali būti padaryta byloje dalyvaujantiems asmenims nustatant terminą taikos sutarčiai sudaryti ar veiksams atlikti, jeigu tai pagal įstatymus veikiančios institucijos – tai terminus, kurie atitinkamais įstatymais yra nustatyti tų institucijų kompetencijai priskirtiems klausimams spręsti. Nustatytu laiku neatlikus veiksmų, turi būti sprendžiama dėl dalyvaujančių byloje asmenų atsakomybės ir bylos nagrinėjimo ją atnaujinus. Teisėjas turi vadovautis tuo, kad teisė į teisingą teismą turi būti užtikrinta operatyviu bylos išnagrinėjimu. Dėl šios asmens teisės pažeidimo, kuris pasireiškė kaip bylos nagrinėjimo nepagrįstas uždelsimas dėl teisėjo nereiklumo, valstybei gali būti taikomos sankcijos. ... Teisėjai nagrinėjant civilinę bylą daugiau nei 8 metus, jos veiksmuose yra pareigingumo principo pažeidimo požymių, nes bylos sustabdymo laiku nebuvo skirti terminai dalyvaujančių asmenų veiksams atlikti ir nereikalauta jų laikytis, nesinaudota įstatymais nustatytos procesinės atsakomybės taikymo galimybėmis. Tai konstatavusi Komisija atsižvelgia ir į tai, kad užsitęsusi bylos nagrinėjimą lėmė ir kitos, nuo teisėjos nepriklausančios priežastys. TEDK 2011-8-1.

Svarstant drausminės atsakomybės klausimą, yra svarbi teisėjo kaltė. Nagrinėjamu atveju apeliacinio skundo ir bylos medžiagos išsiuntimas į aukštesnės instancijos teismą užtruko dėl sprendimo išaiškinimo ir termino šiai nutarčiai apskųsti, taip pat dėl įvykusios klaidos, kai netyčia apsirikusi teisėja skaičiavo kitą terminą. Teisėjos kaltė yra būtina drausminės atsakomybės sąlyga, o šiuo atveju nėra duomenų, kad dokumentų išsiuntimas užtruko dėl teisėjos tyčinės kaltės ar vengimo atlikti savo pareigas. Pareiginio nusižengimo požymiai gali būti nustatyti, jeigu nusižengimas yra aiškus, pažeidimas yra šiurkštus. Komisija daro išvadą, kad šiuo atveju tokios aplinkybės nenustatytos, pataria teisėjai ateityje būti atidesnei, bet neranda pagrindo jai iškelti drausmės bylą. TEDK 2011-8-5.

Teisės aktuose nėra įtvirtinta teisėjo pareiga užtikrinti, kad teismo procesiniai dokumentai būtų išsiųsti laiku. Už teismo procesinių dokumentų išsiuntimą yra atsakingi raštinės darbuotojai, todėl teisėjas neturi atsakyti už jų padarytas klaidas. TEDK 2012-1-4.

Komisija vertina, kad teismo posėdžiuose, kurie vyko po paskelbtos pertraukos arba bylos nagrinėjimo atidėjimo, nenagrinėjant bylos iš esmės, ir kuriuose teismo sudėtis nesikeitė, šis teismo sudėties nepaskelbimo faktas nelaiikytinas pažeidimu, kaip pagrindu drausminei atsakomybei. TEDK 2012-2-1.

Baudžiamojo proceso kodekso 59 straipsnis aiškiai nustato, kad dėl nusišalinimo ar nušalinimo teismas nusprendžia pasitarimų kambaryje. Šiuo atveju teisėjas priimdamas protokolinę nutartį atmesti advokato prašymą dėl nušalinimo, neišeidamas priimti nutarties į pasitarimų kambarį, nesilaikė nustatytų reikalavimų. Komisija vertina, kad toks elgesys nėra tinkamas ir atkreipia į tai teisėjo dėmesį. TEDK 2012-2-1.

Klausimo išsprendimas užsitęsė dėl objektyvių priežasčių, o ne dėl teisėjos kaltės. Apie tą aplinkybę, kad šis prašymas bus sprendžiamas teisėjai grįžus iš atostogų, atsakovės advokatas buvo informuotas – teikime nurodytos aplinkybės nesudaro teisėjų drausminės atsakomybės pagrindų. TEDK 2012-2-2.

Teisėjas elgėsi nepareigingai ir neprofesionaliai, ir šiais savo veiksmais pažeidė teisėjų etikai keliamus reikalavimus – į bankroto bylos iškėlimo klausimą nebuvo įsigilinęs, jį nagrinėjo paviršutiniškai ir skubotai, nevertino byloje esančių įrodymų, neatliko išsamaus jų tyrimo bei

neatidžiai tikrino padėjėjo parengtos nutarties dėl bankroto bylos iškelimo projektą. Teisėjas pažeidė pareigingumo principą. TEDK 2012-4-3.

Pareiškėjui įteikiant teismo nutartį per apsirikimą buvo įteikti ir dokumentai iš kitos bylos. Antroji aplinkybė yra ta, kad teismo rašte „Dėl administracinės bylos išsiuntimo“ pareiškėjas neteisingai buvo nurodytas administracinėn atsakomybėn traukiamu asmeniu, nors jo statusas byloje buvo nukentėjusiojo – įžvelgtini tam tikri neapdairumo ir aplaidumo požymiai (pavyzdingumo ir pareigingumo principai reikalauja, kad teisėjas profesinėje veikloje visada veiktų profesionaliai, savo pareigas atliktų nepriekaištingai (TEK 14 str. 7 p., 15 str. 3p.)). TEDK 2012-4-5.

Skundo nagrinėjimą teisėjos kabinete nulėmė objektyvios priežastys. Dėl aplinkybių, kad pareiškėjai nebuvo parodytas dalyvavusio teismo posėdyje prokuroro įgaliojimas, Komisija pažymi, jog įstatymas nenumato prokurorui tokios pareigos pateikti savo įgalinimus dalyvauti posėdyje, nagrinėjant šios kategorijos skundus, įrodymai nėra tiriami, todėl pareiškėja neturėjo teisės užduoti prokurorui klausimų. TEDK 2012-5-6.

Teisėjo veiksmuose, nagrinėjant baudžiamąsias, administracinių teisės pažeidimų ir civilines bylas, egzistuoja tam tikri darbo trūkumai: baudžiamosiose bylose pažeidinėjami terminai, nevykdoma teismo posėdžių sekretorės darbo kontrolė dėl netinkamai organizuojamų teisiamųjų posėdžių, teismo posėdžiai skiriami su ilgomis pertraukomis. Administracinių teisės pažeidimų bylose pažeidinėjami bylų išnagrinėjimo terminai ir nevykdoma posėdžių sekretorės darbo kontrolė dėl netinkamo teismo posėdžių organizavimo administracinių teisės pažeidimų bylose. Civilinėse bylose taip pat nevykdoma posėdžių sekretorės darbo kontrolė. Civilinėse bylose tinkamai nepranešama apie teismo posėdžius, dėl ko jie vėliau neįvyksta, neišsiunčiamos nutartys dėl ieškinio trūkumų šalinimo, nevykdoma teismo pareiga rūpintis proceso koncentracija, ekonomiškumu – konstatuojami pareigingumo principo pažeidimų požymiai, kad teisėjas pareigas privalo atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai (TEK 15 str. 1, 3 ir 4 p.). TEDK 2012-6-1.

Civilinės bylos, susijusios su darbo teisiniais santykiais, nagrinėjimas užsitęsė. Nutarties sustabdyti civilinę bylą Komisija neturi teisės vertinti, nes tai yra išskirtinai susiję su teismo procesine veikla ir teisingumo vykdymu konkrečioje byloje. Jokių kitų aplinkybių, patvirtinančių, kad civilinės bylos nagrinėjimas būtų užsitęsęs dėl teisėjo tyčinių veiksmų ar neveikimo, Komisija nenustatė. TEDK 2012-6-2.

Teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro akivaizdus ir šiurkštus teisėjo pareigų nevykdymas, o ne bet koks net ir mažiausias padarytas rašymo apsirikimas. Padarius rašymo apsirikimą, kuris neturėjo jokios realios įtakos teisėjo priimtam sprendimui, ir, be to, galėjo būti ištaisytas įstatymų nustatyta tvarka pareiškėjo prašymu ar teismo iniciatyva, nesudaro pagrindo patraukti teisėjo drausminėn atsakomybėn. TEDK 2012-6-3.

Teisėjos veiksmuose yra tam tikrų organizacinių nesklandumų, paskiriant du teismo posėdžius skirtingose bylose tos pačios dienos tai pačiai valandai, ir Komisija atkreipia teisėjos dėmesį į tai. Pareiškėjos advokato pavėluotas atvykimas į teismo posėdį ir įteikimas jam pasirašytinai sprendimo kopijos, trumpai paskelbiant sprendimo rezoliucinę dalį, traktuotinas kaip sprendimo paskelbimas, nors ir ne visiškai atitinkantis Civilinio proceso kodekse nustatytą tvarką. Siekiant išvengti galimų nesusipratimų, ateityje siūlytina proceso dalyviams neatvykus laiku į sprendimo paskelbimą įforminti šį procesinį veiksmą kaip sprendimo paskelbimą, nedalyvaujant minėtiems asmenims. Protokole tokiu atveju įrašoma, kad, neatvykus dalyvaujantiems asmenims, teismo procesinis dokumentas laikomas paskelbtu ir perduodamas raštinei. TEDK 2012-6-5.

Istatymai tam tikrais atvejais nustato itin trumpus bylų išnagrinėjimo terminus, o teisėjai privalo vykdyti įstatymo reikalavimus ir per šiuos nustatytus terminus išnagrinėti bylas, dėl ko gali susidaryti tokia situacija, jog esant trumpam terminui tarp pranešimo išsiuntimo ir teismo posėdžio datos paskyrimo, asmuo pranešimą apie posėdį gali gauti pavėluotai. Dėl tokio reglamentavimo gali kilti tam tikrų nesusipratimų apie teismo posėdžio laiką ir vietą pareiškėjui sužinojus jau po posėdžio, tačiau atsižvelgiant į tai, kad terminas minėtos kategorijos skundams išnagrinėti yra trumpas, o teisėjų bei posėdžių sekretorių darbo krūviai dideli, Komisija, turėdama duomenis, kad šiuo konkrečiu atveju pranešimai dėl posėdžio buvo išsiųsti faksu iki paskirto teismo posėdžio, vertina, kad nėra pagrindo svarstyti teisėjo drausminės atsakomybės klausimą. TEDK 2011-6-6.

Teisėjas atidėjo teismo sprendimo priėmimą ir paskelbimą, bet proceso nustatyta tvarka šio veiksmo neįformino – Komisija daro išvadą, kad teisėjo veiksmuose yra TEK įtvirtinto pareiškimo principo pažeidimo požymių. TEDK 2012-6-7.

Teisėja pažeidė įstatymo nustatytą terminą, nes turėjusi priimti ir paskelbti sprendimą ne vėliau kaip per 20 dienų, jį priėmė ir paskelbė tik po 50 dienų nuo bylos išnagrinėjimo. Teisėja nesugebėjo tinkamai organizuoti savo darbo. Uždelsdama laiku priimti sprendimą, ji pažeidė TEK 15 straipsnyje įtvirtintą pareiškimo principą. TEDK 2012-7-2.

Teismo sprendimo kopijos turi būti išsiųstos ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo sprendimo paskelbimo dienos. Šiuo atveju tai buvo padaryta po 7 darbo dienų. Teisėja pažeidė įstatymo nustatytą terminą. Termino praleidimas nebuvo labai žymus ir nesukėlė rimtų neigiamų padarinių – Komisija, pakartotinai konstatuodama tam tikrus teisėjos darbo organizavimo trūkumus, pripažįsta šį jos padarytą pažeidimą mažareikšmiu. TEDK 2012-7-2.

Kilus konfliktinei situacijai teismo posėdžių sekretorė, nepaisydama teisėjos reikalavimo prisėsti ir nekalbėti, vis tiek bandė pasisakyti, nors jai nebuvo suteiktas žodis. Teisėja užėmė formalią teismo posėdžio pirmininko poziciją ir ėmėsi priemonių užtikrinti posėdžio tvarką. Teisėja kalbėjo ramiai, mandagiai ir dalykiškai. Ji nėra atsakinga už situaciją, susiklosčiusią teismo posėdžio metu, ir kaip teismo posėdžio pirmininkė tinkamai sprendė šią situaciją. Jos veiksmuose etikos pažeidimo požymių nenustatyta. TEDK 2012-7-5.

Teisėja uždelsė išspręsti laikinųjų apsaugos priemonių klausimą: 2012-03-07 teisme gautą prašymą teisėja išnagrinėjo 2012-03-15. Nebuvo laikomasi įstatymo nustatyto 3 darbo dienų termino. Šis nežymus procesinio pobūdžio pažeidimas nesudaro pagrindo iškelti drausmės bylą. TEDK 2012-9-4.

Teisėja nesilaikė teismų procesinių sprendimų privalomumo principo, taip pat CPK reikalavimo, kad antstolio reikalavimai vykdyti teismo sprendimus, susilaikyti nuo veiksmų, galinčių trukdyti vykdyti sprendimus, yra privalomi ir turi būti įvykdyti per antstolio nustatytą terminą. Tai yra teisėjams keliamo pareiškimo principo pažeidimo požymiai. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P-6.

Teisėja padarė CPK nuostatų, reglamentuojančių procesinių dokumentų įteikimą, šalių informavimą, atskirojo skundo priėmimą bei jo išsiuntimą apeliacinės instancijos teismui, pažeidimus. Neužtikrinusi bylos su atskiruoju skundu perdavimo per 3 darbo dienas apeliacinės instancijos teismui, teisėja nesilaikė CPK 334 straipsnio reikalavimų, taip pat neatsižvelgė į bylos specifiką, reikalaujančią aktyvaus teismo vaidmens nagrinėjant tokias bylas (CPK 376 str.). Teisėjos neveiklumas vertinamas kaip aplaidus tarnybinių pareigų atlikimas. Tokio pobūdžio aplaidus teisėjo elgesys žemina teisėjo vardą bei kenkia teisminės valdžios autoritetui, todėl sudaro teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą. TEDK 2012-10-10 Nr. 18P-9.

Teisėja administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimą perkėlė dėl būsimu užimtumo, o į bylos nagrinėjimą nutarė kviesti tik asmenį, kuriam surašytas administracinio teisės pažeidimo protokolas. Teisėjos padaryti procesinio pobūdžio pažeidimai buvo padaryti siekiant greičiau išnagrinėti bylą, nesukėlė rimtų padarinių ir apeliacine tvarka ištaisyti, tai jie nevertinami kaip šiurkštus įstatymo pažeidimas. TEDK 2013-02-04 Nr. 18 P-4.

Byloje skundus padavė nuteistasis ir kiti asmenys, o bylos išsiuntimas apeliacijai užsitęsė dėl to, kad teisėja įstatyme nustatyta tvarka sprendė asmenų prašymus atnaujinti nuosprendžio apskundimo terminą. Komisija daro išvadą, kad byla po įstatyme nustatyto termino buvo išsiųsta nagrinėti apeliacijai ne dėl teisėjos kaltės ar padaryto pažeidimo. TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-6.

Teisėjas, kuriam buvo perduota nagrinėti baudžiamoji byla, kurioje aukštesnės instancijos teismas, priėmęs apkaltinamąjį nuosprendį, pripažino civiliniam ieškovui teisę į ieškinio patenkinimą, o klausimą dėl ieškinio dydžio perdavė nagrinėti civilinio proceso tvarka, ilgą laiką, t.y. ilgiau kaip penkis mėnesius, neatliko byloje jokių procesinių veiksmų. Teisės norma suponuoja, kad teismas turėtų atlikti papildomus procesinius veiksmus, kurie negalėjo būti atlikti baudžiamajoje byloje, kad neužsitęstų vien dėl civilinio ieškinio sprendimo baudžiamosios bylos nagrinėjimas. Teisėjas neatliko jokių veiksmų, susijusių su civilinio ieškinio parengimu nagrinėti, nepasiūlė šalims pateikti papildomus įrodymus, nereikalavo savo iniciatyva papildomų įrodymų ir neatliko jokių kitų veiksmų, kuriais būtų siekiama išnagrinėti civilinį ieškinį, į kurį patenkinimo teisė nustatyta baudžiamajoje byloje. Jokių procesinių veiksmų neatlikimas ilgą laiko tarpą, pasiruošiant bylos nagrinėjimui, nėra ir negali būti laikomas tinkamu bylos nagrinėjimu. Komisijos vertinimu tai gali būti laikoma ne vien proceso teisės normų pažeidimu, bet ir aiškiai aplaidžiai be pateisinančios priežasties neatliktos teisėjo pareigos požymiais, kas gali sudaryti pagrindą atsirasti teisėjo drausminei atsakomybei. TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-19.

Teisėjas padarė pareiginių nusižengimą – be pateisinamos priežasties neatliko įstatyme nustatytos aiškios pareigos – per tris darbo dienas išspręsti laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimą, – o nutartį priėmė daugiau nei po 3 mėnesių. Dėl to teisėjas pažeidė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 1 punkte įtvirtintą pareigingumo principą. Teismo nutartis, kuria atsisakyta taikyti laikinąsias apsaugos priemones, yra teismo aktas (procesinis dokumentas), priimtas vykdant teisingumą, jo teisėtumas ir pagrįstumas gali būti tikrinamas tik Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka. Pareiškėjo keliamas teisėjo galimo šališkumo ir suinteresuotumo klausimas taip pat išspręstas pagal civilinio proceso reikalavimus. Pareiškėjo argumentai dėl teisėjo galimo šališkumo yra siejami su teismo nutartyje dėl atsisakymo taikyti laikinąsias apsaugos priemones atliktu preliminariumi ieškinio pagrįstumo vertinimu, tačiau toks teismo vertinimas yra pagrįstas Civilinio proceso kodekso 145 straipsnio 1 dalies reikalavimais (teismas dalyvaujančių byloje ar kitų suinteresuotų asmenų prašymu gali taikyti laikinąsias apsaugos priemones, jeigu šie asmenys tikėtinai pagrindžia savo ieškinio reikalavimą ir nesiėmus šių priemonių teismo sprendimo įvykdymas gali pasunkėti arba pasidaryti nebeįmanomas). Minėtas teismo atliktas vertinimas nelaikomas neteisėtu arba galinčiu sukelti abejonių dėl teisėjo nešališkumo etikos požiūriu. Be to, teikime keliamų procesinių klausimų (šiuo atveju pagrįstumo atsisakyti taikyti laikinąsias apsaugos priemones) nagrinėjimas nepriklauso Teisėjų etikos ir drausmės komisijos kompetencijai, todėl Komisija jų netiria ir nevertina, kitaip būtų pažeistas konstitucinis teisėjo nepriklausomumo principas. TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-20.

Teisėjo veiksmai, aiškinant ir taikant konkrečias įstatymo nuostatas negali būti Komisijos vertinami, nes pagal kompetenciją ji neturi teisės kištis į teismo procesinę veiklą ir neturi teisės vertinti teisėjų atliktų procesinių veiksmų bei priimtų procesinių sprendimų. Teisėjo elgesys etikos aspektu galėtų būti vertinamas tik tuo atveju, jeigu būtų padarytas akivaizdus ir šiurkštus pažeidimas. Šiuo atveju nėra pateikta jokių objektyvių duomenų, kad bylą nagrinėjusi teisėja, nagrinėdama byloje jai pateiktą prašymą dėl susipažinimo su civilinės bylos medžiaga ir joje

esančių dokumentų kopijų darymo, būtų piktnaudžiavusi savo turimais įgaliojimais, veikusi akivaizdžiai nevykdydama pareigų ar aiškiai aplaidžiai, todėl nėra pagrindo teisėjos drausminei atsakomybei. TEDK 2013-08-12 Nr. 18 P-16.

Teisėja nepagrįstai ilgai užtęsė bylų nagrinėjimą, formaliai taikydama trūkumų šalinimo institutą. Civilinės bylos buvo nagrinėjamos formaliai nepažeidžiant CPK nustatytos tvarkos ir terminų, tačiau pernelyg formalus teisės normų taikymas gali būti vertinamas kaip paneigiantis tikslus, kuriems šios teisės normos yra nustatytos – supaprastinta tvarka išnagrinėti civilines bylas, jeigu šių bylų šalys tam neprieštarauja ir nereikalauja nagrinėti bylos bendra ginčo teisenos tvarka. Teisėjo nesivadovavimas aiškiai suformuota aukštesnės instancijos teismo praktika tos kategorijos bylose yra savavališkas elgesys, jis nepagrįstai užtęsia daugelio teismo įsakymų išdavimą ilgam laikui. Formalus įstatymo nuostatų taikymas, vien savo nuomonės įstatymo taikymo klausimu gynimas, kai neatsižvelgiama į susidarancias pasekmes procese dalyvaujantiems asmenims, vertinamas kaip teisėjo neprofesionalumas, dalykiškumo stoka ir netinkamas savo pareigų atlikimas. Dėl tokio teisėjo elgesio ir procesinių sprendimų bei jų pasekmių nukenčia teisėjo vardas, nesaugoma profesijos garbė ir prestižas, o tai kenkia teisminės valdžios autoritetui. Komisija sprendė, kad gali būti pažeistas pareigingumo principas, kuris nustato, kad kiekvienas teisėjas privalo savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai, nevilkinti teismo proceso, nepažeisti įstatymų ir kitų teisės aktų, teisėjus įpareigoja profesinėje veikloje savo elgesiu rodyti pavyzdį, saugoti savo profesijos garbę ir prestižą, pripažinti savo klaidas ir jas taisyti TEDK 2013-09-16 Nr. 18 P-21.

Pasitvirtino teikime nurodytos aplinkybės dėl nutartyje teisėjos padarytos klaidos – nutartyje nurodyta, jog posėdyje dalyvavo prokuroras, kuris prašė skundą atmesti, nors teismo posėdyje jis iš tikrųjų nedalyvavo. Ją Komisija vertina kaip techninę, neturėjusią įtakos priimtam procesiniam sprendimui, ji buvo ištaisyta ją pastebėjus. Teisėjo drausminės atsakomybės pagrindą sudaro akivaizdus, šiurkštus ir grubus teisėjo pareigų netinkamas vykdymas, o ne bet koks jo darbo trūkumas, kuris gali būti ištaisytas įstatymų nustatyta tvarka. Šiuo atveju pareiškėjo nurodyta teisėjos padaryta techninio pobūdžio klaida buvo ištaisyta Baudžiamojo proceso kodekse nustatyta tvarka, nesukėlė rimtų neigiamų padarinių, todėl nėra pagrindo ją vertinti kaip šiurkštaus pažeidimo, kuris sudarytų pagrindą patraukti teisėją drausminėn atsakomybėn. TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-5.

Teisėja po jai pareikšto nušalinimo toliau nagrinėjo civilinę bylą iš esmės, laikydamasi nuostatų, jog nenušalinus jos nuo bylos nagrinėjimo ji priims procesinį sprendimą civilinėje byloje. Tai yra susiję su teisėjo procesine veikla aiškinant ir taikant konkrečias proceso įstatymo nuostatas. Teisėjos veiksmai, susiję su pateiktu nušalinimo pareiškimu, buvo įvertinti proceso įstatymų nustatyta tvarka ir ji buvo nušalinta nuo civilinės bylos nagrinėjimo, pripažinus jos padarytą procesinį pažeidimą. Teisėjų etikos ir drausmės komisija vertina, kad šiomis aplinkybėmis padarytas procesinis pažeidimas, kad teisėja tęsė bylos nagrinėjimą po jai pareikšto nušalinimo, bet jis nesudaro pagrindo teisėjos drausminei atsakomybei, nes svarstant dėl teisėjos nešališkumo etikos požiūriu nėra duomenų dėl teisėjos interesų konflikto ar kitokio asmeninio suinteresuotumo. Šis vienkartinis procesinis pažeidimas nevertinamas kaip šiurkšti procesinė pažaida, sudaranti pagrindą iškelti teisėjai drausmės bylą. TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P-10.

Teisėja pasiskyrė sau nagrinėti tame pačiame teisme dirbančios teisėjos administracinio teisės pažeidimo bylą ir ją išnagrinėjo, o tai yra Teismų įstatymo pažeidimas. Taip teisėja padarė pareiginį nusizengimą – aiškiai aplaidžiai neatliko įstatymu nustatytos teisėjo pareigos be pateisinamos priežasties, nes nevykdant aiškių įstatymo reikalavimų administracinio teisės pažeidimo byla, kuri neturėjo būti išnagrinėta tame teisme, jame buvo išnagrinėta. Teisėjos paaiškinimas, kad ji siekė kuo operatyviau išnagrinėti bylą ir ją išnagrinėjo neturėdama jokio suinteresuotumo, o įstatyme nurodytos pareigos neatliko dėl neįsigilinimo į minėtą Teismų įstatymo

nuostatą buvus dideliam darbo krūviui, negali būti laikomas pateisinančiu jos veiksmus. TEDK 2013-03-18 Nr. 18 P- 8.

Teisėjų etikos kodekso pareigingumo principas reikalauja pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai, vengti paviršutiniškumo. Didelis teisėjos užimtumas neatleidžia nuo pareigos nuodugnai ir išsamiai susipažinti su visa bylos medžiaga, tinkamai taikyti įstatymus. Teisėja neatidžiai susipažino su jai paskirtos civilinės bylos medžiaga, laiku nenustatė ir neįvertino, kad ši civilinė byla nenagrinėtina tame teisme. Uždelstas sprendimas persiųsti civilinę bylą apygardos teismui prailgino proceso trukmę. Teisėja nusizengė pareigingumo principui, bet prie to prisidėjo ir daugiau asmenų, kurių atsakomybės klausimas nekliamas. Byla jai buvo perduota nagrinėti po to, kai teismo administracija jau išsprendė klausimą dėl bylos perdavimo kitam teisėjui, kuomet byloje jau buvo iškeltas motyvas, patvirtinantis, kad byla negalėjo būti nagrinėjama šiame teisme. Komisija vertina visumą nurodytų aplinkybių, o taip pat ir tai, kad dėl įvykusios klaidos neatsirado sunkių padarinių, todėl nėra pagrindo teigti, kad buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui, ir sprendžia, kad teisėjos veiksmai nevertintini kaip aiškiai aplaidus teisėjo pareigos atlikimas. TEDK 2013-06-10 Nr. 18 P-15.

Pagal civilinio proceso įstatymo reikalavimus priimant protokolines nutartis protokole turi būti ir motyvai. Protokolinės nutarties priėmimas nepranešant motyvų ar jų neužrašymas protokole, Komisijos nuomone, laikytina ydinga įstatymo taikymo praktika ir atskirais atvejais gali būti vertinama kaip drausmės pažeidimas – šiurkštus procesinio įstatymo pažeidimas, – jeigu tai būtų nuolatinė teisėjo praktika, kuri pažeistų proceso dalyvių teises (pavyzdžiui, sutrukdytų jam surašyti tinkamą apeliacinį skundą, suvaržytų teisę į gynybą ar kt.). Rekomenduotina teisėjams tiksliai laikytis šių įstatymo reikalavimų. Šiuo atveju Komisija daro išvadą, kad proceso dalyvių teisės nebuvo pažeistos, o motyvai dėl klausimų išsprendimo byloje dalyvaujantiems byloje asmenims realiai buvo pagarsinti ir žinomi. TEDK 2013-02-04 Nr. 18 P-1.

Teisėjo veiksmuose [teismo priimtos nutarties nuorašo ir baudžiamosios bylos medžiagos šiek tiek pavėluotas išsiuntimas] yra pareigingumo principo pažeidimų požymių, tačiau jie nesudaro pakankamo pagrindo kilti teisėjo drausminei atsakomybei, nes nesukėlė rimtų neigiamų padarinių, todėl šiuo atveju vienkartinis procesinių terminų nesilaikymas negali būti vertinamas kaip itin šiurkštus įstatymo pažeidimas. TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-23.

ATPK 35 straipsnis, atmetus tam tikras išimtis, nustato maksimalų vienerių metų terminą nuobaudos paskyrimui nuo pažeidimo padarymo dienos, bet administracinio teisės pažeidimo byla nebuvo išnagrinėta, o nutraukta dėl pasibaigusio administracinės nuobaudos skyrimo termino. Teisėjas nesugebėjo užtikrinti pakankamai operatyvaus nesudėtingos vieno epizodo bylos nagrinėjimo, dėl ko kilo neigiamos pasekmės. Teisėjas savalaikiai nerinko byloje įrodymų: kai liudytojai buvo atvykę į teismo posėdį, jų iš karto neapklausė, neoperatyviai užklausė dėl duomenų apie alkotesterio naudojimą, rinko perteklinius duomenis apie jo parodymų patikimumą. Teisėjas, nagrinėdamas bylą, kurioje administracinėn atsakomybėn traukiamas asmuo buvo kandidatas į Lietuvos Respublikos Seimą, nesikreipė į Vyriausiąją rinkimų komisiją dėl sutikimo patraukti šį asmenį administracinėn atsakomybėn. Šiuo atveju niekuo nepagrįsti teisėjo paaiškinimai, kad toks prašymas būtų užvilkinęs bylos nagrinėjimą. Priešingai, iš patikrinimo duomenų matyti, kad bylos nagrinėjimas net kelis kartus buvo atidėtas dėl minėto asmens dalyvavimo rinkimuose, o tai gerokai užtęsė teismo procesą. Be to, teisėjas netaikė jokių procesinių prievartos priemonių asmenims, kurie neatvyko į teismo posėdį ir dėl to procesas taip pat užsitęsė. Taigi, administracinio teisės pažeidimo byla buvo nagrinėjama vangiai ir ilgą laiką, neužtikrinant bylos nagrinėjimo operatyvumo principo. Komisija vertina, kad yra požymių, jog teisėjas nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktuose įtvirtintų pareigingumo principo reikalavimų ir savo pareigas atliko aplaidžiai. TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-24.

Skundas dėl prokuroro priimto nutarimo buvo išnagrinėtas pažeidžiant BPK įtvirtintą 10 dienų terminą, nutartį priimant po maždaug 2 mėn. Teisėjo veiksmuose yra pareigingumo principo pažeidimų požymių, nes jis neužtikrina BPK įtvirtinto termino laikymosi; įstatymo reikalavimas yra aiškus, terminas viršytas žymiai, o teisėjo aiškinimai apie padidėjusį krūvį yra pernelyg abstraktūs ir nepaneigia įstatymo pažeidimo požymių. Teisėjo aiškinimai dėl padidėjusio darbo krūvio vertintini tik tuo aspektu, ar jam iškeltina drausmės byla. TEDK pažymi, kad ne kiekvienas proceso teisės pažeidimas gali būti vertinamas kaip teisėjo drausminės atsakomybės pagrindas. Tik šiurkštus teisėjo pareigų netinkamas vykdymas gali sudaryti pagrindą iškelti jam drausmės bylą. Nors teisėjo veiksmais nesilaikant BPK įtvirtinto 10 dienų termino išnagrinėti gautą skundą dėl prokuroro priimto nutarimo nustatyta pareigingumo principo pažeidimų požymių, tačiau laikytina, kad tai nesudaro pakankamo pagrindo kilti teisėjo drausminei atsakomybei. Vertindama šiuos teisėjo veiksmus, Komisija atsižvelgia į tai, kad teisėjo padarytas pažeidimas yra vienkartinis ir didelių neigiamų pasekmių nesukėlė, nes galiausiai pareiškėjos skundas buvo patenkintas. Be to, įstatyme nustatyto termino praleidimui galėjo turėti įtakos vasaros laikotarpiu išaugęs teisėjo darbo krūvis ir užimtumas. Atsižvelgdama į aplinkybių visumą, Komisija sprendžia, kad teisėjo apsvaistymas Komisijoje yra jam pakankamas poveikis, todėl nusprendžia tuo apsiriboti ir atsisakyti iškelti teisėjui drausmės bylą. TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-25.

Teisėja, formaliais pagrindais palikusi skundą nenagrinėtą, net nesiėmusi jokių veiksmų išsiaiškinti svarbių su įtariamajam įstatymo suteiktų teisių įgyvendinimu susijusių aplinkybių, nebuvo pakankamai pareiginga ir neužtikrina vienos iš pagrindinių įtariamojo teisių – turėti savo pasirinktą gynėją. Komisija daro išvadą, kad šiuose teisėjos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtintų pagarbos žmogui ir pareigingumo principų (6 str. 1 p., 15 str. 1 p.), reikalaujančių gerbti žmogų, jo teises ir laisves bei nepažeisti įstatymų ir kitų teisės aktų, pažeidimo požymių, kas sudaro pagrindą teisėjai iškelti drausmės bylą. Be to, teisėjai, palikus nenagrinėtą įtariamojo gynėjo skundą, kuriuo įtariamajam asmeniui pratęstas suėmimo terminas, teisėja neišnagrinėjo teismui paduoto skundo, t.y. neatliko konkrečios teisėjo pareigos. Šios pareigos atlikimas įtvirtintas BPK 130 straipsnyje – aukštesniojo teismo teisėjas privalo išnagrinėti skundą ne vėliau kaip per septynias dienas nuo jo gavimo dienos. Dėl teisėjo pareigos – išnagrinėti skundą dėl nutarties pratęsti suėmimo terminą, neįvykdymo atsirado neigiamos pasekmės – buvo apribota žmogaus laisvė. Proceso taisyklių, kuriose įgyvendinti principai, turintys užtikrinti pagrindines žmogaus teises, laikymasis ir tikslus vykdymas neabejotinai yra svarbi teisėjo pareiga, kuri nebuvo atlikta, kas pagal Teismų įstatymo 83 straipsnio 2 dalį pripažįstama teisėjo vardu žeminančiu poelgiu. TEDK 2013-10-24 Nr. 18 P-26.

Teisėjas daugiau negu du mėnesius nespėdė procesinio prašymo dėl laikinųjų apsaugos priemonių panaikinimo civilinėje byloje be jokių priežasčių. Jis turėtų būti priimtas per tam tikrą protingą terminą, bet kuriuo atveju – iki bylos nagrinėjimo teisme pabaigos arba galutiniame teismo sprendime, kuriuo išsprendžiamas ginčas. Visumoje įvertinta kaip akivaizdus pareiginio nusizengimo požymiai – pareigingumo, pagarbos proceso dalyvio teisėms, dėmesingumo proceso dalyvio prašymui pažeidimas. TEDK 2014-12-08 Nr. 18P-11.

Teisėjas per du metus 6 baudžiamosiose bylose padarė esminius baudžiamąjį proceso įstatymo pažeidimus – išvados nebuvo pagrįstos išsamiau ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu arba teismas nepatikrina bylos tiek, kiek to buvo prašoma apeliaciniame skunde. Buvo panaikinti ar keičiami procesiniai teismo sprendimai. TEDK sprendė, kad teisingas ar neteisingas bylos išnagrinėjimas nesudaro pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei, kitaip teisėjas nagrinėdamas bylas, nebūtų nepriklausomas. Proceso teisės normos pažeidimas dėl neatsakymo į visus apeliacinio skundo argumentus ne visais atvejais gali būti pripažintas akivaizdžiu proceso teisės normų pažeidimu, nes yra susijęs su materialinės teisės taikymu bei su tuo, kaip aukštesnės instancijos teismo nuomone turėtų būti išnagrinėta byla. Proceso teisės normų pažeidimo dėl neatsakymo į visus apeliacinio skundo argumentus akivaizdumas gali būti konstatuojamas ne visais

atvejais taip pat dėl didelės bylos apimties, dėl teisėjo subjektyvios nuomonės vertinant šių argumentų svarbą byloje.

Vienoje byloje buvo padarytas rašymo apsirikimas, t. y. teismas nurodė byloje motyvus iš išnagrinėtos analogiškos bylos, tačiau liko neištaisytos asmenų pavardės. Komisija sprendžia, kad netinkamas teisėjo pareigos atlikimas vienoje byloje nesudaro pagrindo vienareikšmiškai spręsti, kad teisėjas galimai neatitinka jam keliamų profesinės kvalifikacijos reikalavimų, ir nėra pakankamas tam, kad konkrečiu atveju reikėtų teisėjui kelti drausmės bylą.

Vertinant kiekvieną atvejį atskirai drausminė atsakomybė negalėjo būti taikyta už teisės aiškinimą, faktų ar įrodymų vertinimą, nes tai prieštarautų teisėjo drausminės atsakomybės esmei ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą.

Komisija atkreipė teisėjo dėmesį, kad jis būtų atidesnis, procesinius dokumentus surašytų taip, kad jie atitiktų įstatymų reikalavimus, savo pareigas atliktų profesionaliau.

Teisėjui atsisakyta iškelti drausmės bylą nesant šiurkštaus pažeidimo požymių. TEDK 2014-09-15 Nr. 18 P-10.

Teisėjas per du metus 8 baudžiamosiose bylose padarė esminius baudžiamąjį proceso įstatymo pažeidimus – išvados nebuvo pagrįstos išsamiai ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu arba teismas nepatikrino bylos tiek, kiek to buvo prašoma apeliaciniame skunde. Buvo panaikinti ar keičiami procesiniai teismo sprendimai.

Aiškiai aplaidžiu teisėjo darbu gali būti pripažįstami tik akivaizdūs pažeidimai, t. y. tokie, kai be gilesnės analizės galima teisingai pritaikyti teisės normą, ar kai teisės normos aiškinamas neturėtų kelti abejonių teisininkui su vidutine teisine kvalifikacija.

Komisijai pateikti statistiniai duomenys dėl teisėjo per 2 metus panaikintų ir pakeistų sprendimų drausminės atsakomybės taikymo požiūriu negali būti apibendrinami atsietai nuo pavienių atvejų.

Vienoje byloje buvo sprendžiami sudėtingi teisės klausimai, analizuota keletu teismų praktika, kuri nuolat keičiama ir plėtojama. Aukštesnės instancijos teismo procesiniame sprendime konstatuoti teisės taikymo ar aiškinimo pažeidimai nesudaro pagrindo jų vertinti kaip akivaizdžių, o todėl nėra aiškiai aplaidūs.

Kitoje byloje nuosprendžio dalis panaikinta, nes vienam civilinio ieškovo atstovui nebuvo pranešta apie teismo posėdį. Komisija sprendžia, kad šis proceso teisės pažeidimas nepripažintinas aiškiai aplaidžiu teisėjo darbo atveju.

Kitose bylose aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas buvo siejamas su netinkamai taikoma ar aiškinama materialine teise, t. y. su galimybe konstatuoti konkrečių Baudžiamajame kodekse nustatytų nusikaltimų padarymą. Jose konstatuota, kad netinkamai nusprendus dėl tam tikros nusikaltimo sudėties, kartu nebuvo atsakyta į visus apeliacinio skundo argumentus, o tai sudaro proceso teisės normų pažeidimą.

Dar vienoje byloje išvados nebuvo pagrįstos išsamiai ir nešališku visų bylos aplinkybių išnagrinėjimu, neatsakyta į visus apeliacinio skundo argumentus.

Vertinant kiekvieną atvejį atskirai, drausminė atsakomybė negalėjo būti taikyta už teisės aiškinimą, faktų ar įrodymų vertinimą, nes tai neabejotinai prieštarautų teisėjo drausminės atsakomybės esmei ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą.

Teisėjui atsisakyta iškelti drausmės bylą nenustačius drausminės atsakomybės pagrindų – aiškiai aplaidaus darbo nagrinėjant bylas. TEDK 2014-09-15 Nr. 18 P-9.

Procesinio vertinamojo pobūdžio klausimai – ar pareiškime dėl teisėjo nušalinimo yra nurodyti aiškūs motyvai, ar yra būtinybė išklausti nušalinimą pareiškusį proceso dalyvį žodiniame teismo procese – tai teismo veiklos, vykdančių teisingumą, dalykai. Jie sprendžiami taikant ir aiškinant įstatymą. Komisija neturi teisės kištis į teisingumo vykdymą ir vertinti, ar teisėjas, priimdamas tam tikrą procesinį sprendimą tinkamai taikė ir aiškino įstatymo normas, ar jas pažeidė. Su teisėjo ir teismų nepriklausomumo principu būtų visiškai nesuderinama, jeigu teisėjui dėl bet kokios klaidos taikant ir aiškinant įstatymų normas grėstų drausminė atsakomybė.

Teisėja dėl gauto nušalinimo kreipėsi į teismo pirmininką ir buvo nuspręsta šio klausimo sprendimui ir bylos nagrinėjimui sudaryti teisėjų kolegiją. Komisija negali vertinti, ar buvo teisiškai pagrįstas sprendimas teisėjos nušalinimo prašymą spręsti tik išklausius pareiškėją žodiniame teismo procese, ir ar tai buvo aiškiai aplaidus pareigos išnagrinėti nušalinimo klausimą per įstatymo nustatytą laiką, nevykdymas.

Nustačius, kad teisėjas yra nepasiruošęs bylos nagrinėjimui, nesigilina į bylos medžiagą, bylas nagrinėja atmetinai, paviršutiniškai, kiltų klausimas, ar teisėjas sąžiningai vykdo pareigas ir jam galėtų būti taikoma drausminė atsakomybė. TEDK 2014-06-30 Nr. 18 P-7.

Pareiškėjo argumentai dėl atstovavimo yra susiję su procesinių normų, reglamentuojančių atstovavimo teisme teisinius santykius, aiškinimu ir taikymu ir teisėjos priimtų procesinių sprendimų pagrįstumu. Bylos nagrinėjimas ir joje kylančių procesinių klausimų sprendimas bei atitinkamų procesinių sprendimų priėmimas yra išskirtinai teismo prerogatyva vykdamas teisingumą byloje, todėl šių įstatymų taikymas ir aiškinimas Komisijoje nenagrinėjamas. TEDK 2015-03-09 Nr. 18 P-4.

Pareiškėjas nurodė, kad teisėja be pagrindo sprendė, kad jo pareiškimas neįskaitomas, be pagrindo paliko jį nenagrinėtą, be pagrindo pareiškimą dėl nušalinimo perdavė spręsti apygardos teismui. Komisija nustatė, kad skundas pakankamai įskaitomas. Teisėjui nagrinėjant skundą gali būti rengiamas posėdis. Taigi, jeigu teisėjai kilo neaiškumų dėl pareiškėjo skundo argumentų ir jo tikrosios valios, ji turėjo procesinę galimybę surengti posėdį, kuriame būtų pašalinti neaiškumai. Teisėja paviršutiniškai atliko savo pareigas, nesistengė įsigilinti į skundą, nepasinaudojo įstatymo galimybe surengti posėdį ir skubotai priėmė sprendimą laikyti skundą nepaduočiu – nesilaikė pareiškimo principo (15 straipsnio 3 ir 4 p.). TEDK 2014-09-15 Nr. 18 P-8.

Pareiškėjas nurodė, kad teisėja yra nepareiginga ir pažeidžia įstatymus. Jo teikimuose keliama klausimai, susiję su konkrečios baudžiamosios bylos nagrinėjimu, sprendžiant teismui pateiktus prašymus, nagrinėjant pareikštus nušalinimus, vertinant byloje esančius duomenis, priimant byloje procesinius sprendimus, nagrinėjant pateiktų skundų priimtinumą klausimus ir pan., yra išskirtinai procesinio pobūdžio. Šie klausimai yra sprendžiami teisėjo nuožiūra, aiškinant ir taikant konkrečias Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas. Komisija pagal jai nustatytą kompetenciją neturi teisės vykdyti teisingumo ar spręsti su teisingumo vykdymu susijusių klausimų.

Smulkūs ir mažareikšmiai darbo nesklaidumai nepatenka į drausminės atsakomybės taikymo sritį. Teisėjo padaryti materialinės ir proceso teisės pažeidimai, jeigu tokių buvo padaryta, gali būti patikrinti ir atitinkamai įvertinti aukštesnės instancijos teisme įstatymų nustatyta tvarka. TEDK 2014-03-31 Nr. 18 P-2.

Pareiškėja nurodė, kad bylos nagrinėjimas nepagrįstai ilgai užsitęsė dėl teisėjos kaltės, tačiau nustatyta, kad procesas užtruko dėl objektyvių priežasčių: advokatų užimtumo, teisėjos, advokatų, prokurorės, ekspertų atostogų, advokato pasikeitimo, civilinio ieškinio tikslinimo, įrodymų tyrimo, pakartotinės ekspertizės skyrimo. Nustatyta, kad ekspertizės atlikimas ir jai reikalingų dokumentų pateikimas ilgesnį laiką užtruko dėl medicinos įstaigos techninės klaidos.

Kiti pareiškėjos priekaištai, susiję su teismui pateiktų prašymų nagrinėjimu, ekspertizės paskyrimu ir organizavimu, nukentėjusiųjų apklausos vykdymu yra susiję su teismo procesine veikla, nagrinėjant konkrečią bylą. TEDK 2014-06-30 Nr. 18 P-6.

Teismo ir dalyvaujančių byloje asmenų skirtingas teisės normų aiškinimas dėl proceso tvarkos negali būti laikomas akivaizdžiu proceso teisės normų pažeidimu. Komisijos surinkti dokumentai taip pat nepatvirtino pareiškėjo prielaidos, jog teisėja neteisėtai ir sąmoningai nepriėmė pareiškėjo atskirųjų skundų. Teisėjos nutartyse yra nurodyti faktiniai duomenys bei teisiniai argumentai, kuriais rėmėsi teisėja. TEDK 2014-03-31 Nr. 18 P-1.

Teisėja vienoje byloje neatliko jokių procesinių veiksmų be pateisinamų priežasčių beveik 6 metus; kitoje sustabdytoje byloje teisėja jokių veiksmų neatliko 8 metus– teisėja nesiaiškino, ar sustabdyta byla neturi būti atnaujinta, nebuvo siunčiami paklausimai dėl procesinių dokumentų įteikimo užsienio valstybėje,- o 2013 m. sausio mėn. atnaujintoje byloje nebuvo paskirtas teismo posėdis ir nebuvo atliekami procesiniai veiksmai iki 2014 m. kovo mėn. Teisėja nesilaikė pareigingumo principo, vilkino bylas. TEDK 2014-05-05 Nr. 18 P-3.

Komisija nustatė, kad priekaištai teisėjui dėl netinkamo administracinio teisės pažeidimo aplinkybių vertinimo, neatsižvelgimo į lengvinančias aplinkybes ir pan., yra susiję su teismo procesine veikla nagrinėjant konkrečią bylą.

Drausminės teisėjo atsakomybės klausimas iškyla, kai teisėjas padaro pareigini nusižengimą. Pareiginiu nusižengimu gali būti laikomas tik aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinančios priežasties. Vertinant teisėjo veiksmus šiuo aspektu, pastebėtina tai, kad šiuo atveju teismo posėdžio protokolas rašomas tada, kai bylos nagrinėjimo metu yra apklausiami liudytojai ar nukentėjusysis duoda paaiškinimus, o kitais atvejais teismo posėdžio protokolas gali būti rašomas teisėjo nuožiūra. Nagrinėjamu atveju yra reikšminga tai, kad teisėjo nutarimas apeliacinės instancijos teismo panaikintas dėl to, kad nesant teismo posėdžio protokolo ar garso įrašo apeliacinės instancijos teismas neturėjo galimybės patikrinti, ar šiam asmeniui buvo užtikrinta teisė į gynybą, o ne dėl to, kad teismui nagrinėjant administracinę bylą nebuvo rašomas teismo posėdžio protokolas ir nebuvo daromas garso įrašas.

Komisija sprendžia, kad teisėjo nutarimo panaikinimas savaime nėra pagrindas kelti teisėjui drausmės bylą. Iš apeliacinės instancijos teismo nutarties matyti, kad teismo nutarime dėl asmens patraukimo administracinėn atsakomybėn turėtų būti įrašomas šio asmens paaiškinimas, o teisėjas to nepadarė. Komisijos vertinimu, tai nėra toks sunkus proceso pažeidimas, kuris galėtų būti pagrindu teisėjui taikyti drausminę atsakomybę.

Pareiškėjo nuomonė, kad teisėjas buvo šališkas, nes dirba viename pastate su policijos pareigūnais, vertintina kaip niekuo nepagrįsta prielaida. Teisėjas teigia nepažįstantis pareiškėjo nurodytų policijos pareigūnų, su jais nebendraujantis. Nesant faktinių duomenų, kurie patvirtintų teisėjo interesų konfliktą ar kitokias asmeninio pobūdžio aplinkybes dėl santykių su policijos pareigūnais, Komisija daro išvadą, kad šiuo atveju nėra pagrindo svarstyti klausimą dėl teisėjo galimo šališkumo. TEDK 2015-03-09 Nr. 18 P-3.

Komisija nustatė, kad teisėjos veiksmuose, nagrinėjant ikiteisminio tyrimo skundus bei civilines bylas, egzistuoja tam tikri darbo trūkumai: ne visada laikomasi proceso įstatymuose nustatytų terminų (priimat ieškinius, nagrinėjant civilines bylas dėl santuokos nutraukimo bendru sutarimu, skiriant parengiamuosius posėdžius, išsiunčiant procesinius dokumentus, sprendžiant laikinųjų apsaugos priemonių taikymo klausimus ir pan.), į teismų informacinę sistemą ne visada prisegamos nutartys dėl posėdžio skyrimo, nepažymima apie žyminio mokesčio sumokėjimą, atidedant bylos nagrinėjimą ar neįvykus teismo posėdžiui nepaskiriama kito posėdžio data, pavieniais atvejais nutartimi ar rezoliucija neišspręsti ieškinių priėmimo klausimai, neišspręstas prašymas atleisti nuo žyminio mokesčio, užtęstas kelių civilinių bylų nagrinėjimas, nesilaikyta kitų procesinių įstatymų reikalavimų. Teisėja darbo trūkumų neneigė. Komisija nustatė, kad teisėjos darbo krūvis buvo didelis, o procesinių sprendimų stabilumas iki 2014 m. pakankamai geras. Teisme vienai iš teisėjų ilgą laiką turint nedarbingumą darbo krūvis kitiems teisme dirbusiems teisėjams dar padidėjo. Komisijos vertinimu, nustatytos objektyvios aplinkybės dėl didelio teisėjos darbo krūvio galėjo būti viena iš priežasčių, lėmusių klaidas nagrinėjamosiose bylose.

Svarstant drausminės atsakomybės klausimą, yra svarbi teisėjo kaltė. Bylos vilkinimas, kaip pagrindas teisėjo drausminei atsakomybei, gali būti nustatytas tada, kai bylos nagrinėjimas užtęsiamas dėl teisėjo kaltės be jokių priežasčių. Teisėja bylose atlikinėjo procesinius veiksmus ir priiminėjo procesinius sprendimus. Komisija, pagal jai suteiktą kompetenciją, neturi teisės vertinti, ar teisėjos atlikti procesiniai veiksmai ir priimti sprendimai konkrečioje byloje buvo būtini ir reikalingi, nes tai būtų kišimasis į teisingumo vykdymą ir pažeistų teisėjo nepriklausomumą. Teisėja

ne visada laikėsi proceso įstatymuose nustatytų terminų, bet, nesant duomenų, kad tai užsitęsė dėl teisėjos tyčinės kaltės ar vengimo šias pareigas atlikti laiku, negalima išvada, kad civilinių bylų nagrinėjimas buvo vilkinamas. Dėl didelio darbo krūvio ir posėdžių intensyvumo teisėjui ne visada gali pavykti bylą išnagrinėti per CPK nustatytus terminus, kurie, kai kuriais atvejais, sąlyginai trumpi (pvz., CPK 540 str. 2 d.).

Komisija atkreipė dėmesį, kad teisės taikymo klaidos padarymas savaimė nereiškia teisėjo drausminės atsakomybės pagrindo egzistavimo, nes tam reikalinga nustatyti, kad padaryta teisės taikymo klaida yra akivaizdi ir šiurkšti. Pažeidimas yra akivaizdus, kai be gilesnės analizės galima teisingai pritaikyti teisės normą, ar kai teisės normos aiškinamas neturėtų kelti abejonių teisininkui su vidutine teisine kvalifikacija. Europos Sąjungos teisės normų taikymas pasižymi tam tikra specifika, rajonų apylinkių teismų praktikoje nėra dažnas, todėl Reglamento dėl procesinių dokumentų įteikimo taikymo trūkumai nelaikytina akivaizdžia klaida ir nėra pagrindas taikyti teisėjai drausminę atsakomybę.

Teismo procesinių dokumentų neišsiuntimas laiku, nutarčių neprisegimas teismų informacinėje sistemoje, nepažymėjimas apie žyminio mokesčio sumokėjimą ir pan. yra organizacinio pobūdžio klaidos, kurios įvyko ne dėl teisėjos kaltės. Komisija nenustatė, kad dokumentų išsiuntimas užtruko būtent dėl teisėjos tyčinės kaltės ar vengimo atlikti savo pareigas, kad dėl teisėjos darbo trūkumų būtų suvaržytos proceso dalyvių teisės ar kilę nepageidaujami padariniai proceso šalims. TEDK 2015-03-09 Nr. 18 P-5.

Komisija pažymėjo, kad galimybė teisėjui taikyti drausminę atsakomybę už teisės taikymo ar aiškinimo klaidų padarymą, jeigu šios klaidos ir yra akivaizdžios, negali būti aiškinama taip, jog būtų pažeidžiamas Konstitucijos 109 straipsnis ir jame įtvirtintas teisėjo nepriklausomumo principas. Teisėjų pareigų vykdymas iš esmės yra susijęs su teisės aiškinimu ir taikymu, kuriuos atliekant galimos ir klaidos. Tai yra susiję su teisėjo profesijos esminiu aspektu – sprendimų priėmimu. Teisėjas, kuriam už sprendimo priėmimą grėstų drausminė atsakomybė už klaidos padarymą, ypač dėl vertinamojo pobūdžio atsakomybės sąlygų taikymo (aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas), negalėtų būti nepriklausomas.

Už pareiginių nusižengimų – aiškiai aplaidaus konkrečios teisėjo pareigos atlikimą arba jos neatlikimą be pateisinančios priežasties - drausminė atsakomybė gali būti taikoma paprastai tokiais atvejais, kai pareiginis nusižengimas yra susijęs proceso teisės normų taikymu ir aiškinimu (išskyrus tyčios atvejus), kuris nėra susijęs su teismo sprendimo priėmimu.

Nustatyta, kad pareiškimas dėl teisėjos nušalinimo buvo pareikštas nutarties priėmimo ir paskelbimo atidėjimo laikotarpiu, t. y. tuo metu kai dalyvaujantiems byloje asmenims nenumatyta teisė atlikti byloje procesinius veiksmus – reikšti prašymus, nušalinimus ar pan., o teisėjui, atidėjusiam procesinio sprendimo priėmimą, nenumatyta teisė vertinti dokumentus, kurie nebuvo pateikti iki bylos nagrinėjimo (šiuo atveju atskiro procesinio klausimo) pabaigos. Teisėja, atidėjusi nutarties priėmimą ir paskelbimą, privalėjo per savo nustatytą terminą paskelbti procesinį sprendimą, ką ir padarė. Dėl nurodytų motyvų, nėra pagrindo tvirtinti, kad teisėja atliko civilinėje byloje procesinius veiksmus, kurių neturėjo teisės atlikti, todėl nėra jokio pagrindo tvirtinti, kad teisėjos veiksmuose yra pareiginio nusižengimo požymiai.

Veiksmai, kuriais buvo grindžiamas nušalinimas (inicijuota kita civilinė byla), buvo atlikti po teismo posėdžio, t. y. visoms šalims žinant, kad teismas atidėjo nutarties priėmimą ir paskelbimą, ir kad procesinis sprendimas dar nėra paskelbtas. Dalyvaujančio byloje asmens veiksmai, kuriais civiliniame procese dirbtinai sukuriama tam tikra situacija, sudaranti pagrindą formaliai atsirasti teisėjo nušalinimo pagrindui ar pagrindui procese atlikti kitokius veiksmus, dėl kurių būtų reiškiami nauji prašymai, gali būti vertinama kaip dalyvaujančio byloje asmens piktnaudžiavimas procesinėmis teisėmis (angl. litigious), todėl paprastai neturėtų būti siejami su teisėjo pareiginiu nusižengimu.

Civilinių bylų skyriaus pirmininkė išnagrinėjo prašymą per protingą terminą, priėmė nutartį, kurios aiškų rašymo apsirikimą ištaisė procesine tvarka, todėl jos veiksmuose nėra pareiginio nusižengimo, galinčio sudaryti drausminės atsakomybės pagrindą, požymių

Civilinių bylų skyriaus pirmininkė, atsakydama į advokato neprocesinio pobūdžio prašymą, rašte klaidingai nurodė tam tikrus faktinius duomenis. Komisija įvertino, kad teisėjo informacinio pobūdžio rašte padaryti rašymo apsirikimai gali būti vertinami kaip tam tikri darbo trūkumai, tačiau paprastai jie neturėtų sudaryti pagrindo teisėjo drausminei atsakomybei kilti ir nagrinėjamu atveju minėtos klaidos nesudaro pagrindo spręsti, kad buvo pažeistas Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje įtvirtintas pareigingumo principas. TEDK 2015-04-13 Nr. 18 P-8.

Teismų įstatyme nustatyta teisėjo pareiga tikrintis sveikatą. Teisės aktai nustato, kad visi teisėjai ne rečiau kaip kas penkerius metus turi pareigą tikrintis sveikatą Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre, o tie, kurių sveikatos patikrinimas iki įstatymo įsigaliojimo buvo atliktas ne Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre, pasitikrinti sveikatą jame turėjo iki 2010 m. rugsėjo 1 d.; nurodytoje medicinos įstaigoje išduotą sveikatos pažymėjimą teisėjai privalo pateikti Nacionalinei teismų administracijai (toliau – Administracija). Teisėjui Administracija penkis kartus išdavė siuntimus tikrintis sveikatą Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre ir keturis kartus elektroniniais laiškais kreipėsi į teisėją, prašydama pateikti galiojantį sveikatos pažymėjimą, primindama apie sveikatos patikrinimą. Teisėjas nustatyta tvarka sveikatos tikrinęs nebuvo ir galiojančio sveikatos pažymėjimo Administracijai nepateikė.

Komisija taip pat nustatė, kad kitas teisėjas Administracijai yra pateikęs medicininį pažymėjimą, išduotą asmens sveikatos priežiūros centro, tačiau nėra pateikęs Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centro išduoto sveikatos pažymėjimo. Administracija teisėjui siuntimus tikrintis sveikatą buvo išdavusi keturis kartus ir tiek pat kartų elektroniniais laiškais kreipėsi į teisėją, prašydama pateikti galiojantį sveikatos pažymėjimą, primindama apie sveikatos patikrinimą. Teisėjo paaiškinimu jo turimas civilinės aviacijos specialisto sveikatos pažymėjimas įrodo normalią sveikatos būklę.

Komisija padarė išvadą, kad teisėjai įstatymų nustatyta tvarka nebuvo pasitikrinę sveikatos Vidaus reikalų ministerijos Medicinos centre ir nepateikė Administracijai nustatytos formos medicininio pažymėjimo, t. y. pažeidė Teisėjų etikos kodekse įtvirtintą pareigingumo principą. TEDK 2015-04-13 Nr. 18P-9.

Komisija sutiko su išvada, kad ikiteisminio tyrimo metu gautų skundų išnagrinėjimas per 116, 250, 267, 319 dienų ir kt. yra akivaizdžiai per ilgas ir neatitinka BPK įtvirtinto proceso greitumo principo. Be to, į teismų informacinę sistemą „Liteko“ nebuvo įkelti procesiniai sprendimai dėl ikiteisminio tyrimo skundų, o teismo darbuotojai nepateikė dokumentų (medžiagos) ir nežinojo (negalėjo nurodyti), kur tiksliai yra šie skundai ir su jų nagrinėjimu susiję kiti dokumentai. Tačiau, Komisijos vertinimu, apygardos teismo pirmininko teikime nebuvo nustatyti aiškūs ir akivaizdūs BPK 64 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto termino pažeidimai, be to, teisme nebuvo įtvirtinta aiški darbo organizavimo su ikiteisminio tyrimo metu gautais skundais tvarka, todėl šiuo aspektu nebuvo pagrindo kelti teisėjui drausmės bylą, pripažinus, kad apsvaistymas Komisijoje yra pakankamas poveikis teisėjui.

Nežymūs procesinių terminų pažeidimai ar panašūs nežymūs CPK normų pažeidimai, kurie gali atsirasti dėl didelio darbo krūvio (kas buvo nustatyta), šalių procesinių veiksmų ar kitokių objektyvių priežasčių, negali sudaryti teisėjo drausminės atsakomybės pagrindo.

Teisėjas laikinai vadovavo teismui trumpą laiką, teisme buvo atleisti du (iš keturių) teisėjai, kaip pažeminę teisėjo vardą, jų darbo trūkumai patikrinimo akte konstatuoti už žymiai ankstesnį laikotarpį negu teisėjas pradėjo laikinai vadovauti teismui, todėl jam, kaip laikinajam teismo vadovui, negali būti taikoma atsakomybė už veiksmus, kurių jis neatliko ar kurių objektyviai neįmanoma buvo atlikti. TEDK 2015-07-28 Nr. 18 P-16.

Teisėjo procesinis nepriklausomumas reiškia, kad tik pats teisėjas (teismas) sprendžia, kaip jam nagrinėti bylą bei kokį priimti teismo sprendimą, tačiau teisėjas turi jausti didelę atsakomybę už tai, kaip jis vykdo teisingumą. Teisėjo drausminės atsakomybės pagrindai nustatyti Konstitucijoje ir Teismų įstatyme. Teismo sprendimas yra teisingumo vykdymo aktas. Teismo

sprendimų teisėtumas ir pagrįstumas gali būti patikrintas tik proceso įstatymų nustatyta tvarka juos apskundus aukštesnės instancijos teismui; jeigu atsiranda naujų aplinkybių, asmuo gali pasinaudoti kitais įstatymo numatytais būdais dėl priimto teismo sprendimo peržiūrėjimo (pvz., proceso atnaujinimas).

Teisėjo priimtas sprendimas negali būti pagrindas pradėti drausminę procedūrą. Komisija negali, remdamasi pareiginių nusižengimą apibrėžiančia Teismų įstatymo 83 str. 3 d. nuostata, vertinti teismo sprendimo bei to, ar priimdamas sprendimą teisėjas teisingai aiškino ir taikė teisę, ar nepadarė proceso įstatymų pažeidimų, nes tai reikštų teisėjo sprendimų kontrolę, kišimąsi į teismo veiklą vykdant teisingumą. Todėl Komisija nesprensdžia, kaip teisėja turėjo nagrinėti civilinę bylą dėl juridinę reikšmę turinčių faktų nustatymo, ar priimdama sprendimą nepadarė akivaizdžių proceso pažeidimų (teikime nekeliamas klausimas, kad tai galėjo būti padaryta tyčia).

Teismų įstatyme apibrėžtas teisėjo pareiginis nusižengimas, kaip pagrindas taikyti teisėjui drausminę atsakomybę, apima tuos atvejus, kai konstatuojamas aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos, taigi ir iš įstatymo kylančios procesinės pareigos, atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties, kai tai nėra tiesiogiai susiję su teismo sprendimo priėmimu. Aplinkybė, jog byla išnagrinėjus, paaiškėjo kitokie nei teismo sprendime nustatyti faktai, savaime nereiškia, kad teisėja nesiekė visapusiškai išsiaiškinti bylos aplinkybių, nesigilino į bylos medžiagą, byla nagrinėjo atmestina. TEDK 2015-07-28 Nr. 18 P-17.

Komisija, remdamasi apygardos teismo teikime nurodytais duomenimis, rajono apylinkės teismo pirmininko patvirtintu patikrinimo aktu bei jo priedais, nustatė, kad 22 baudžiamosiose bylose teisėjas pažeidė BPK 240 str. numatytus bylos perdavimo nagrinėti ir nagrinėjimo teisiama jame posėdyje pradžios terminus; keliose baudžiamosiose bylose nustatyti atvejai, kai byla nutartimi pripažinus sudėtinga, posėdis paskiriamas viršijant įstatymo numatytą 20 dienų terminą, tačiau vėliau byla išnagrinėjama per vieną posėdį; 11-oje baudžiamųjų bylų pažeidė BPK 243 ir 244 str. nustatytus vieno mėnesio pertraukų tarp posėdžių ir bylos atidėjimo terminus, o 19 baudžiamųjų bylų pažeidė BPK 302 str. 4 d. nustatytą maksimalų 45 dienų nuosprendžio paskelbimo terminą. Patikrinimo metu taip pat nustatyta, kad teisėjas išnagrinėjo 57 bylas, kuriose priimti baudžiamieji įsakymai, iš jų – 31 byloje pažeistas BPK 420 str. 1 d. nustatytas 7 dienų baudžiamojo įsakymo surašymo terminas; teisėjas išnagrinėjo 11 privataus kaltinimo bylų, iš jų vienoje byloje viršytas įstatymu nustatytas 1 mėnesio terminas tarp posėdžių bei pažeistas 45 dienų nuosprendžio paskelbimo terminas, kitoje byloje pažeistas 14 dienų teisiama jame posėdžio surengimo terminas. Patikrinus teisėjo veiklą, taip pat nustatyta daug pažeidimų nagrinėjant teikimus: nėra posėdžių protokolų, nenurodomos skyrimo į posėdį datos arba posėdis nepaskirtas, posėdžiai ar paskelbimai atidedami nenurodant priežasties. Teisėjo veikloje nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų bylas, kurių nagrinėjimas užsitęsė ilgiau nei 6 mėnesius (15 bylų), nustatyti du pažeidimai: vienoje byloje senaties terminas pratęstas jau jam suėjus, o kita byla nutraukta suėjus ATPK 35 straipsnyje numatytiems administracinės nuobaudos skyrimo terminams ir nesant administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties (byloje buvo paskirta ekspertizė, kuri atlikta jau pasibaigus patraukimo administracinėn atsakomybėn terminui). Teisėjas 2014 m. išnagrinėjo 13 ikiteisminio tyrimo skundų, iš kurių 10-yje buvo praleisti įstatymų nustatyti 7 ir 10 dienų išnagrinėjimo terminai (skundai išnagrinėti per 20–87 dienas). Komisija, išnagrinėjusi turimą medžiagą, konstatavo, kad teisėjo veiksmuose nagrinėjant bylas egzistuoja nemažai akivaizdžių proceso įstatymų pažeidimų ir aiškiai aplaidaus teisėjo pareigų atlikimo požymių (ypač pažeidimai, nustatyti dviejose baudžiamosiose bylose, kai jų nagrinėjimas užtęstas ilgą laiką be jokių objektyvių priežasčių). TEDK 2015-07-28 Nr. 18P-20.

Teisėjas, pažeisdamas Baudžiamojo proceso kodekso nuostatas dėl proceso kalbos, priėmė neteisėtą nutartį, kuria įpareigojo nukentėjusį ir civilinį ieškovą išversti apeliacinį skundą į užsienio kalbą, dėl ko nukentėjusysis patyrė išlaidų. Taip pat teisėjo padarytas procesinis pažeidimas sutrukdė bylą laiku išnagrinėti apeliacinės instancijos teisme, t. y. buvo pažeistas proceso greitumo principas. Šiuose teisėjo veiksmuose nustatyta akivaizdaus proceso įstatymo

pažeidimo ir aiškiai aplaudaus teisėjo pareigų atlikimo požymių, tačiau teisėjui pripažinus pažeidimus ir pačiam savo elgesį įvertinus neigiamai, įsipareigojus imtis priemonių, kad pažeidimai nesikartotų, drausmės byla neiškelta, nusprendus, kad apsvarstymas Komisijoje yra pakankamas poveikis. TEDK 2015-12-14 Nr. 18 P-24

Teisėjas be svarbios priežasties daug kartų neatliko Baudžiamojo proceso kodekse nustatytos konkrečios teisėjo pareigos, t. y. tai, jog per įstatyme nustatytą laiką nesurašomas teisiamojo posėdžio protokolas, o baudžiamojoje byloje esantys protokolai ilgą laiką nepasirašomi, kad teisėjas per įstatyme nustatytą laiką nepaskelbia nuosprendžio, juolab kai tai tęsiasi ilgą laiką, yra akivaizdus baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimas, sudarantis pagrindą iškelti teisėjui drausmės bylą. TEDK 2015-12-14 Nr. 18 P-25

Teisėja, gavusi administracinę atsakomybę traukiamo asmens prašymą, vengdama skuboto ir paviršutiniško bylos nagrinėjimo, siekdama išsamiai ištirti įrodymus, atidėjo bylos nagrinėjimą, todėl galutinio procesinio sprendimo priėmimas užtruko dėl objektyvių priežasčių. Teisėja pasinaudojo įstatyme jai nustatyta diskrecijos teise ir nusprendė, kad protokolas administracinio teisės pažeidimo byloje nebus rašomas ir nebus daromas garso įrašas, todėl tai negali būti laikoma aiškiai aplaidžiu konkrečios teisėjo pareigos atlikimu. Teismo posėdis vyko ne posėdžių salėje dėl objektyvių priežasčių, be to, tokių naudojimosi teismo patalpomis tvarką nustato teismo pirmininko patvirtinti lokaliniai teisės aktai. Teisėja, nagrinėdama bylą teismo posėdyje, aiškinosi eismo įvykio aplinkybes, todėl jos pastabos, kad neišskūs dokumentai ar kiti įrodymai, iš jų negali suprasti kai kurių aplinkybių, prašo jas paaiškinti plačiau bei išsamiau ir pan., teisėjų etikos požiūriu nėra smerktinos ir savaime nereiškia, kad teisėja į teismo posėdį atėjo nesusipažinusi su bylos medžiaga ar parodė nekompetenciją. TEDK 2016-04-04 Nr. 18 P-3

Teisėjui reikšti priekaištai dėl to, kad jis, nagrinėdamas baudžiamąsias bei administracinių teisės pažeidimų bylas, netinkamai atliko proceso teisės normose nustatytus veiksmus, jų neatliko įstatymų nustatytais terminais ir tvarka, posėdžių metu nesilaikė teisėjo etikos reikalavimų. Komisija konstatavo, kad: 1) nagrinėdamas vieną baudžiamąją bylą teisėjas nepadarė proceso teisės pažeidimų, kurie galėtų būti vertinami kaip šiurkštūs ir akivaizdūs (ką patvirtino aukštesnės instancijos teismas), neatliko jokių veiksmų, kurie gali būti vertinami kaip netinkamas ir neetiškas vadovavimas teismo procesui, etikos požiūriu nepažeidė kaltinamojo teisių; 2) viena administracinio teisės pažeidimo byla buvo išsiųsta apygardos teismui pažeidžiant įstatymo nustatytą terminą, tačiau nėra nustatyta, ar tai įvyko dėl teisėjo veiksmų (neveikimo), ar dėl netinkamo teismo raštinės darbo organizavimo, be to, dėl pavėluoto apeliacinio skundo išsiuntimo teismo procese neatsirado neigiamų teisinės pasekmių, nebuvo pažeistos proceso dalyvių teisės; 3) teisės aktuose nesant įtvirtinto konkretaus ir aiškaus termino pareiškimui dėl nušalinimo išnagrinėti, o teisėjui nurodžius objektyvias priežastis, dėl kurių užtruko pareiškimo išnagrinėjimas, nėra pagrindo konstatuoti akivaizdus proceso teisės pažeidimo ir jo veiksmų nėra pagrindo laikyti bylos vilkinimu; 4) pavienis proceso teisės normos pažeidimas neišsprendus klausimo dėl kaltinamojo dalyvavimo teismo posėdyje, nesudaro pagrindo taikyti teisėjui drausminės atsakomybės; 5) teisėjas dėmesingai reagavo į proceso dalyvių prašymus – priimdavo arba protokolinię nutartį, arba nutardavo pateiktą prašymą spręsti pasitarimų kambaryje, nurodydamas, kada dėl pateikto prašymo bus priimta ir paskelbta nutartis; 6) tai, kad teisėjas teismo posėdyje aiškindamasis bylai reikšmingas aplinkybes, apklausdamas liudytojus, tirdamas rašytinius įrodymus, varto bylos medžiagą, savaime nesudaro pagrindo teigti, jog jis nesusipažinęs su byla. Nagrinėjamu atveju teisėjo posėdyje užduodami klausimai liudytojams ir kitiems proceso dalyviams, jo priimami procesiniai sprendimai dėl klausimų, nesusijusių su bylos esme, pašalinimo, reagavimas į prašymus ir pan. neleidžia daryti išvados, kad teisėjas buvo nesusipažinęs su bylos medžiaga, vadovaudamas procesui, buvo nepakankamai dėmesingas, neatidus ar pan.; 7) teismo posėdžių protokolai patvirtina, kad teisėjas nurodė rašytinių nutarčių, kuriose bus išspręsti atskiri procesiniai klausimai, paskelbimo laiką, nutartys nustatytu laiku buvo paskelbtos ir tą pačią dieną

įkeltos į LITEKO sistemą; 8) teisės aktai nenustato aiškios ir imperatyvios pareigos visais atvejais nagrinėjant administracinio teisės pažeidimo bylą rašyti teismo posėdžio protokolą, todėl tai, kad teisėjas pasinaudojo įstatyme nustatyta teise ir nusprendė, kad protokolas nebus rašomas, negali būti laikoma aiškiai aplaidžiu konkrečios teisėjo pareigos atlikimu; 9) pavieniai rašymo apsirikimai negalutiniuose procesiniuose dokumentuose negali būti vertinami kaip šiurkštūs profesiniai pažeidimai; 10) teisėjas, pasirašydamas teismo posėdžio protokolą, priima sprendimą, kad jame užfiksuoti duomenys yra teisingi ir pakankami ir tai laikytina procesine teisėjo veikla. Protokolo trūkumai gali būti ištaisyti procesine tvarka pareiškiant pastabas dėl protokolo, be to, kiekviename teisiamejame posėdyje yra daromas ir garso įrašas, kuris pridedamas prie teismo posėdžio protokolo ir yra sudedamoji teismo posėdžio protokolo dalis. TEDK 2016-04-04 Nr. 18 P-4

Komisija, įvertinusi išskirtinį konstitucinį teisėjo statusą, kylantį iš Konstitucijoje įtvirtintos teisėgumo vykdymo funkcijos, atsižvelgusi į tai, kad teisėjas pagal jo atliekamas pareigas negali būti priskirtas prie valstybės tarnautojų ar darbuotojų, darė išvadą, kad teisėjo darbo laiko nėra pagrindo vertinti kaip normuoto. Nenormuotas teisėjo darbo laikas reiškia, kad teisėjai ir teismo pirmininkai turi teisę dienos eigoje darbą organizuoti savo nuožiūra taip, kad laikas būtų išnaudojamas efektyviau, geresniam teisėjo pareigų atlikimui ir nebūtinai darbo vietoje. Teisėjo darbą sudaro rengimasis byloms, jų nagrinėjimas, procesinių dokumentų rengimas ir tvarkymas. Pasirengimas bylai susideda iš bylos medžiagos analizės, taikomų įstatymų ir teisinės literatūros studijavimo, susipažinimo su teismine praktika. Į teisėjų pareigas įeina kvalifikacijos kėlimas. Teisėjas pats turi teisę nusistatyti, kada ir kiek būti darbo vietoje. Tai jis sprendžia pagal jam tenkančias pareigas nustatytu laiku nagrinėti bylas, dalyvauti teismo ar kituose renginiuose, kuriuose paskirtas ar įsipareigojo dalyvauti. Aplinkybė, kad teismo pirmininkas teismo darbo laiku nebuvo savo darbo vietoje, savaime nesudaro pagrindo kelti jam drausmės bylą. Etikos aspektu galimai svarstyti būtų atvejai, kai teismo pirmininkas be pateisinamos priežasties nebūtų darbo vietoje, nors prieš tai būtų susitaręs priimti interesantą, neateitų į suderintą pasitarimą ar posėdį ir pan. Tinkamam darbo organizavimui, netikėtiems atvejams ar aplinkybėms spręsti teisėjas ar teismo pirmininkas turėtų informuoti, kada bus teisme darbo vietoje ar kaip su juo susisiekti neatidėliotinai prirėikus.

Komisija pažymėjo, kad jai nesuteikta teisė tikrinti ir vertinti, ar teismo pirmininko priimti lokalūs teisės aktai atitinka Konstitucijos, įstatymų ar kitų aukštesnės galios teisės aktų reikalavimus. Šių klausimų sprendimas nėra susijęs su teisėjų etikos ir drausmės reikalavimų laikymosi įvertinimu. Pareiškėjų argumentai dėl nustatytų draudimų filmuoti ir fotografuoti iš dalies buvo įvertinti teismų administracinės veiklos priežiūros tvarka. Etikos aspektu vertinant pareiškėjų teikimuose nurodytas aplinkybes dėl tariamo absoliutaus draudimo filmuoti, teisėjų veiksmų, draudžiančių pareiškėjams rinkti informaciją, pažymėtina, kad pagal tuo metu galiojusias Vidaus tvarkos taisykles filmavimas bei fotografavimas buvo galimas gavus teismo pirmininko ar jį pavaduojančio teisėjo leidimą. Be to, pareiškėjai prie teikimų Komisijai pridėjo filmuotą medžiagą, taigi nėra pagrindo teigti, kad jiems absoliučiai buvo uždrausta rinkti informaciją. Komisija vertino, kad teismo pirmininkės įvykdyto filmavimo tvarkos įvedimo, nepanaikinančio įstatymu suteiktos teisės rinkti informaciją, kuriuo siekta apsaugoti asmenų teises ir teisėtus interesus bei užtikrinti geresnę teismo veiklą, nėra pagrindo vertinti kaip šiurkštų, teisėjo vardą žeminantį sprendimą. Teisėjos pareiškėjams filmuoti netrukė jokiais savo ar pasitelktų asmenų arba pareigūnų veiksmais. Pranešdamos apie taisyklėse numatytą draudimą filmuoti be pirmininko leidimo teisėjos nesakė pareiškėjams nemandagių, įžeidžiančių, žeminančių žodžių ar teiginių ir nepadarė to, ką būtų galima įvertinti kaip aiškiai pažeidžiantį įstatymus, nepagarbų asmeniui ar nemandagų elgesį. Komisijos vertinimu, teisėjos žodžiu tinkamai ir mandagiai informavo pareiškėjus apie teisme galiojančią filmavimo tvarką. TEDK 2016-10-24 Nr. 18P-12

Komisija pažymėjo, kad tai, jog aukštesnės instancijos teismas panaikino teisėjo priimtą sprendimą, savaime nėra pagrindas spęsti jo drausminės atsakomybės klausimą; aplinkybių dėl aiškiai aplaidžios (atitinkančios drausminės atsakomybės taikymo sąlygas) teisėjo pareigos

nagrinėtoje byloje atlikimo, ar dėl kitų veiksmų ar neveikimo, kurie sudarytų pagrindą spręsti klausimą dėl drausmės bylos teisėjui iškelimo, atlikus jo veiklos patikrinimą, nekonstatuota. Atlikus patikrinimą, taip pat nebuvo nustatyta teisėjo netinkamo bendravimo su proceso dalyviais atveju – teisėjas su visais proceso dalyviais bendravo mandagiai, dalykiškai ir pagarbiai, jo kalboje šališkumas ar suinteresuotumas neįtakojamas. Pavėlavęs pradėti teismo posėdį, teisėjas mandagiai atsiprašė, teisindamasis, kad užtruko skaitydamas pateiktus didelės apimties dokumentus. Komisija pažymėjo, kad bylos vilkinimas, kaip pagrindas teisėjo drausminei atsakomybei, gali būti nustatytas tada, kai bylos nagrinėjimas, procesinių veiksmų atlikimas ar procesinių sprendimų priėmimas užtęsimas dėl teisėjo kaltės be jokių priežasčių. Nagrinėtu atveju, bylos nagrinėjimas užtruko dėl objektyvių priežasčių (teisėjo atostogų, proceso dalyvių padėties pakeitimo, vieno iš nukentėjusiųjų neatvykimo į posėdį, kito ligos ir pan.), o ne dėl sąmoningo teisėjo siekio užtęsti šios bylos nagrinėjimą. TEDK 2016-09-19 Nr. 18P-8

TEDK konsultacijos:

Teisėjas prašo suteikti konsultaciją, ar etiška teisėjui laisvalaikio dalyvauti sporto varžybose, gauti prizus (taip pat ir piniginius), visuomeniniais pagrindais (ne profesionaliai) teisėjauti sporto turnyruose, čempionatuose ir gauti už tai atlygį. Taip pat ar teisėjas gali gauti kelionės išlaidų atlyginimą bei materialinį aprūpinimą tais atvejais, jei atitinkamos sporto šakos federacijos lėšomis būtų siunčiamas stažuotis į užsienį.

Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo išaiškinimu, atlyginimas už teisėjavimą sporto varžybose negali būti prilyginamas atlyginimui bei užmokesčiui už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, nes tai yra kita veiklos rūšis. Komisijos nuomone, dalyvavimas sporto varžybose, apdovanojimų (įskaitant piniginius prizus) už pasiekimus varžybose gavimas, kelionės išlaidų atlyginimas bei materialinis aprūpinimas komandiruočių į užsienį metu, kai vykstama į turnyrus bei kvalifikacijos kėlimo seminarus, nepažeis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio nuostatų ir neprieštarauja Teisėjų etikos kodekso reikalavimams, kadangi tai priskirtina prie asmens pomėgių ar laisvalaikio leidimo ir nesusiję su atlyginimo gavimu. TEDK K 2014-04-17 Nr. 17P-108.

Teisėjas kreipėsi dėl konsultacijos ir nurodė, kad, pasikeitus šeiminei padėčiai, nebesinaudoja jam privačios nuosavybės teise priklausančiu butu ir nori jį išnuomoti. Prašo paaiškinti, ar už gyvenamosios patalpos nuomą gaunamam nuomos mokesčiui taikomas Lietuvos Respublikos Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas.

Komisija sprendė, kad teisėjo naudojimas nekilnojamojo turto savininko teisėmis, išnuomojant jo turimą laikinai nenaudojamą vieną gyvenamąjį būstą tretiesiems asmenims, neprieštarauja Konstitucijoje ir Teismų įstatyme įtvirtintiems reikalavimams negauti jokio kito atlyginimo, išskyrus teisėjo atlyginimą bei užmokestį už pedagoginę ar kūrybinę veiklą, nes teisėjo turimo ir nenaudojamo nekilnojamojo turto nuoma nėra laikytina ta veikla, kuri šių teisės aktų būtų ribojama. Svarbu tik tai, kad nekilnojamojo turto nuoma neturėtų verslumo požymių, t.y. teisėjas nesiektų iš to uždarbiauti kaip verslininkas, įsigydamas nekilnojamojo turto, jį nuomodamas, parduodamas ir pan. Komisijos nuomone, adekvačių pajamų iš nekilnojamojo turto nuomos gavimas nėra negalimas pagal Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalį, nes tai nėra nurodytas atlyginimas ar užmokestis, kurį teisėjui draudžiama gauti. Teisėjo turimo nekilnojamojo turto nuoma ir pajamų iš jos gavimas, Komisijos vertinimu, nepažeis Konstitucijos 113 straipsnio 1 dalies ir Teismų įstatymo 48 straipsnio 1 dalies nuostatų bei neprieštarauja teisėjų etikos reikalavimams. TEDK K 2014-05-15 Nr. 17P-136.

Teisėjas prašo suteikti konsultaciją, ar dalyvavimas VDU Teisės fakulteto Teisės studijų programos penkto kurso studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijoje (buvimas šios komisijos pirmininku) nepažeis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 1 dalies nuostatų.

Komisija sprendė, kad nurodyta veikla (laisvu nuo konkrečių teisėjo funkcijų vykdymo teisme metu), susijusi su dalyvavimu studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijoje, patenka į pedagoginės veiklos sritį. Vadovaujantis teisingumo principu, teisėjas gali skaityti paskaitas, mokyti ir dalyvauti su teise, teisine sistema, teisingumo įgyvendinimu susijusioje veikloje. Komisijos nuomone, tokia veikla suteikia galimybių kelti teisėjo profesijos prestižą, gerinti teisėjo vardą visuomenėje, tuo prisidedant prie teismų, kaip atviros institucijos, vardo propagavimo. Vertinant studentų baigiamųjų darbų gynimo komisijos pirmininkui priskirtinas funkcijas, jos nesuteikia administracinių įgalinimų, todėl laikytinos procedūrinėmis. Komisijos nuomone, dalyvavimas baigiamųjų darbų gynimo komisijos veikloje ir vadovavimas šiai komisijai nepažeis Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 48 straipsnio 1 ir 4 dalių nuostatų ir neprieštaraus teisėjų etikos reikalavimams. TEDK K 2014-04-17 Nr. 17P-107.

Teisėjas prašo suteikti konsultaciją, ar vesdamas mokymus darbo teisės klausimais, už kuriuos atlygis būtų apmokamas autorinių sutarčių pagrindu, nenusižengtų teisėjų etikos reikalavimams bei iš tokios veiklos gaudamas pajamas nepažeistų Teismų įstatymo 48 straipsnio 4 dalyje įtvirtinto draudimo gauti pajamas iš kitokios, nei pedagoginė ir kūrybinė, veiklos.

Komisijos vertinimu, nurodytų šių mokymų vedimas (laisvu nuo konkrečių teisėjo funkcijų vykdymo teisme metu) neprieštaraus teisėjų etikos reikalavimams. Vadovaujantis teisingumo principo nuostatomis, teisėjas gali rašyti, skaityti paskaitas, mokyti ir dalyvauti su teise, teisine sistema, teisingumo įgyvendinimu arba kitais klausimais susijusioje veikloje. Teisėjo veikla, susijusi su paskaitų skaitymu, neprieštaraus jo pareigų orumui ir teisėjo garbei. Komisijos nuomone, tokia veikla kaip tik teisėjui suteikia galimybių gilinti profesines žinias ir tobulinti bendravimo su auditorija bei viešo kalbėjimo įgūdžius, taip pat kelti teisėjo profesijos prestižą, gerinti teisėjo vardą visuomenėje, tuo prisidedant prie teismų, kaip atviros institucijos, vardo propagavimo. Todėl mokymų ar seminarų vedimas, netrukdam tiesioginių teisėjo pareigų atlikimui, neprieštaraus teisėjų etikos reikalavimams.

Komisija pažymėjo, kad visais atvejais už pedagoginę ar kūrybinę veiklą teisėjui mokamas užmokestis privalo būti aiškiai nustatomas, proporcingai įdėtam darbui, bei mokamas įstatymų nustatyta tvarka, išskaičiuojant visus privalomus mokesčius ir vykdant kitus įstatymų reikalavimus (pvz., dėl viešų ir privačių interesų, pajamų deklaravimo ir t. t.). TEDK K 2014-02-14 Nr. 17P-36.

Teisėjas prašo išaiškinti, ar nebus teisėjo etikos ir drausmės pažeidimo, jeigu pasinaudodamas teisės aktų nustatytais garantijomis gaus tėvystės pašalpą antraisiais vaiko auginimo metais sutuoktinei esant vaiko priežiūros atostogose, o jam tęsiant darbą teisėjo pareigose.

Komisijos vertinimu, teisėjas, pasinaudodamas savo konstitucinėmis garantijomis, būtent teisėmis, kurios yra aiškiai nustatytos įstatyme – gauti tėvystės pašalpą antraisiais vaiko auginimo metais nesant vaiko priežiūros atostogose, t. y. gauti tuo pačiu metu ir paramą šeimai ir draudžiamąsias pajamas, nepažeidžia teisėjų etikos, būtent sąžiningumo, savanaudiškumo ar teisingumo principų. Teisėjas, kaip ir kitas pilietis, turi teisę planuoti savo šeimos pajamas, pasinaudoti jam nustatytomis teisėmis tokiu būdu, kad šeimai būtų teikiama parama palankiomis sąlygomis, ir tai negali būti pripažįstama piktnaudžiavimu, jeigu nėra dirbtinai sukuriama situacija, dėl kurios turi būti mokama valstybės parama ar išmokos, susijusios su draudžiamųjų pajamų kompensavimu, šeimai auginančiai vaiką. Teisėjo kreipimasis į valdžios institucijas dėl teisės aktuose nustatytos paramos šeimai auginančiai vaiką teikimo, jeigu nėra susijęs su neteisėtais veiksmais (pvz. apgaulingų dokumentų pateikimu ar pan.) negali būti vertinamas kaip nesąžiningas ar neteisingas.

Komisijos vertinimu, teisėjo naudojimas socialinėmis garantijomis, kuriomis naudojasi kiti asmenys, negali būti vertinamas kaip neetiškas vien dėl to, kad visuomenės informavimo priemonėse vyksta diskusijos dėl teisės aktuose nustatytų socialinių išmokų pobūdžio, jų nustatymo pagrįstumo ar pateikiamų vertinimų su neigiamu atspalviu. TEDK K 2014-02-13 Nr. 17P-33.

TGT sprendimai:

Teisėjas, rengdamas administracinę bylą nagrinėti teismo posėdyje, nesusipažino su visais prie šios bylos pridėtais dokumentais, esančiais bylos aplanke, ir nepastebėjo su ja nesusijusių kitos administracinio teisės pažeidimo bylos dokumentų. Tai vertintina kaip aiškiai aplaidus teisėjo pasirengimo nagrinėti administracinio teisės pažeidimo bylą pareigos atlikimas. TGT 2010-02-17 Nr. 21P-1.

Teisėja, skelbdama teismo sprendimą civilinėje byloje, sprendimo nebuvo surašiusi pagal CPK 268 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Teisėja neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iškart po jo paskelbimo. Teisėja neįvykdė patvirtintoje darbo su teismų informacine sistema LITEKO tvarkoje numatytos pareigos užtikrinti informacijos, duomenų įvedimą, taip pat ir sprendimų patalpinimą LITEKO sistemoje. Taip buvo apsunkintas atsakovo teisės į apeliaciją įgyvendinimas. Tokiu aplaidžiu elgesiu teisėja pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2010-04-08 Nr. 21P-2.

Teisėja baudžiamąją bylą nagrinėjo penkerius metus. Šioje byloje nepateisinamai ilgai užtruko pasirengimas nagrinėti bylą iš esmės. Ekspertizė buvo atliekama vienerius metus ir aštuonis mėnesius, po ekspertizės akto gavimo bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dešimt kartų, byla buvo perduota ikiteisminiam tyrimui papildyti, o po to šios bylos nagrinėjimas buvo atidėtas dar šešis kartus. Proceso metu buvo vėluojama išsiųsti reikiamas nutartis, ekspertizės eiga pasidomėta nepateisinamai vėlai, kai kuriais atvejais bylos nagrinėjimas buvo atidedamas vien formalaus prašymo pagrindu, kaltinamojo akto defektai išvelgti tik per keletą metų nuo bylos gavimo teisme. Kaltinamasis piktnaudžiavo proceso galimybėmis, stengėsi jį vilkinti, o teismas situacijos tinkamai nevaldė ir nekontroliavo. Teisėja optimaliai neorganizavo bylos nagrinėjimo, nereikliai vertino gynėjų argumentus, kuriais buvo grindžiami prašymai atidėti teismo posėdžius. Ilgas bylos nagrinėjimas, atsižvelgiant į įstatyme nustatytus apkaltinamojo nuosprendžio priėmimo senaties terminus už nesunkių nusikaltimų padarymą, akivaizdžiai kenkia teisingumo įgyvendinimui. Nutartyje dėl ekspertizės skyrimo teisėja klaidingai nurodė, kad ji priimta teisiamaajame posėdyje, dalyvaujant nurodytiems prokurorui ir gynėjams. Teisėja nesilaikė TEK reikalavimų ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. TGT 2010-05-03 Nr. 21P-3.

Teisėjas, neatidžiai susipažindamas su pateikta medžiaga, dėl to nepastebėdamas nusišalinimo pagrindo egzistavimo ir išspręsdamas su nuosprendžio vykdymu susijusį klausimą baudžiamajoje byloje, kurioje jis anksčiau buvo pripažintas nukentėjusiuoju, nesilaikė TEK reikalavimų ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. Tokiu aplaidžiu elgesiu teisėjas pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2010-05-31 Nr. 21P-4.

Teisėjas neužtikrino, kad tinkamai būtų įgyvendinta byloje dalyvaujančių asmenų teisė gauti teismo sprendimo nuorašą iš karto po jo paskelbimo. TGT vertinimu, nors teisėjas paaiškino, kad su asmeniu geranoriškai susitarė, jog jis atvyks pasiimti sprendimo kitą jam patogią dieną, tai negali būti pateisinama priežastis nesilaikyti CPK reikalavimų. TGT 2010-06-14 Nr. 21P-5.

Teisėja, vykdydama pareigines funkcijas, ne visada tinkamai organizavo savo darbą, ne visada elgėsi pareigingai, rūpestingai ir atidžiai: pasiėmė nemokamų atostogų, nors tomis dienomis turėjo daug darbo, neatvyko į darbą be pateisinamos priežasties, daug kartų nesilaikė įstatymų nustatytų pirmojo teisiamaojo posėdžio baudžiamajoje byloje paskyrimo, procesinių dokumentų surašymo, paskelbimo terminų ir procesinių dokumentų nuorašų išsiuntimo tvarkos, tuo aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas.

Teisėja sistemingai nesilaikė BPK nustatytų terminų, keletą kartų nesiėmė visų įmanomų priemonių, kad įvyktų teismo posėdis, nepakankamai kontroliavo jos nurodymus vykdančios

posėdžių sekretorės darbą, surašant nuosprendžius buvo neatidi ir nerūpestinga, rašymo apsirikimus taisė pažeidžiant procesines jų taisymo taisykles, pavieniais atvejais atskirose baudžiamosiose bylose laiku neišsprendė bausmių bendrinimo nuteistajam klausimo, nenurodė nuosprendyje jo apskundimo tvarkos, neįteikė nuosprendžio nuorašų proceso dalyviams, nesiėmė priemonių, kad bylose dalyvaujantys asmenys pateiktų nustatytos formos medicininės pažymas dėl ligos. Dėl teisėjos nemokamų atostogų ir neatvykimo į darbą nebuvo atlikta keletas procesinių veiksmų jos nagrinėtose baudžiamosiose bylose. Teisėja, padarydama šiuos pažeidimus, pažemino teisėjo vardą ir pakenkė teismo autoritetui. TGT 2010-06-14. Nr. 21P-6.

TEDK pažymėjo, kad Lietuvos Respublikos advokatūros įstatymo 46 straipsnis nustato konkrečius draudimus, t. y. ši norma yra imperatyvi, ir kad apeliacinės instancijos teismas, panaikindamas teisėjo nutartį, nurodė, jog ši nutartis iš esmės pažeidė minėtą įstatymo nuostatą, padarė išvadą, kad teisėjas priėmė nutartį leisti atlikti kratą advokatų kontoroje pakankamai neįsigilinęs į bylos esmę ir neišsiaiškinęs, ar toks procesinis veiksmas nepažeis imperatyvios teisės normos nustatyto advokato veiklos imuniteto. TEDK konstatavo, kad teisėjas A. R. pažeidė TEK 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktus ir iškėlė jam drausmės bylą.

TGT nepakankamai pagrįstomis laiko TEDK išvadas, kad teisėjas priėmė nutartį pakankamai neįsigilinęs į bylos esmę ir neišsiaiškinęs, ar toks procesinis veiksmas nepažeis imperatyvios teisės normos, advokato veiklos imuniteto, ir kad teisėjas padarė akivaizdžių teisės taikymo klaidą. Teisės taikymo klaidos padarymas savaime nereiškia teisėjo drausminės atsakomybės pagrindo egzistavimo.

TGT neturi pagrindo abejoti teisėjo pareigingumu vien dėl fakto, kad jis Advokatūros įstatymo nuostatas aiškino ir taikė kitaip negu aukštesniosios instancijos teismas, panaikinęs teisėjo nutartį. Įstatymo formuluotės nėra vienareikšmiškos, todėl egzistuoja prielaidos, kad jos suprantamos, aiškinamos ir taikomos nevienodai, ypač iki tol, kol nėra suformuota atitinkama teismų praktika. TGT 2010-10-25 Nr. 21P-8.

Teismo pirmininkės vykdyta teismo veiklos kontrolė nebuvo efektyvi, nes nustatyti administravimo trūkumai – nesistemiška, neefektyvi vidaus kontrolė, nepateisinamai ilgai nepastebėti esmingi ir sistemingi darbo trūkumai, kurie sudarė prielaidas neigiamiems teisiniams padariniams atsirasti (teismo pirmininkė tik po beveik trejų metų nuo vadovavimo teismui pradžios pastebėjusi, kad teisėja į raštinę nepridavė 142 administracinių teisės pažeidimų bylų, nevykdė sistemingos ir efektyvios teismo vidaus kontrolės (tai patvirtina sistemingas įstatymuose nustatyti administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų pažeidinėjimas)). Teismo pirmininkė pažeidė TEK 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą pareigingumo principą. TGT 2010-11-29 Nr. 21P-9.

TEDK iškėlė teisėjui drausmės bylą už tai, kad teisėjas, nepatikrinęs, ar asmuo neturi imuniteto, ir priimdamas nagrinėti priešpriešinį kito asmens skundą, pateiktą prieš Seimo narį, galimai pažeidė Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintą Seimo nario imunitetą nuo baudžiamosios atsakomybės be Seimo sutikimo, nesant tai pateisinančių priežasčių, aiškiai aplaidžiai atliko teisėjo pareigas ir pažeidė TEK 15 straipsnyje įtvirtintą pareigingumo principą, kurio vienas iš reikalavimų – nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų. Teisėjas paaiškino, kad priimdamas nutartį jis žinojo ir įvertino, jog asmuo yra Seimo narys, tačiau jo imuniteto panaikinimo klausimas priimant šią nutartį nebuvo ir neturėjo būti sprendžiamas. TGT pagal savo kompetenciją negali spręsti nei nutarties atitikties BPK, nei jokių Seimo nario kvestionuojamo teismo procesinio dokumento teisėtumo ir pagrįstumo klausimų, nes priešingu atveju būtų sudarytos prielaidos pagrįstai manyti, kad yra kišamasi į teismo veiklą – teisingumo vykdymą. TGT 2011-02-04 Nr. 21P-1.

Teisėja nesilaikė civilinių bylų nagrinėjimo, tvarkymo ir saugojimo reikalavimų, taip pat protokolų ir kitų procesinių dokumentų surašymo terminų, laiku neperdavė bylų rašinei, vilkino

civilinių bylų nagrinėjimą. TGT daro išvadą, kad teisėja aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas ir pažeidė 15 straipsnio 1, 2, 3 ir 4 punktus, nes teisėjas privalo nepažeisti Lietuvos Respublikos įstatymų, surašyti procesinius dokumentus taip, kad jie atitiktų įstatymų reikalavimus, savo pareigas atlikti nepriekaištingai ir laiku, nevilkinti teismo proceso. TGT 2011-03-21 Nr. 21P-3.

Teisėjas neužtikrino tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: šešiolikoje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; dvidešimt trijose bylose dėl administracinės nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; dvidešimt vienoje byloje asmenys buvo nubausti arba jiems paskirta bauda buvo pakeista į areštą, jų tinkamai neinformavus apie teismo posėdį. Teisėjas tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų; viena byla teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; bylose, kuriose buvo priimta nutartis pratęsti administracinės nuobaudos skyrimo terminą, ilgą laiką nebuvo atliekami jokie procesiniai veiksmai, o vėliau iš karto buvo priimtas procesinis sprendimas teiseną nutraukti. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. TGT 2011-04-26 Nr. 21P-5.

Teisėjas neužtikrino tinkamo darbo organizavimo – nesilaikė ATP bylų nagrinėjimo tvarkos ir terminų: dvidešimtyje bylų ilgiau kaip šešis mėnesius nebuvo atlikti jokie procesiniai veiksmai; vienuolikoje bylų dėl nuobaudos paskyrimo ilgiau kaip tris mėnesius nebuvo atliekami procesiniai veiksmai; trisdešimt trijose bylose nebuvo atsakymų į teismo pavedimus dėl asmenų atvedinimo, gyvenamosios vietos nustatymo; trys bylos teisėjo žinioje buvo ilgiau kaip vienerius metus; keturiose bylose nuo vieno byloje atlikto veiksmo iki kito buvo praėjęs nepateisinamai ilgas laiko tarpas. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio 3 ir 4 punktų pažeidimus. TGT 2011-05-31 Nr. 21P-7.

TEDK sprendė, kad teisėjas buvo neatidus, bylą nagrinėjo paviršutiniškai, neįsigilino į jos faktines aplinkybes, nesivadovavo aiškiais faktiniais bylos duomenimis. Taikydamas įstatymą, dėl aiškaus aplaidumo netinkamai nustatė aplinkybes, pažeidė draudžiančiąją įstatymo nuostatą. Šie jo veiksmai sukėlė reikšmingas pasekmes – nepagrįstai ir neteisėtai lygtinai buvo paleistas nuteistasis, kuriam dar buvo likusi didelės trukmės ir žymi neatlikta laisvės atėmimo bausmės dalis – 11 metų 8 mėnesiai ir 29 dienos – pažeidė TEK 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktus. TGT vertino, kad teisėjas pažeidė draudžiančiąją įstatymo nuostatą. Teisėjo veikla įvertinta kaip aiškiai aplaidus teisėjo pasirengimo nagrinėti ir kruopščiai bei atidžiai išnagrinėti bylą pareigos atlikimas, bet ji neigiamų pasekmių nesukėlė – padarytos teisės normų taikymo klaidos ištaisytos aukštesnės instancijos teisme ir nuteistasis grąžintas atgal į laisvės atėmimo vietą. Ši aplinkybė neteikia pagrindo kitokiam, nei pirmiau išdėstytas, teisėjo veiksmų vertinimui. Teisėjo poelgiais buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui. TGT 2011-11-25 Nr. 21P-8.

Teisėja, nagrinėdama ATP, baudžiamąsias ir civilines bylas, neužtikrino tinkamo savo darbo organizavimo – daugelyje šių bylų nesilaikė jų nagrinėjimo tvarkos ir terminų, tinkamai neįformino savo atliekamų procesinių veiksmų, pažeidė proceso dalyvių teisę į greitą ir operatyvų teismo procesą: 1) nagrinėdama ATP bylas, pažeidė terminus; šias bylas nagrinėjo nesilaikydama įtvirtintų procedūrų; nėra duomenų apie ATP bylose teisėjos priimtų nutarimų nuorašų išsiuntimą proceso dalyviams; 2) baudžiamosiose bylose pažeidė procesinių sprendimų įteikimo (išsiuntimo) terminus; nesilaikė BPK 240 straipsnio 2 dalies, 414 straipsnio 4 dalies, 420 straipsnio 1 dalies, 302 ir 308 straipsnių bei Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2006 m. rugsėjo 21 d. nutarimo reikalavimų; 3) civilinėse bylose pažeidė ieškinių, pareiškimų priėmimo, pasirengimo civilinių bylų nagrinėjimui tvarką; skirdama parengiamuosius teismo posėdžius, pažeidė CPK 228 ir 229 straipsniuose įtvirtintus reikalavimus; pažeidė bylų išnagrinėjimo, sprendimų priėmimo ir jų išsiuntimo, laikinųjų apsaugos priemonių taikymo terminus; pažeidė bylų dėl teismo įsakymų ir teismo leidimų išdavimo, taip pat dėl vykdymo išlaidų priteisimo nagrinėjimo tvarką ir terminus. Teisėja jai padedantiems teismo darbuotojams nebuvo reikli ir neužtikrino, kad procesiniai

sprendimai nustatyta tvarka ir laiku būtų paskelbti sistemoje „LITEKO“: pažeisti Lietuvos teismų informacinės sistemos nuostatų 37 punkto reikalavimai duomenis į vietinę duomenų bazę įrašyti (ikelti) per nustatytą trijų darbo dienų terminą; keliose išnagrinėtose bylose procesiniai sprendimai į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo ikelti anksčiau nei jie buvo priimti (paskelbti); ne visada į informacinę sistemą „LITEKO“ buvo įrašoma (ikeliama) teisėjos išnagrinėtoje byloje priimto procesinio sprendimo nuasmeninta versija. TGT pripažino TEK 14 straipsnio 1, 2, 3 ir 7 punktų, 15 straipsnio 1, 3 ir 4 punktų pažeidimus. TGT 2011-11-25 Nr. 21P-9.

Teisėja teismo posėdžių metu su atsakove bendraudama rusų kalba, nesilaikė TEK 15 straipsnio 1 ir 3 punktų reikalavimų ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. Tokiu teisėjos R. K. poelgiu buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui. TGT 2012-01-20 Nr. 21P-1.

Teisėjas pažeidė procesinį terminą, nes baudžiamosios bylos su apeliaciniu skundu apeliacinės instancijos teismui išsiuntimą uždelsė beveik mėnesį, kai baudžiamąjį proceso įstatymas įpareigoja tai atlikti per trijų dienų laikotarpį. Teisėjo poelgis neatitinka TEK 15 straipsnyje numatyto pareigingumo principo, reikalaujančio, be kita ko, nepažeisti teisės akto, reglamentuojančių procesinius terminus, bei numatančio reikalavimą teisėjo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku ir nevilkinti teismo proceso. TGT 2012-02-24 Nr. 21P-3.

Teisėjas gavo baudžiamąją bylą savo žinion, paskyrė teismo posėdį, bet jokių procesinių veiksmų neatliko beveik vienerius metus. Tai rodo, kad jis bylą nagrinėjo paviršutiniškai, nesurinko visų duomenų, reikšmingų klausimui dėl baudžiamąjį proceso nutraukimo spręsti, nors pagal pareigas baudžiamajame procese privalėjo būti aktyvus. Taikydamas įstatymą, dėl aiškaus aplaidumo nenustatė visų svarbių aplinkybių, pažeidė baudžiamąjį įstatymo nuostatą. Šie jo veiksmai sukėlė reikšmingas neigiamas pasekmes – kaltinamajam asmeniui baudžiamasis procesas buvo nutrauktas, nors iš tikrųjų dar ir šiuo metu patraukimo baudžiamąjį atsakomybėn senaties terminas nesuėjęs. Tai vertintina kaip aiškiai aplaidus teisėjo pasirengimo nagrinėti ir kruopščiai bei atidžiai išnagrinėti bylą pareigos atlikimas. Tokiu teisėjo poelgiu buvo pažemintas teisėjo vardas ir pakenkta teismo autoritetui, pažeisti TEK 15 straipsnio 3 ir 4 punktai. TGT 2012-03-23 Nr. 21P-4.

Teisėja, vykdydama pirmininkaujančio ir teismo posėdžiui vadovaujančio asmens pareigas, turėjo patikrinti atvykusius byloje dalyvauti šauktus asmenis, informuoti proceso dalyvius apie teismo sudėtį, išaiškinti byloje dalyvaujančių asmenų teises ir pareigas, pranešti apie daromą garso įrašą, tačiau to nepadarė. Teisėja, teismo posėdžio metu išeidama iš posėdžio salės ir dėl to nieko nepaaiškindama posėdžio dalyviams, elgėsi nemandagiai, nepagarbiai ir jiems nesuprantamai. TEDK pažymėjo, kad trumpalaikės teismo posėdžio pertraukos suprantamos ir įforminamos kaip procesinės pertraukos turi būti ne visada. Tokiu atveju posėdžio nutraukimai ar teisėjo pasišalinimai iš posėdžio salės, kurie dėl įvairių priežasčių (pvz., paimti ar perduoti dokumentus, neatidėliotinai atlikti tam tikrus veiksmus ne posėdyje ar dėl teisėjo ar kitų asmenų asmeninių, sveikatos, higienos reikalų) yra įmanomi, turi būti pateisinami ir bent minimaliai išaiškunami. Teisėjas turi elgtis taip, kad byloje dalyvaujantiems asmenims nesusidarytų nuomonė, kad teisėjas bylai gali būti nepasirengęs ar jos neskaitęs. Teisėjo elgesys turi būti motyvuotas, kad nesusidarytų įspūdis, kad posėdis yra chaotiškas, o teisėjo veiksmai nelogiški, nesuprantami ir nepaaiškunami. Pasibaigus posėdžiui, teisėja proceso dalyvių neinformavo apie parengiamojo teismo posėdžio pabaigą ir posėdžio rezultatus. TEDK sprendė, kad parengiamasis teismo posėdis nebuvo tinkamai vedamas ir kontroliuojamas, nebuvo aiškios ir motyvuotos proceso eigos, aiškių posėdžio rezultatų, ir vertino, kad teisėjos veiksmai galėjo būti nesuprasti ir vertinami kaip nemandagūs, nepagarbūs posėdžio dalyviams, nemotyvuoti. TGT sprendžia, kad pagrįstai konstatuotas teisėjos drausminės atsakomybės pagrindo požymių egzistavimas. Teisėja, pirmininkaudama parengiamajam teismo posėdžiui, nesilaikė elementarios procesinio įstatymo nustatytos teismo posėdžio vedimo tvarkos ir

taip suvaržė dalyvaujančių byloje asmenų procesines teises. Toks teisėjos elgesys vertintinas kaip neatitinkantis TEK 15 straipsnio 1 ir 3 punktų. TGT 2012-04-27 Nr. 21P-5.

Teisėja, būdama nukentėjusiąja baudžiamojoje byloje, kurioje jos dalyvavimas teismo posėdžiuose pripažintas būtinu, neatvykdama į teismo posėdžius, apie kuriuos buvo tinkamai informuota, ir nepranešdama apie neatvykimo priežastis, nesilaikė TEK 14 straipsnio 1, 2 punktų bei 15 straipsnio 1 punkto reikalavimų ir taip pažemino teisėjo vardą bei pakenkė teismo autoritetui. TGT 2012-04-27 Nr. 21P-6 (LAT 2012-06-29 nutartis byloje Nr. 1P-486/2012).

Teisėjas, daugiau nei penkis mėnesius neatlikdamas jokių procesinių veiksmų, kuriais būtų siekiama kaip įmanoma greičiau išnagrinėti civilinį ieškinį dėl turtinės žalos atlyginimo civilinio proceso tvarka, į kurį patenkinimo teisė buvo nustatyta baudžiamojoje byloje, ir taip pažeisdamas proceso operatyvumo principą, nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 3 ir 4 punktuose reglamentuoto pareigingumo reikalavimo ir taip aiškiai aplaidžiai atliko savo pareigas. Toks teisėjo elgesys nesuderinamas su geru teisėjo vardu ir kenkia teismo autoritetui. Ta aplinkybė, kad teisėjas civilinio ieškinio dėl turtinės žalos atlyginimo nagrinėjimą sustabdė, įtakos nagrinėjamoje byloje nustatytų aplinkybių vertinimui neturi, tačiau yra svarbi nustatant neigiamas nesuderinamo su geru teisėjo vardu ir kenkiančio teismo autoritetui teisėjo elgesio pasekmes. Ypač atkreiptinas dėmesys į tai, kad minėtas sustabdymo pagrindas egzistavo jau tuomet, kai baudžiamoji byla buvo sugrąžinta į pirmosios instancijos teismą spręsti civilinio ieškinio dėl turtinės žalos atlyginimo klausimą civilinio proceso tvarka ir drausmės bylos nagrinėjimo metu dar nebuvo išnykęs. TGT 2014-01-15 Nr. 21P-1.

Teisėja be pateisinamų priežasčių bylos nenagrinėjo ilgiau nei 5 metus. Bylos nenagrinėjimas nepateisinamai ilgą laikotarpį, nepriėmus dėl tokio bylos nenagrinėjimo atitinkamo procesinio sprendimo, laikytinas akivaizdžiu civilinio proceso teisės normų pažeidimu. Taip pat nustatyta, kad teisėja, nagrinėdama kitą civilinę bylą dėl būtinumo įteikti procesinius dokumentus atsakovui užsienio valstybėje, beveik 8 metus buvo sustabdžiusi bylos nagrinėjimą. Teisėja nesiaiškino, ar sustabdyta byla neturėtų būti atnaujinta, jokių procesinių veiksmų bylos sustabdymo laikotarpiu neatliko, todėl, tokių procesinių veiksmų neatlikimas 8 metus laikytinas akivaizdžiu ir šiurkščiu civilinio proceso teisės normų pažeidimu.

Teisėjų garbės teismas konstravo, kad teisėja, nagrinėdama civilines bylas, kurių nagrinėjimas be pateisinamų priežasčių užtruko (atitinkamai – 7 ir 13 metų), nebuvo pakankamai rūpestinga ir nesiėmė visų galimų veiksmų, kad šios bylos būtų išnagrinėtos kaip įmanoma operatyviau, ir taip, pažeisdamas proceso koncentracijos ir ekonomiško principą, nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 3 ir 4 punktuose reglamentuoto pareigingumo reikalavimo. TGT 2014-11-03 Nr. 21P-6.

Drausmės bylos duomenimis nustatyta, kad teisėja, padariusi išvadą, jog dėl pareiškėjo rašyenos ypatumų ranka surašyto skundo argumentai neįskaitomi, todėl teismas negali nustatyti tikrosios pareiškėjo valios ir tinkamai išnagrinėti skundo, nutartimi paliko skundą nenagrinėtą. Teisėjų garbės teismo vertinimu, gavusi ranka rašytą pareiškėjo skundą dėl prokuroro nutarimo ikiteisminio tyrimo byloje, ir dėl sunkiai įskaitomo rašto turėdama abejonių dėl skundo turinio bei pareiškėjo tikrosios valios, turėjo būti aktyvesnė ir imtis priemonių tai išsiaiškinti, tačiau šito nepadarė. Konstatuotina, kad teisėja formaliais pagrindais palikdama skundą nenagrinėtą, net nesiėmusi jokių veiksmų išsiaiškinti šių svarbių su pareiškėjui įstatymo suteiktų teisių įgyvendinimu susijusių aplinkybių, nebuvo pakankamai pareigingą. Šiuose teisėjos veiksmuose yra Teisėjų etikos kodekse įtvirtinto pareigingumo principo (15 straipsnio 3 ir 4 punktai) pažeidimo požymių, tai sudaro pagrindą teisėjos drausminės atsakomybės atsiradimui. Susidarė tokia faktinė situacija, kad palikusi skundą dėl prokuroro nutarimo nenagrinėtą, teisėja neišnagrinėjo teismui paduoto skundo, t. y. neatliko konkrečios teisėjo pareigos, imperatyviai įtvirtintos BPK 64 straipsnio 2 dalyje.

Teisėjų garbės teismas pažymėjo, kad aiškiai aplaidžiu konkrečios teisėjo pareigos atlikimu, kuris yra suprantamas kaip klaidingas teisės aiškinimas ar taikymas, gali būti laikomas toks atvejis, kai pažeidimas yra akivaizdus. Pažeidimas yra akivaizdus, kai be gilesnės analizės galima teisingai pritaikyti teisės normą, ar kai teisės normos aiškinamas neturėtų kelti abejonių teisininkui su vidutine teisine kvalifikacija.

Teisėjų garbės teismas konstatavo, kad teisėja, persiusdama apygardos teismo pirmininkui spręsti klausimą dėl visų teismo teisėjų nušalinimo, nors ir nesilaikė BPK numatytos nušalinimo išsprendimo tvarkos, tačiau pareiškėjo skundo išsprendimas faktiškai nebuvo užvilktas – teisėja skundą išnagrinėjo praėjus vos keturioms dienoms po skundo gavimo miesto apylinkės teisme. Taip pat nėra jokių duomenų, jog tai įvyko dėl sąmoningų ir tyčinių teisėjos veiksmų, kuriais būtų suvaržytos proceso dalyvių įstatyme nustatytos teisės ar kilę nepageidaujami padariniai proceso šalims. Teisėjų garbės teismo vertinimu, teisėjos padaryta proceso įstatymų taikymo klaida nėra akivaizdi, kadangi BPK nenustatyta aiškaus reglamentavimo kaip turi būti sprendžiamas klausimas dėl nušalinimo nagrinėjamu atveju. Susiklosčiusioje situacijoje nebuvo pakenkta teisingumo vykdymo interesams, todėl nurodytas teisėjos elgesys negali būti pripažįstamas aiškiai aplaidžiu teisėjo pareigų atlikimu ir nevertintinas kaip žeminantis teisėjo vardą. TGT 2015-02-05 Nr. 21P-1

Negalima vienareikšmiškai teigti, kad teisėja neatėjo paskelbti sprendimo ir vėliau melavo apie sprendimo paskelbimą, kadangi surinktų įrodymų visuma nei patvirtina, nei paneigia minėtą faktą. Tačiau surinktų duomenų pakanka konstatuoti, kad teisėja nesiėmė priemonių užtikrinti, kad atvykusi bylos šalis galėtų dalyvauti procesinio sprendimo paskelbime. Teisės viešumo imperatyvas, kurio turi laikytis ir teisėja, apima ne tik procesinio sprendimo paskelbimą balsiai teismo posėdžių salėje, bet ir viso paskelbto procesinio sprendimo padarymą prieinamu bylos šalims per protingą ir trumpiausią įmanomą laiką. Pareiškėjai atvykusiai į teismo procesinio sprendimo paskelbimą administracinio teisės pažeidimo byloje, nebuvo užtikrinta galimybė dalyvauti pastarojo paskelbime, be to, nei 13.00 val., nei vėliau minėtą paskelbimo dieną procesinio sprendimo kopijos pareiškėja negavo, todėl teisėja nesilaikė pareigingumo principo. TGT 2015-11-20 Nr. 21P-5

Teisėjas, išnagrinėjęs keturias baudžiamąsias bylas ir atidėjęs nuosprendžių paskelbimą, šių nuosprendžių BPK 302 str. nustatytais terminais nesurašė ir nepaskelbė. Teisėjo nurodomos aplinkybės dėl susiklosčiusių šeiminių aplinkybių (gimus vaikui, jam suteiktos tikslinės atostogos) negali būti laikomos svarbiomis, kadangi drausmės byloje esantys duomenys patvirtina, jog iki teisėjo atostogų pradžios laikas nuosprendžiams paskelbti trijose bylose tęsėsi jau 52, 40, 20 dieny, o baigus nagrinėti kitą bylą iki teisėjo atostogų taip pat buvo dar likę darbo dieny. Tokiais veiksmais teisėjas nesilaikė Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 3 punkte įtvirtinto pareigingumo principo reikalavimo.

Teisėjas nesilaikė BPK 261 str. reikalavimų, nustatančių, jog baudžiamojoje byloje teismo posėdžio protokolas privalo būti surašytas ir pasirašytas įstatyme nustatytais terminais. Kol teisėjas (teismo posėdžio pirmininkas) nepasirašo teismo posėdžio protokolo, nagrinėjimo teisme dalyviai negali pasinaudoti BPK nustatytais procesiniais teisėmis dėl susipažinimo su protokolu ir pastabų pateikimo. Toks teisėjo elgesys neatitinka elementarių teisėjo profesinio elgesio standartų savo pareigas atlikti neprikaištingai, laiku ir profesionaliai, laikytis pagarbos proceso dalyviams principo reikalavimų, yra traktuotinas kaip aiškiai aplaidus savo pareigų atlikimas, prieštaraujantis teisingumo vykdymo interesams.

Negalima vienareikšmiškai teigti, kad teisėjas sąmoningai nesilaikė BPK nustatytų teismo posėdžių atidėjimo terminų, kadangi drausmės byloje duomenų, galinčių patvirtinti teisėjo teiginį dėl jo turėtų kasmetinių atostogų 2015 m. sausio mėnesio pradžioje, nėra – šių aplinkybių nenurodė nei Vilniaus miesto apylinkės miesto teismo pirmininkas teikime, nei pats teisėjas Komisijai teiktame paaiškinime. Tačiau surinktų duomenų pakanka konstatuoti, kad teisėjas nebuvo pakankamai rūpestingas ir pareigingas, nesiėmė visų priemonių, jog kitas teismo posėdis įvyktų kiek įmanoma greičiau, kad atidėjimo trukmė būtų objektyviai pagrįsta, neorganizavo savo

profesinės veiklos taip, kad baudžiamosios bylos teisme būtų išnagrinėtos per kuo trumpesnę laiką.
TGT 2016-03-29 Nr. 21P-1

LAT nutartys:

TEDK iškėlė drausmės bylą, nes sprendė, kad teisėja, nepatikrinusi, ar asmuo neturi imuniteto kaip teisėjas, nepareikalavusi prokuroro duomenų apie tai bei duodama prokurorui sutikimą taikyti imunitetą turinčiam asmeniui procesinę prievartos priemonę, taip pažeisdama teisėjos imunitetą, nesant tai pateisinamų priežasčių, teisėjos pareigas atliko aiškiai aplaidžiai.

TGT sprendimu nutarta nutraukti teisėjos drausmės bylą. TGT nurodė, kad teisėjų imunitetas nėra absoliutus, teisėjams garantuojamas funkcinis imunitetas – siejamas su jų nepriklausomumo užtikrinimu einant pareigas. TGT nurodė, kad teisėja, duodama sutikimą taikyti Teismų įstatymo 47 straipsnio 2 dalyje neįvardytą procesinę prievartos priemonę, susijusią su informacijos apie privatų asmens gyvenimą rinkimu, teisėjos imuniteto nepažeidė ir nepadarė nei pareiginio, nei teisėjo etikos pažeidimo, tad drausminės atsakomybės pagrindo teisėjos veikloje nėra.

LAT pažymėjo, kad teisėjo (teisėjų kolegijos) sprendimo pripažinimas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu savaime nereiškia, kad teisėjas (teisėjų kolegija), kurio (kurios) sprendimas pripažintas neteisėtu ir (ar) nepagrįstu, savo pareigas atliko akivaizdžiai aplaidžiai. LAT 2010-11-09 nutartis byloje Nr. 1P-640/2010.

Ta aplinkybė, kad teismas po to, kai instancine tvarka panaikinamas jo priimtas sprendimas (nutartis), neatsižvelgia į aukštesnės instancijos teismo nutartyje nurodytus teisės aiškinimo ir taikymo pažeidimus ar kitas svarbias aplinkybes ir, pakartotinai nagrinėdamas bylą, aiškina ir taiko teisę tokiu būdu, kuris aukštesnės instancijos teismo toje byloje jau pripažintas nepagrįstu, mažina byloje dalyvaujančių asmenų, kartu ir visos visuomenės pasitikėjimą teise ir teismų sistema, jos vidine darna. Tokia žemesnės instancijos teismo teisėjo elgsena nepagrįstai užtęsia bylą nagrinėjimą, o atskirais atvejais gali lemti tai, jog byla apskritai niekada nebus išnagrinėta (pavyzdžiui, jei bylą pakartotinai nagrinėjantis teisėjas nuosekliai ignoruos aukštesnės instancijos teismų nurodymą nustatyti tam tikras teisiškai reikšmingas faktines aplinkybes, kurių nustatinėti aukštesnės instancijos teismai neturi teisės). Tokia situacija negali būti toleruojama. Teisėjo procesinis nepriklausomumas negali būti aiškinamas kaip absoliutus, juo negalima paneigti kitos, ne mažiau svarbios konstitucinės vertybės – jurisprudencijos tęstinumo, kurią užtikrina inter alia instancinė teismų sistema. Juolab, teisėjo procesiniu nepriklausomumu negali būti pateisinamas įstatymų nesilaikymas, nes tai paneigtų teisingumo vykdymo esmę.

Teisėjų kolegijos vertinimu, teisės aiškinimo ir (ar) taikymo taisyklė, suformuota aukštesnės instancijos teismo, kaip precedentas konkrečioje byloje, yra privaloma ir saisto tą pačią bylą pakartotinai nagrinėjantį teismą stipriau, negu kitų aukštesnės instancijos teismų kitose bylose suformuotos teisės aiškinimo taisyklės. Nagrinėdama bylas teisėja neatsižvelgė į tose bylose aukštesnės instancijos teismo jau suformuotas teisės normų taikymo taisykles ir teismo duodamus nurodymus, šiuos sistemingai ignoravo, nepaisė vieno teisės šaltinių – teismo precedento. Tai laikytina akivaizdžiu ir šiurkščiu Teismų įstatymo 33 straipsnio 4 dalies pažeidimu, kuris sukėlė nepageidaujamus padarinius asmenims, besikreipusiems į teismą, nes jų pareiškimų priėmimo klausimas buvo sprendžiamas nepateisinamai ilgai (iki aštuonių mėnesių). LAT 2014-03-28 nutartis byloje Nr. GT1-1/2014(S)

Tiek pačiame Klaipėdos apygardos teisme, tiek aukštesnės instancijos teisme, nėra vienodos praktikos dėl teismo teisės ex officio vertinti vartojimo sutarties sąlygos, sprendžiant ginčo teisingumą, sąžiningumą dėl vartotojo pareiškimo dėl teismo įsakymo priėmimo teisme stadijoje, atitinkamai nėra pagrindo konstatuoti esant vienodą teismų praktiką ir teismo precedentą, kurio teisėja nesilaikė. Todėl dviejose civilinėse bylose nėra pagrindo konstatuoti, kad teisėja nesilaikė

teismo precedento, atitinkamai, nėra teisinio pagrindo konstatuoti, kad teisėja savo elgesiu pažemino teisėjo vardą. LAT 2015-11-19 Nr. GT1-1/2015

Pareiškėjos paaiškinimų nepatvirtina vaizdo kamerų įrašai, jie priešingi teisėjos ir posėdžių sekretorės paaiškinimams, šių prieštaravimų pašalinti objektyviais įrodymais neįmanoma, todėl yra pagrindas konstatuoti byloje esančių įrodymų nepakankamumą tam, kad būtų galima padaryti išvadą, jog teisėja teismo procesinio sprendimo nepaskelbė, teismo protokole nurodydama apie jo paskelbimą, o tyrimo metu melagingai teigė, kad teismo procesinis sprendimas buvo paskelbtas. LAT 2016-02-10 Nr. GT1-4/2015

Teisėjų nepriklausomumas yra (vienas iš aspektų – teisėjai vykdydami teisingumą veikia nešališkai ir klauso tik įstatymų) yra Lietuvos Respublikos Konstitucijos ir įstatymų saugoma vertybė. Teisingumo vykdymas klausant tik įstatymo yra pirminė saugotina vertybė ir teisėjui pagal įstatymą priklausančios socialinės garantijos šiai vertybei skirtos tik aptarnauti, tačiau ne ją paneigti. Taigi teisėjo nurodomos priežastys, susijusios su kasmetinių ar tikslinių atostogų turėjimu, neva lėmusios nustatytų drausmės byloje procesinių pažeidimų padarymą, nėra tos, kurios pateisintų baudžiamojo proceso įstatymo nuostatų nesilaikymą. Taip pat nurodyti teismo posėdžių sekretorės darbo trūkumai, kuriais norima pateisinti baudžiamojo proceso įstatymo pažeidimus, susijusius su teismo posėdžių protokolų surašymo tinkamumu, nepaneigia teisėjo aplaidaus profesinių pareigų atlikimo. Teisėjas savo darbą vykdamas teisingumą turi organizuoti taip, kad padedantis vykdyti teisingumą personalas nedarytų įtakos jo priimamų sprendimų atlikimui laiku. LAT 2016-06-16 Nr. GT1-5/2015

16 straipsnis. Solidarumas

Vadovaudamasis solidarumo principu teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) teisėjų tarpusavio santykius grįsti pasitikėjimu, sąžiningumu, tolerancija, taktiškumu ir mandagumu;
- 2) padėti vienas kitam darbinėje veikloje, keistis įgyta patirtimi ir žiniomis;
- 3) padėti vienas kitam apsiginti nuo šmeižto žiniasklaidoje, neadekvačios kritikos ar profesinio diskreditavimo.

TEDK sprendimas:

Teisėjos pasisakymai, jog Lietuvos valstybė, o konkrečiai viena iš sudėtinių jos valdžios dalių – teismų sistema, neužtikrina valstybės piliečių ir kitų šalies gyventojų procesinės teisių gynybos, yra nesuderinami su pagarba valstybei ir lojalumu jai. Tokie teisėjos pasisakymai yra etiškai neleistini, neatitinka teisėjo etikos reikalavimų ir kenkia teisėjo profesijos garbei bei prestižui. Yra požymių, kad teisėja viešais pareiškimais pažeidė solidarumo principą, reikalaujantį, kad teisėjai susilaikytų nuo profesinio diskreditavimo, nemažintų pasitikėjimo teismais ir teisėjais. TEDK 2012-05-16 Nr. 18P- 6.

TGT sprendimai:

Teisėjas savo, kaip Lietuvos Respublikos piliečio, teises ir pareigas turėtų įgyvendinti taip, kad būtų laikomasi ir TEK. Teisėjas privalo grįsti savo pasisakymus neutralumu, korektiškumu, mandagumu bei santūrumu, kad būtų išlaikyta atitinkama pusiausvyra tarp laisvės į nuomonės reiškimą ir teisėjo pareigų kilnumo išsaugojimą. Jis gali dalyvauti debatuose dėl teisėjų ir teismų veiklos tobulinimo, tačiau privalo vengti bet kokių nepagrįstų vertinimų ir (arba) pasisakymų, kuriais gali būti kompromituojamas konkrečių teisėjų nepriklausomumas bei jų nešališkumas vykdamas teisingumą. Teisėjos pasisakymas netoleruotinas, neatitinkantis santūrumo, mandagumo ir korektiškumo reikalavimų, nes buvo vartojama netinkama leksika, reiškiamą panieką kitiems

visuomenės nariams; pasisakymas apie teisėjus yra užgaulus, nemandagus bei netaktiškas, juo išreikšta neigiama nuomonė apie konkrečius teisėjus ir jie viešai apkaltinti. Faktinių duomenų apie teisėjos interviu nurodytas aplinkybes nėra. Teisėja suprato savo pasakytų teiginių reikšmę ir jų padarinius, taip pat tai, kad jos išsakyti teiginiai bus paskleisti per visuomenės informavimo priemones. Taip kalbėdama teisėja akivaizdžiai siekė diskredituoti jai neįtikėjusius teisėjus, sumenkinti jų ir teismo, kaip vienos iš valstybės valdžių, autoritetą. TGT padarė išvadą, kad teisėja šiurkščiai pažeidė TEK 13 straipsnio 3, 5, 6 ir 7 punktų, 14 straipsnio 1 ir 2 punktų, 16 straipsnio 1 punkto reikalavimus. TGT 2012-12-23 Nr. 21P-10.

Teisėjo siekis primygtinai išsiaiškinti rūpimus klausimus su teisėja po to, kai jau kartą buvo gautas jos atsakymas, tapo tarpusavio nesupratimo, peraugusio į konfliktą, priežastimi. Tokie veiksmai buvo pakankami juos vertinti nesuderinamais su pareiga teisėjų tarpusavio santykius grįsti pasitikėjimu, sąžiningumu, tolerancija, taktiškumu ir mandagumu (TEK 16 straipsnio 1 punktą). TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).

LAT nutartis:

Teisėjas telefoninį pokalbį įrašė, nesant pokalbio pašnekovės (kolegės teisėjos) sutikimo ir neinformavus jos apie daromą įrašą. Bendrųjų etiketo taisyklių, gerų manierų laikymasis reikalauja apie ketinamą įrašyti telefoninį pokalbį informuoti pašnekovą ir gauti jo sutikimą. Įrašydamas pokalbį ir taip rinkdamas informaciją apie kolegę teisėją, neturėdamas jos sutikimo, ir vėliau atskleisdamas šio įrašo turinį, teisėjas nesilaikė bendrųjų etiketo normų, taip pat TEK reikalavimų. TGT sprendime padaryta pagrįsta išvada, kad telefoninio pokalbio garso įrašo darymas turint tikslą jį panaudoti prieš kitą teisėją yra netoleruotinas, neatitinkantis padorumo, sąžiningumo, taktiškumo, mandagumo ir garbingumo reikalavimų (TEK 16 straipsnio 1 punktą). TGT 2012-01-20 Nr. 21P-2 (LAT 2012-05-31 nutartis byloje Nr. 1P-138/2012).

17 straipsnis. Profesinės kvalifikacijos kėlimas

Vadovaudamasis profesinės kvalifikacijos kėlimo ir karjeros principais teisėjas privalo laikytis šių taisyklių:

- 1) nuolat kelti savo profesinę kvalifikaciją;
- 2) nesiekti, kad karjerai būtų sudarytos išskirtinės lengvatos.

BTEP:

Kompetencijos ir orumo principas:

Kompetencija ir orumas yra būtinos sąlygos tinkamam teisėjo pareigų vykdymui.

Taikymas:

6.1 Teisėjo pareigos yra svarbesnės už jo kitą vykdomą veiklą.

6.2 Teisėjas savo profesinę veiklą turi skirti teisėjo pareigų vykdymui, kuri apima ne tik teisminių funkcijų ir įsipareigojimų teisme įgyvendinimą, bylų sprendimų priėmimą, bet ir su teisėjo pareigomis arba teismo veikla susijusių uždavinių įgyvendinimą.

6.3 Teisėjas turi imtis pagrįstų veiksmų išsaugoti ir pagerinti savo žinias, įgūdžius ir asmenines savybes, būtinas teisėjo pareigų vykdymui, pasinaudodamas mokymais ir kitomis galimybėmis, kurios turėtų būti prieinamos teisėjams ir kontroliuojamos teismų institucijų.

6.4 Teisėjas turi žinoti tarptautinės teisės raidą, įskaitant tarptautines konvencijas ir kitus dokumentus, nustatančius žmogaus teisių normas.

6.5 Teisėjas turi vykdyti visas teisėjo pareigas, įskaitant ir veiksmingą, teisingą bei pakankamai greitą sprendimų priėmimo procesą.

6.6 Teisėjas visuose teismo procesuose turi palaikyti tvarką ir tinkamai elgtis, išlikti kantrus, vertas pagarbos ir mandagus su bylos šalimis, prisiekusiais, liudytojais, advokatais ir kitais

asmenimis, su kuriais teisėjas bendrauja pagal savo kompetenciją. Panašaus elgesio teisėjas reikalauja iš teisės atstovų, teismo personalo ir kitų asmenų, kurių veiklą jis įtakoja, kuriems jis vadovauja arba kuriuos jis kontroliuoja.

6.7 Teisėjas negali užsiimti veikla, nesuderinama su teisėjo vykdomų pareigų orumu.

III SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Teisėjai įsipareigoja laikytis šio kodekso reikalavimų.

Teisėjai savo noru priima reikalavimų jų socialiniam statusui ypatumus.

Teismų savivaldos institucijos bei teismų administracijos pareigūnai imasi priemonių užtikrinti, kad šiame kodekse, Teismų įstatyme, tarptautiniuose teisės aktuose nustatytos moralės ir etikos normos būtų žinomos kiekvienam teisėjui ir pretendentui į teisėjus.

Teisėjai už šio kodekso pažeidimus traukiami atsakomybėn Lietuvos Respublikos teismų įstatymo nustatyta tvarka.

Šis Kodeksas įsigalioja nuo priėmimo dienos.

LAT nutartis:

Paaiškinimo išsiuntimas paštu Komisijos posėdžio dieną, realiai žinant, jog Komisija paaiškinimo laiku negaus, gali būti vertinamas kaip piktnaudžiavimas TEDK nuostatuose įtvirtinta teise. Teisėjas, elgdamasis protingai, apdairiai ir sąžiningai, privalėjo tai suprasti bei atitinkamai numatyti savo veiksmus. Jeigu teisėjas iki posėdžio pradžios nepateikia paaiškinimo, posėdyje nedalyvauja ir žodžiu neduoda paaiškinimo Komisijai, tai jis savo iniciatyva neįgyvendina Nuostatuose suteiktų teisių. LAT 2012-03-27 nutartis byloje Nr. 1P-137/2012.